CẨM NANG

NUÔI & DẠY CHÓ

HOÀNG VĂN CAN

Biên soạn theo :
ELSWORTH S. HOWELL
MILO G. DENLINGER
A.C. MERRICK
D.V.M.

NHÀ XUẤT BẢN THANH HÓA

HOÀNG VĂN CANG

636.78 My

CẨM NANG
NUÔI VÀ DẠY CHÓ

Biên soạn theo

GENERAL CARE & TRAINING OF YOUR DOG

của ELSWORTH S. HOWELL, MILO G. DENLINGER, A.C. MERRICK, D.V.M.

NHÀ XUẤT BẢN THANH HÓA

Lời giới thiệu

Việc chăm sóc thông thường cũng như vấn đề huấn luyện chó thật ra không có gì bí ẩn lắm. Bạn chỉ cần áp dụng những lẽ thường cùng với khả năng đánh giá sự vật cao là được. Những trang sách dưới đây sẽ cung cấp cho bạn một số kiến thức tổng hợp gồm những kinh nghiệm và trình độ chuyên môn của ba chuyên viên nuôi dạy chó, hầu như cả cuộc đời của họ dành cho cái thú nuôi chó.

Ông Mile Denlinger, chuyên viết nhiều sách do có kiến thức thật phong phú về loài chó với tư cách của một người chuyên nuôi chó, triển lãm chó và nhất là kinh doanh chó.

Còn ông Elsworth Howell từng là người sành sỏi trong ngành nuôi chó từ thuở thiếu thời và cho tới nay ông tuyên bố

là mình đã có một kiến thức sâu sát về 25 loại chó khác nhau; ông từng là thành viên trong câu lạc bộ nuôi chó ở Mỹ và là người chuyên chấm điểm trong các kỳ thi thể thao chó.

Còn bác sĩ A.C. Merrick là một thầy thuốc thú y hàng đầu với một kinh nghiệm tuyệt vời.

Trong chương "Cách huấn luyện và dạy chó vâng lời" bạn sẽ thấy tác giả trình bày những tác phong cũng như những màn biểu diễn của chó mà bạn và bè bạn thân thích, kể cả khách lạ cũng hài lòng. Những cử chỉ đẹp với những bài thực hành thành thạo chắc chắn sẽ tránh cho bạn khỏi những hư hao về tài sản của bạn hoặc của người láng giềng; và dĩ nhiên sẽ tránh những tai nạn đáng tiếc có thể xảy ra cho chó và những người xung quanh. Những bài chỉ dẫn này được trình bày đơn giản, dễ hiểu, một em bé cũng có thể làm được.

Còn trong chương nói về cách nuôi dưỡng chó, bạn sẽ được những lời khuyên bổ ích về cách nuôi chó con, chó trưởng thành và nhất là chó cái nuôi để gây giống. Chương này còn bao gồm cả việc đánh giá tầm quan trọng của protein, cacbonhydrat, mỡ, khoáng chất, sinh tố, trong khẩu phần ăn của chó.

Chương "Gây giống chó" sẽ cho bạn những lời dặn cơ bản về vấn đề gây giống chó, về việc chọn chó đực giống ra sao,

những giải thích cặn kẽ về sự khác nhau giữa việc giao phối cùng giống, giao phối thân thuộc và giao phối cùng giòng họ. Đặc biệt bổ ích là những lưu ý về vấn đề nuôi dưỡng chó mang thai và sinh con.

Còn trong phần "Các loại ký sinh trùng ngoài da" sẽ có những biện pháp trị và phòng ngừa bọ chét, chấy, ve ruồi. Cùng với những loại thuốc diệt chấy hữu hiệu, nếu bạn biết xử lý đúng mức chắc chắn chó của bạn sẽ không bị các con vật tai hại này quấy rối và tránh những vấn đề phiền phức khác.

"Ký sinh trùng đường ruột và cách chữa trị chúng" là một chương rất có ích sẽ cung cấp cho bạn những kiến thức chung về các loại ký sinh sống trong cơ thể chó và những bệnh chúng gây ra. Mặc dù các loại thuốc được sử dụng để diệt ký sinh trong cơ thể chó, tác giả quyển sách này không cung cấp cho bạn những liều lượng thuốc bởi vì cả tác giả lẫn người làm công tác xuất bản quyển sách đều thấy tốt nhất là nên để cho các bác sĩ thú y đảm nhận việc này vì thuốc rất mạnh và nguy hiểm.

Còn trong phần "Những căn bệnh ngoài da" cung cấp cho bạn những thông tin và cách chữa trị cần thiết trong việc phát hiện bệnh và trị bệnh. Những dấu hiệu bên ngoài sẽ rất có

ích trong việc phòng ngừa những chứng bệnh ngoài da. Mộ trong những chương quan trọng nhất là chương "cấp cứu" cho bạ những lời khuyên "cấp tốc". Chúng tôi thành thật khuyên các bạ ghi nhớ phần này, nó có lúc sẽ cứu mạng cho chó của bạn đó.

Những kiến thức về bệnh sẽ giúp người chẩn đoán một s bệnh cho chó. Một số người vội mang chó đến bác sĩ thú chỉ vì một rối loạn nhỏ nhặt tạm thời.

Và cuối cùng, chương "Nuôi chó trong nhà" và "cách chăm sóc chó già" sẽ cung cấp những lời khuyên hữu ích ch những ai yêu quí những người bạn khuyển của mình.

Dạy chó tiến lại phía mình, ra lệnh "Lại đây" và giật nhẹ đầu dây.

Dạy Chó Vâng Lời

Cách săn sóc chải lông chó.

Một con chó khỏe mạnh về tinh thần và thể chất đều có thể huấn luyện được những cử chỉ đẹp và cả cách vâng lời chủ bất cứ ai : dù là một người đàn ông, đàn bà hoặc trẻ em trên 8 tuổi.

Muốn cho việc huấn luyện chó có hiệu quả và thú vị, phải thỏa mãn một số yêu cầu đối với con vật, người dạy chó phải luôn điềm tĩnh, dịu dàng, kiên nhẫn và cương quyết. Nơi huấn luyện phải khô ráo, dễ chịu và tránh những trở ngại không cần thiết.

Nếu kỹ thuật tốt thì kết quả nhanh và chắc chắn. Ta nên dùng những hiệu lệnh ngắn gọn và chắc. Với một mệnh

lệnh ta phải dùng từ cố định. Giọng nói cương quyết, nhưng không quát tháo. Vừa truyền lệnh vừa thực hành và phải nắm chắc là chó đã hiểu mệnh lệnh và thực hành một cách thuần thục, sau đó mới qua bước kế.

Bắt chó phải hết sức tập trung, nếu chó cứ vẫy đuôi chạy quanh, ta nên kêu tên nó lên, vỗ mạnh hoặc giật dây buộc. Nên thường xuyên vỗ về và khen ngợi chúng, tránh tạo thó quen dùng thức ăn ngon để dụ chúng nếu không cần thiết bởi vì không phải lúc nào gấp cũng đều có sẵn thức ăn, và chó có khả năng học hỏi tốt hơn mà không cần có những thứ này. Bài học nên ngắn, nếu chó có vẻ chán nên dừng bài học ngay và đợi khoảng 2 giờ sau hãy ôn lại. Một ngày dạy một hoặc hai bài và mỗi bài kéo dài 10 phút với nội dung phong phú đối với chó con. Chó cũng có lúc vui lúc buồi khác nhau, nếu chú chó cưng của bạn quá lười, mệt mỏi chán nản, bạn nên ngưng buổi học sang hôm sau. Cố gắng biến buổi học thành một thú vui cho cả bạn và chó, nhưng vẫn kiên nhẫn quyết đạt được kết quả theo ý muốn. Khi cần sửa lỗi hoặc bắt phạt, nên dùng những phương pháp đảm bảo an toàn cho bạn, dưới đây là một số biện pháp. Bí lắm mới dùng những hình phạt gây đau đớn.

"KHÔNG"

Mệnh lệnh hay nhất và dễ hiểu nhất là "không" được phát ra với một giọng sắc, thái độ phản đối. Trước hết, gọi tên chó lên và nói "không" cho đến khi chó hiểu rằng chữ ấy muốn nói là bạn không hài lòng.

"LẠI ĐÂY"

Khi ở nhà hay ngoài trời, bạn thử để chó đi xa bạn độ 10 phút, xong bạn kêu tên nó cùng với câu "lại đây". Cúi mình xuống, vỗ tay, nhặt một que diêm nhỏ, tung một quả banh bắt lấy hay làm bất cứ trò vui nào để thu hút nó về phía bạn. Khi chó chạy tới, hãy khen nó và vỗ về âu yếm nó. Cũng như những bài học khác, bạn cứ lặp lại hoài cho tới khi nó luôn luôn chạy đến với bạn.

NHỮNG NGÀY ĐẦU TIÊN

Những chú chó con khi bị nhốt một chỗ thường sủa, rề rĩ, tru tréo. Nếu bạn không muốn nó chạy lung tung trong nhà, bạn nên nhốt nó trong phòng nào ít bị phá nhất. Cho nó một khúc xương và một mẫu da bò (cả hai thứ này đều có tá dụng trị tật gặm nhấm của nó). Chó con thường thích đồn hồ gõ, theo một số nhà chuyên huấn luyện chó, thì loạ đồng hồ này có khả năng làm tim đập nhanh. Nếu bạn v tội nghiệp chú chó cưng của mình mà chạy đến mỗi khi nó tru tréo, thì nó làm như vậy hoài mỗi khi bạn bỏ đi., Chị đựng một đêm, 2 đêm, hoặc có thể 3 đêm, mọi chuyện s ổn thỏa.

Cách hay nhất cho việc huấn luyện chó là làm một cá chuồng bằng gỗ hoặc bằng dây kẽm. Bất cứ người bình thườn nào cũng có thể làm một cái cũi bằng gỗ dán với kíc thước 3/8. Chỉ cần 4 mặt, một cái nắp, một cái đáy và cái cử có gắn bản lề chắc chắn là đủ làm một cái cũi chó, bên trong bạn bỏ một cái bao vừa khít cũi chứa đầy giấy vụn, vỏ cây hoặ cao su mút độ 2m. Những người bán thực phẩm hoặc các cử hàng mộc sẽ cung cấp cho bạn những bao đựng vải, bao bì, bạ

nên nhớ đem giặt sạch kỹ lưỡng để tránh những chất hóa học hoặc chất gây dị ứng. Chuồng phải dài, cao và rộng gấp ba lần kích thước chó khi nó đã trưởng thành. Đây được xem như chỗ cư trú của nó cũng như cái hang đá là nơi ở của tổ tiên thời tiền sử của nó vậy. Chuồng sẽ rất có ích cho việc đi ngoài của nó.

TẬT PHÓNG UẾ TRONG NHÀ

Giải quyết tật đi ngoài trong nhà của một con chó khỏe mạnh bình thường thật đơn giản : lúc bắt chó về nhà, chó được từ 2 đến 6 tháng tuổi bạn nên dắt chó ra ngoài mỗi giờ một lần. Khi chó quá 6 tháng tuổi, bạn nên dắt chó ra ngoài mỗi sáng thức dậy, ngay sau mỗi bữa ăn và lần cuối cùng là trước khi đi ngủ.

Đối với chó còn quá nhỏ, bạn cần có giấy lót. Lót khoảng 10 tờ báo ở góc phòng nơi cách xa chỗ ngủ của chó nhất. Khi chó được khoảng 4 tháng tuổi hoặc 2 tuần kể từ ngày mang chó về, chó đã khỏe mạnh sẽ không cần đến giấy nữa, nếu như chó thường hay đi ngoài trời và nếu không cho chó uống nước (hoặc sữa) sau 5 giờ chiều và nếu bạn chịu khó dắt nó ra ngoài trước 7 giờ sáng và sau 10 giờ đêm.

Nếu chó đi ngoài đúng nơi đúng chỗ, bạn nên khen n thật nhiều. Lúc dắt chó ra ngoài trời bạn nên kiên nhẫn : ph bắt nó ở ngoài cho đến khi nó thực hiện xong việc ấy. Bạ nên dắt chó đến một chỗ duy nhất thôi, những dấu vết củ chính nó hoặc của những chó khác sẽ giúp kích thích nó (ngoài.

Trong những trường hợp bất ngờ, khi việc đi ngoài thườn xuyên này bị hỏng, bạn cố tìm cách bắt tại trận, rồi bạn nén một sợi dây xích hoặc một cái hộp thiếc có đựng sỏi bên tron về phía chó, đừng ném vào người nó, rồi kêu "không" thật lớ Trong những trường hợp bức bách nhất, bạn dùng dây da quất nh vào đít nó liên tiếp khoảng 30 giây, nhưng phải làm khi bắ tại trận bởi vì chó rất dễ quên.

Chắc bạn còn nhớ việc chiếc cũi được bàn đến trong phần "những ngày đầu tiên". Nếu bạn dạy nó thật kỹ lưỡng, nó sẽ không làm bẩn chuồng đâu. Bạn nhớ đừng chúc mũi chó vào những chỗ đó. Bởi vì chó cũng có sự nghiêm nghị và kiêu hãnh của mình. Bạn có thể bắt nó tới đó ngay khi nó vừa "làm xong" và tỏ thái độ phản đối quyết liệt là "không".

*

* *

LUYỆN CHO CHÓ QUEN VỚI DÂY CỔ VÀ DÂY BUỘC

Bạn thử buộc một dây cổ quanh vừa chặt vừa đủ để không tuột khỏi đầu chó. Rồi mở ra sau một thời gian vài phút rồi tới vài giờ, rồi vài ngày. Đối với chó lông ngắn, bạn dùng dây có bề dẹp, và dây cuộn tròn bím, hoặc đánh bính cho loại chó lông dài. Đối với dây cột cổ, bạn nhớ đừng làm dây có nút thắt, vì như vậy dây sẽ bị vướng vào cành cây hoặc những vật nhô ra khác và có thể siết nghẹt cổ chó.

Sau vài ngày tập cho chó quen với dây cột cổ, bạn hãy gắn vào độ một dây thừng nhỏ hơn hoặc lớn nhưng không có nút thắt hoặc thông lọng ở đầu kia (để tránh dây bấu vào gốc cây hoặc các vật khác). Rồi bạn để chó chạy tự do với các dây cột cổ có gắn dây thừng mỗi lần vài phút, bạn làm như vậy trong nhiều ngày liên tiếp. Nhớ là đừng để chó nhai sợi dây buộc.

Khi chó có vẻ quen với sợi dây buộc chạy tự do rồi, bạn hãy giữ đầu dây, móc vòng bàn tay bạn rồi dắt chó đi chơi. ĐỪNG DỪNG LẠI khi chó không chịu đi hoặc trụ tréo phản

đối. Bạn cứ đi và kêu gọi khích lệ chó. Nếu nó phóng chạy lên phía trước bạn, bạn quay sang trái hoặc phải hướng nào cũng được miễn là không đi theo hướng chó muốn đi, rồi tiếp tục đi nữa. Khi dạy cho chó quen với dây buộc, một sai sót lớn nhất mà bạn nên tránh là dừng lại khi chó muốn dừng, hoặc đi theo hướng chó muốn đi. Bạn là người dẫn đường mà, phải cho chó biết, điều đó. Đây là bài học mà bạn phải duy trì hoài cho tới khi chó nhận biết ai là chủ. Nếu để chó hơn bạn một bước, bạn sẽ gặp phiền phức trong cái cương vị ông chủ của mình. Bạn phải cương quyết mà không thô bạo.

Nếu chó kéo dây chạy trước, bạn giật dây lại. Đừng kéo đi, chỉ giật một cái và nắm chặt dây.

TẬT NHẢY SỔ VÀO NGƯỜI

Bạn hãy trừ cái tật phiền phức này đi bằng cách hẩy đầu gối vào ngực chó hoặc giẫm lên chân sau của nó. Đồng thời quát chó "không". Không nên chấp nhận tật xấu này khi bạn đã ăn mặc chỉnh tề và càng cấm kỵ khi bạn đã diện một bộ quần áo hội hè lên người. Bạn phải dạy nó chứ nó đâu có biết phân biệt đâu là vải bông đâu là tơ lụa.

LOẠI CHÓ "CÓ VẤN ĐỀ"

Khi những phương pháp nhẹ nhàng đều vô hiệu bạn có thể sử dụng những cách trừng phạt sau đây. Nhưng bạn nên nhớ là sửa chữa bao giờ cũng tốt hơn là tàn phá.

TẬT PHÁ : Đối với chó con, tật hay nhai gậm tay của chủ có thể trị được bằng cách dùng tờ báo gập đôi đánh vào mũi chó, hoặc búng mũi nó. Đối với chó như vậy là đủ rồi, những trừng phạt mạnh quá có thể dẫn đến làm chết chó. Nếu chó của bạn đã được 1 năm tuổi và cấn thực, bạn nên mang nó đến một chuyên viên huấn luyện chó và làm theo những chỉ dẫn của ông ta nếu bạn không muốn chó bạn chết.

TẬT GẶM : Đối với chó con có tật hay gặm, bạn hãy cho nó 1 khúc xương hoặc 1 miếng da bò (xem phần "những ngày đầu tiên" ở trên). Mỗi lần chú chó con này tấn công 1 cái ghế, tấm thảm, tay bạn, hoặc bất cứ vật nào có thể gặm được, bạn thử bật ngón tay kêu tách tách, đánh nhẹ tờ báo vào lỗ mũi nó, hoặc ném sợi dây xích hay lon thiếc đựng sỏi về phía nó và quát "không" rồi đưa cho mẩu xương hoặc

miếng da bò. Nếu chó không chịu, bạn nhốt nó vào cũi cùng với chiếc xương và miếng da.

Đối với những con chuyên gặm nhấm không sửa được bạn nên kiểm tra lại chế độ ăn uống của chó có phù hợp chưa. William chuyên huấn luyện chó đóng phim trong đó có chú Asta trong phim "The Thin Man"; trong quyển "Phương pháp dạy chó của Kochler" nói rằng chúng ta nên tọng vào mồm chó những vật hay bị gặm hoặc 1 phần của những vật ấy cho đến khi nó cảm thấy căm ghét thực sự những vật ấy.

TẬT ĐÀO BỚI : Khi bạn bắt gặp chó đang đào lỗ, bạn hãy ném dây xích hoặc lon thiếc có phát ra tiếng ồn về phía chó rồi kêu lên "không". Đối với những con chó cố tình phạm tội này Kochler đề nghị chúng ta đổ nước vào chỗ lỗ vừa đào, rồi nhấn mõm chó xuống dưới cho tới khi chó sắp bị ngộp - và chó sẽ không bao giờ đào nữa. Biện pháp này hơi mạnh, nhưng vẫn còn tốt hơn là viên đạn từ nhà bên bắn qua hoặc ai đó lén đầu độc chó của bạn.

TẬT HAY BỎ CHẠY : Khi đang đi với bạn, nếu chó bỏ chạy lảng đi, bạn hãy ném dây xích hoặc lon thiếc và gọi "lại đây". Nếu nó không lại, bạn hãy nhờ người khác hoặc người nào đó cùng bạn rượt nó về nhà. Có lẽ, bạn nên

dùng 1 sợi dây dài cỡ 25 feet hoặc hơn, sẽ có kết quả. Bạn nên thử để chó chạy hết độ dài đó rồi nhặt nhanh sợi dây lên để nhắc nó không được đi quá xa bạn.

TẬT HAY ĐUỔI THEO XE : Chó của bạn sẽ sống lâu hơn nếu bạn luyện nó biết sợ xe cộ và tránh xe; hay nói đúng hơn, là sợ bất cứ vật gì có bánh xe. Bạn hãy nhờ 1 người bạn hoặc người hàng xóm chở bạn trên chiếc xe của họ. Khi chó của bạn đuổi theo xe, bạn ném sợi dây xích hoặc lon thiếc, còn người hàng xóm của bạn sẽ kêu thật gọn "về nhà". Một biện pháp khác nữa là dùng súng nước bắn vào chó loại nước tiểu pha loãng. Nếu chó của bạn thường chạy theo trẻ em đi xe đạp, biện pháp thứ hai đặc biệt có ích nhưng có thể gây ác cảm của chó đối với trẻ con.

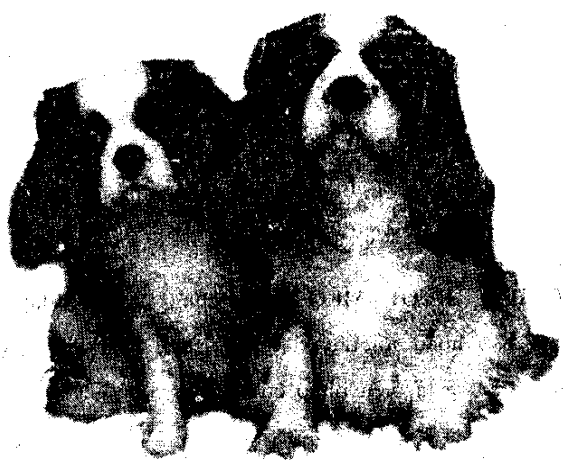
TẬT CHIẾM HỮU : Nếu chó của bạn có tính bảo vệ quá mức, bạn nên mắng mỏ nó bằng cách nào đó. Bạn có thể sử dụng dây xích, hộp lon có phát ra tiếng ồn, tờ báo cuộn lại hoặc một sợi dây da để cho nó biết rằng dù có quyền yêu bạn, nó vẫn không được làm quá mức.

TẬT HAY ĐUỔI MÈO : Bạn cũng sử dụng dây xích, hộp lon, tờ báo hoặc sợi dây da để trị nó. Nếu không được thì cái vuốt mèo sẽ là biện pháp cuối cùng.

TẬT BƯỚNG BỈNH, HIỂM THÙ, ĐÁI BẬY : Một số chó thường xuyên không chịu bị nhốt 1 mình. Chúng thường hay ghen tị khi chủ của chúng đùa với chó khác hoặc con vật nào khác. Trong trường hợp này bạn nên nhờ người bạn hoặc người hàng xóm ném sợi dây xích hoặc cái lon về phía chó khi nó có thái độ hiểm thù.

Ngoài ra còn một số tật khác của chó, bạn nên tham khảo thêm sách "Phương pháp luyện chó của Kochler" bạn sẽ thấy nó rất hữu ích.

Những phương pháp của William Kochler đã từng được các đạo diễn các phim có chó diễn xuất và các sĩ quan trong các câu lạc bộ nuôi dạy chó chứng minh là hữu hiệu.

NHỮNG BÀI THỰC HÀNH DẠY CHÓ VÂNG LỜI

Một con chó lịch sự sẽ giúp chủ nó rất nhiều, tiết kiệm được tiền bạc, tránh khỏi lúng túng và những chuyện buồn phiền khác. Tật phá hoại đồ đạc của chó, những tai nạn không tránh khỏi đối với chó và trẻ con, cũng như những bất tiện không cần thiết khác - đối với chủ nhân của chó, có thể tránh khỏi nhờ việc huấn luyện tánh vâng lời cho chó, việc huấn luyện này cũng đơn giản. Các bài tập cơ bản như đi bộ, ngồi yên, nằm một chỗ sẽ giúp việc giữ chó khỏi những phiền phức.

Vài dụng cụ cần thiết cho việc huấn luyện cơ bản này là một sợi dây cổ tròn làm bằng dây xích, một miếng da hoặc nylon và một sợi dây da nặng dài 6 feet cùng với cái búng tay rõ kêu của bạn. Ôn lại những yêu cầu và kỹ thuật cơ bản trên đây, chúng ta hãy bắt đầu việc huấn luyện chó.

DI BỘ : Cho chó của bạn đi bên trái, tay phải cầm sợi dây. Bắt đầu đi tới thật nhanh. Nếu chó của bạn kéo dây chạy trước, bạn giật dây một cái (đừng kéo) và nói "Đi" thật

chắc gọn. Nếu chó vẫn cứ lôi đi, bạn dừng lại, rẽ phải hoặc trái rồi đi tiếp một quãng, mỗi lần như vậy bạn ra lệnh "Đi". Nếu chó của bạn chùn lại, bạn kéo dây cổ nó rồi dỗ ngọt bằng cách gọi tên nó và vỗ nhẹ mông nó.

Dù bạn đang làm gì, bạn nên nhớ là không được dừng lại! Nếu chó nhảy sổng lên hoặc quật lại sợi dây, bạn cứ đi thật nhanh. Trước sau gì nó cũng đi theo, và nếu bạn luôn miệng bảo "Đi" mỗi khi đổi hướng, bạn sẽ thấy nó đi lững thững bên bạn với vẻ phục tùng kính nể bạn.

NGỒI: Vẫn giữ sợi dây, nâng cổ nó lên rồi ấn đít nó xuống - đồng thời nhắc đi nhắc lại "ngồi xuống". Nếu nó không chịu nghe, bạn phát nhẹ vào đít nó nhiều lần. Bạn hãy kiên nhẫn, đừng thô bạo với chó : Bạn cứ làm đi làm lại như vậy hoài cho tới khi nó làm một cách thuần thục. Khi chó đã quen với mệnh lệnh này, bạn hãy kiểm tra với cách để chó ngồi xa và không dùng dây thừng. Nếu chó không chịu ngồi xuống thì bạn chịu khó quay trở lại và luyện tập lại bài tập này.

NGỒI YÊN MỘT CHỖ: Khi bạn đã huấn luyện được chó bạn ngồi rồi, thì việc dạy ngồi yên thật đơn giản. Bạn tháo dây buộc ra rồi nói "Ngồi yên" tay bạn giơ lên, hướng lòng

bàn tay về phía chó rồi bỏ đi. Nếu chó chạy theo bạn, bạn phải lặp bài tập ngồi cho tới khi chó thuộc bài, sau khi chó đã chịu ngồi yên lúc bạn còn ở đó, bạn bỏ đi khuất và cứ lặp đi lặp lại "Ngồi yên". Một khi chó đã học được cách ngồi yên kể cả khi bạn không có ở đó, bạn có thể kiểm tra nó trong những điều kiện khác nhau như là cho một con chó khác tới gần, cho một con bé chơi giỡn gần đó hoặc một chiếc xe xuất hiện trên đường (trước là bạn đừng nên thử thách lòng kiên nhẫn của chó quá nhiều khi học bài "Ngồi yên" này, chỉ khi nào chó đã thực hiện một cách hoàn hảo).

NẰM Đối với bài tập này, bạn phải xích chó lại. Trước hết bảo chó ngồi. Khi chó đã ngồi khoảng một phút bạn giữ sợi dây xích dưới giày của bạn giữa gót chân và bàn chân. Chầm chậm kéo sợi dây và lặp đi lặp lại "nằm" trong khi đó bàn tay kia của bạn ấn đầu chó xuống. Bạn làm bài tập này một cách nhẹ nhàng và kiên nhẫn để chó của bạn không bị kích động mà kiên nhẫn chịu đựng. Thật ra đây là bài tập dễ làm nhất nếu chó của bạn có tính trầm. Sau này, khi chó của bạn đã quen mệnh lệnh, dấu hiệu rồi, bạn có thể ra lệnh cho chó nằm bằng dấu hiệu bàn tay của bạn thôi, bạn đưa lòng bàn tay về phía chó rồi kéo nhẹ từ vị trí cao xuống vị trí thấp (bạn làm như đang ấn đầu chó xuống vậy). Bạn nhớ bảo

"Nằm" cùng với dấu hiệu tay bạn.

Để có những bài tập khó hơn Blanche Saunders giới thiệu với chúng ta những loại sách tham khảo sau đây :

"Tài liệu huấn luyện chó trình độ cơ bản"

"Tài liệu huấn luyện chó ở trình độ cao"

"Tài liệu huấn luyện chó chuyên môn"

(có phần dạy chó săn).

"Tài liệu huấn luyện chó dành cho trẻ em".

(Bao gồm một số trò chơi vui)

Tất cả đã được Nhà xuất bản Howell ấn hành.

Cách chọn , Chăm sóc và nuôi dưỡng chó

Khi bạn chọn một giống chó mới, bạn phải chọn loại chó có thể tạng tốt với những đặc trưng tiêu biểu cho giống chó ấy. Một con vật đặc trưng cho một loài bao giờ cũng mạnh khỏe, có ý chí và một cơ thể mạnh, lướt qua bệnh tật và cách chăm sóc ngược đãi, những điều đó không có nghiã là một con vật khỏe mạnh đều là đặc trưng cho giòng cả. Có khi con chó có thể tạng tốt nhưng không điển hình. Đối với chúng ta cả hai mặt này đều cần.

Việc chăm sóc và nuôi dưỡng chó sẽ bớt đi phân nửa gánh nặng nếu ngay từ đầu bạn chọn được một chú cún con có cơ thể khỏe, bởi vì như vậy chó sẽ có khả năng tồn tại và phát triển tốt

dưới bất cứ hoàn cảnh xấu nào hoặc bị bỏ rơi hay thiếu sự chăm sóc. Nhưng không phải vì thế mà bạn đọc sẽ đi tìm được một con chó khỏe mạnh rồi về để mặc nó, và cứ tin rằng nó có thể tạng tốt sẽ vượt qua mọi hoàn cảnh khắc nghiệt. Nếu mua được giống chó có thể tạng tốt sẽ tiết kiệm được sức lực, tiền của và tránh nỗi thất vọng khi nuôi dưỡng nó. Một con chó khỏe mạnh phải vốn thừa hưởng thể tạng tốt từ bố mẹ và phải được sự chăm sóc chu đáo với đầy đủ thức ăn bổ dưỡng ngay từ đầu.

Lưu ý là bạn đừng quá tiết kiệm khi phải tốn một số tiền lớn để mua chó. Và cũng đừng mua thứ chó tạp nham dù cho giá có rẻ. Sự khác nhau về giá cả giữa một con chó yếu đuối, thiếu chăm sóc, gầy còm, bệnh hoạn với một con chó cường tráng, ăn đủ chất và sức sống cao có thể lực tốt. Nhưng dù vậy, cũng công bằng, bởi vì một khi bạn đã đầu tư vào việc nuôi chó thì tiền mua không quan trọng và quan trọng là tiền bỏ ra để chăm sóc chúng. Lúc đầu khi mua chó bạn tiết kiệm được một số tiền lớn, nhưng sau đó bạn sẽ tốn gấp đôi hoặc gấp năm lần như vậy để trả cho việc mướn thầy thuốc và còn tốn nhiều hơn so với số tiền phải bỏ ra chăm sóc một con chó có thể tạng tốt.

Một con chó có sức sống cao rất dễ nuôi và thật xứng với công lao ta bỏ ra, nó luôn sôi động, tò mò và rừng mỡ. Cơ thể béo tốt, mắt sạch ghèn và nước mắt, lông bóng mượt mà, thịt đầy đặn và chắc nịch. Chó không cần phải mập mạp, nhất là thời kỳ chó còn nhỏ, không nên để chó quá mập. Chó không bị còi

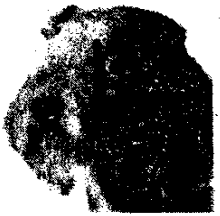
xương, là những khớp xương thẳng, rắn chắc, trắng và phẳng, hơi thởtốt.

Và hơn hết, chó luôn thích rũng giỡn và thật nhạy cảm. Các chú cún con, cũng giống như trẻ em vậy luôn luôn cần được ngủ nhiều, nhưng khi thức dậy luôn sôi động chứ không ủ rủ, ủ lì, nửa thức nửa ngủ. Một con chó đã lớn nếu ốm có thể được vỗ béo hoặc nếu quá béo có thể làm ốm đi được. Nhưng phải đảm bảo chó luôn khỏe mạnh, vẫn thích ăn, sôi động và đầy sức sống. Chó hẳn đã thừa hưởng "gien" tốt từ bố mẹ và lúc đầu đã được chăm sóc kỹ.

Thật uổng công nuôi dưỡng một con chó không được hưởng một cơ thể tốt do bố mẹ và không được chăm sóc đúng mực. Ngay từ lúc đầu ta phải hiểu điều này. Ta chỉ nên mua chó từ những người chủ có thiện ý muốn bảo đảm giống chó của mình luôn mạnh khỏe, trước khi thỏa thuận giá cả nên mang chó đến bác sĩ thú y để biết rõ tình trạng sức khỏe của chó.

Nếu bạn đã chăm sóc chó đúng mức rồi thì bạn không phải lo gì cả chỉ nên chăm sóc và làm hết khả năng một khi chó có vẻ yếu, dễ bệnh hoạn. Nhưng khi đã quyết định chọn một con chó khác thay thế ta phải bảo đảm chọn những con có thể tạng cườngtráng.

* * *

Nuôi chó trưởng thành như thế nào là tốt ?

Chó là động vật ăn thịt. Đây là một chân lý chúng ta không cần phải nhắc lại nhiều. Những người nuôi chó biết điều đó nhưng lại thường quên đi, mặc dù họ biết rằng như vậy sẽ có hại cho mình và cho chó. Bạn đừng nghe những lời bậy bạ cho rằng thịt không làm cho chó khỏe được, bạn phải hiểu rằng không sao cả nếu chó ăn thịt, sẽ không giun sán cũng không bệnh hoạn gì cả. Thịt chính là thức ăn của chó. Bạn nên nắm rõ điều căn bản này. Cho chó ăn thịt, chó sẽ không bao giờ bị thiếu chất.

Người ta cho rằng chó là động vật đầu tiên được con người mang về nhà thuần dưỡng. Trong trạng thái hoang dã, chó chỉ ăn duy nhất là thịt thôi. Do sống lâu với con người, quá trình trao đổi chất ở chó đã tự điều chỉnh cho phù hợp với thức ăn của người, dù đó là trứng, cá muối hay bột ngô hoặc bất cứ thứ gì chủ cho nó, nó vẫn ăn, nhưng không phải khỏe mạnh như trước nữa. Một con chó trưởng thành nên được cung cấp khẩu phần ăn đặc biệt trong một thời gian đáng kể, nhưng tôi khuyên bạn đừng ép buộc chó nếu nó không chịu.

Nếu bạn không có chút kinh nghiệm để biết rằng chó sẽ lớn rất mau nếu được cho ăn những thức ăn từ động vật, thì bạn cũng có thể hiểu được điều này khi nghiên cứu về khoa giải phẩu và sinh lý học về chó.

Nghiên cứu về cấu tạo của ống tiêu hóa, cùng với những biện pháp thử nghiệm về cách nuôi chó cho ta kết luận rằng khẩu phần thức ăn, chủ yếu là thịt rất tốt cho chó.

Trước hết, cấu tạo răng của chó là điển hình cho loại ăn thịt. Răng được cấu tạo cho việc xé hơn là nhai. Chó thường ngốn thức ăn, nuốt chửng và hầu như không nhai. Điều này không hại gì. Sự tiêu hóa thức ăn không xảy ra nơi miệng chó.

Lượng chứa thức ăn của bao tử chó rất cao với kích thướ cơ thể và so với dung lượng của ruột. Lượng cacbonhydrat v mỡ tiêu hóa tại bao tử rất nhỏ. Nhiệm vụ chính của bao tử l tiêu hóa tinh bột. Trong cơ thể chó cũng như ở các động vậ ăn thịt lượng cacbonhydrat và mỡ phần lớn được tiêu hóa tron ruột non, và từ ruột non diễn ra quá trình hấp thụ các chấ thức ăn.

Cần có các enzin cho việc hoàn tất quá trình tiêu hó tinh bột vốn chưa được tiêu hóa hoàn toàn trong bao tử và enzi cũng cần cho việc tiêu hóa đường, tinh bột, và mỡ, các enzi này có mặt tại các ống truyền dịch tùy vào dịch tiêu hóa.

Khả năng chứa của ruột non ở chó không cao và vì th việc tiêu hóa tại đây phải xảy ra nhanh chóng.

Cái gọi là ruột lớn của nó (thực ra nó cũng chẳng lớ bao nhiêu) thường ngắn và có dung tích nhỏ so với các loà thú vốn sống chủ yếu nhờ thức ăn từ thực vật. Trong cơ thể chĩ ruột lớn có cấu tạo chủ yếu là để chứa một khối nhất địn dầy cứng gồm những chất thải, những chất này sau đó được tốn ra ngoài thành phân. Việc hấp thụ nước xảy ra ở đây.

Rõ ràng do ống tiêu hóa của chó ngắn nên chó chỉ thíc hợp với những thức ăn tổng hợp, thức ăn này có thể được tiê

hóa nhanh và cho ra ít chất thải... Vì thế thức ăn từ cơ thể động vật (thịt, cá, sữa, trứng) rất thích hợp cho chó vì dễ tiêu và tiêu hóa được. Thức ăn tốt nhất cho chó là những khẩu phần tập trung có chứa ít chất xơ.

Có nghĩa là bạn nên cho chó ăn thịt. Thực ra, thịt, sữa, trứng phần lớn chính là thực vật đã được tiêu hóa trước. Trâu, bò ăn lúa và cỏ, từ đó ống tiêu hóa dài tiến hành hấp thụ chất bổ những chất không tiêu hóa được. Loài thú ăn thịt sẽ ăn thịt của loài thú ăn cỏ, tức là ăn vào một lượng lúa và cỏ dưới dạng được hấp thụ rất tốt cho việc tiêu hóa thức ăn trong ống tiêu hóa ngắn ngủn của mình. Do đó rõ ràng là thịt là một thức ăn lý tưởng chính yếu trong khẩu phần ăn của nó.

Cũng như khẩu phần của các động vật khác, khẩu phần của chó phải gồm protein, cacbohydrat, mỡ, chất khoáng, sinh tố, và nước. Không được thiếu bất cứ chất nào, trong số đó nếu bạn muốn chó của bạn sống lâu. Nếu thiếu bất cứ chất nào trong số này, sẽ dẫn tới thiếu chất khác. Hay có thể nói là trước khi người ta cung cấp những chất khoáng này vào khẩu phần ăn của chó và trước khi ta nhận ra sự đủ đầy các chất sinh tố trong đó, thì ta đã thấy chó của ta lớn lên như thổi rồi. Mặc dù chúng ta không nhận ra nhưng rõ ràng là chúng có được những chất ấy là từ thức ăn của chúng. Rất có thể

là ít có con chó nào đạt được lượng chất khoáng và sinh tố nhiều hơn số cần thiết ít ỏi đó.

Ta biết rằng nếu cung cấp cho chó ít chất canxi chúng sẽ bị còi xương, và một căn bệnh rất thường xuyên ở chó mà ta lại ít khi biết đến đó là bệnh lưỡi đen do thiếu lượng a xít nicotin cần thiết, không có cách nào giúp ta biết được lượng thức ăn cần thiết cho chó thiếu bao nhiêu và thiếu những gì, nếu ta không biết cung cấp tất cả những chất cần thiết cho chó. Tóm lại, chó tồn tại được là nhờ nhận được tất cả những chất cần thiết trên từ khẩu phần ăn của chúng.

Chó săn BEAGLE đánh hơi giỏi. Được dùng làm chó săn trên 500 năm.

PROTEIN

Các loại protein khác nhau chứa trong thực phẩm dưới dạng nitơ. Chúng gồm các amino axit đơn hoặc kép. Các nhà khoa học về khoa dinh dưỡng biết được ít nhất 22 loại amino axit, trong đó có 10 loại thường là những chất cần thiết trong khẩu phần ăn, những axit còn lại nếu không được cung cấp trong khẩu phần, sẽ được tổng hợp trong cơ thể vì cơ thể vốn đòi hỏi cả 22 loại này. Thiếu bất cứ loại nào trong số này, cơ thể sẽ ngừng phát triển hoặc phát triển chậm lại. Vì thế một lượng protein cao trong bất cứ thức ăn nào cũng không đảm bảo sẽ cung cấp đủ chất bổ dưỡng nếu chỉ được sử dụng một mình, có khả năng thiếu một hoặc hơn trong số 10 amino axit cần thiết, khi lượng amino axit cần thiết bị thiếu hụt, được thêm vào đúng liều lượng hoặc thêm lẻ tẻ trong các bữa ăn, thì lúc đó protein mới đầy đủ và được đồng hóa toàn bộ.

Khi đó protein được tiêu hóa, trong ống tiêu hóa chúng bị phân hủy thành những amino axit riêng biệt mà từ những axit này protein đã được tổng hợp. Những amino axit này được ví như những viên gạch xây nhà, chúng được máu mang đi đến các cơ

quan nơi cần chúng, ở đó chúng được đọng lại và tái tổng hợp cùng với các amino axit bổ sung khác để cấu tạo nên xương, cơ bắp dưới dạng protein phục hồi.

Để tránh những thiếu hụt lượng amino axit trong thức ăn, ta không cần phải bổ sung chúng dưới dạng tinh khiết. Có thể giải quyết bằng cách bổ sung lượng protein có chứa trong những amino axit cần thiết.

Những thức ăn từ cơ thể động vật - thịt cá, trứng, sữa - cung cấp lượng protein có giá trị dinh dưỡng cao, cả về khả năng tiêu hóa lẫn hàm lượng amino axit chứa trong đó. Chất gelatin là trường hợp ngoại lệ, đó là một chất không hoàn thiện.

Các thức ăn từ động vật cũng khác nhau về lượng protein và tương quan giữa các amino axit.

Lượng protein có trong thịt bắp không cao bằng trong trứng và sữa. Những mô có tuyến - gan, thận, lách, tụy - chứa những protein có giá trị dinh dưỡng đặc biệt cao, những cơ quan này nên được thêm vào khẩu phần ăn của chó khi cần thiết. Sữa có chứa lượng protein cao, có thể bổ sung cho các chất khoáng, sinh tố, cacbonhydrat và mỡ. (Trong sữa thiếu một chất rất cần thiết là chất sắt). Những protein động vật chứa nhiều amino axit, những axit này giúp bổ sung lượng protein từ thực vật. Lòng

trắng trứng gà trông có vẻ không bằng lòng đỏ, lại chứa một lượng protein cao. Chất lyzen trong sữa có thể bị phá hủy vì nhiệt và giá trị về protein cũng bị phá hủy. Sữa làm thoát hơi và đóng hộp không phải chịu nhiệt cao để tránh làm hủy các protein.

Vì thế chúng ta dễ dàng thấy rõ tại sao thịt với lượng protein tập trung, cân đối và dễ tiêu hóa lại đóng vai trò quan trọng trong lượng thức ăn khô của chó.

Người ta vẫn chưa quyết định bao nhiêu protein cần thiết cho chó trong khẩu phần. Lượng protein có thể thay đổi tùy theo cỡ tuổi, loại chó, chẳng hạn như đối với loại chó này chúng tiêu hóa protein tốt hơn, hoặc sử dụng nhiều hơn so với loại chó khác, hoặc vấn đề hàm lượng amino axit cũng khác nhau. Khi ta cung cấp cho chó protein gliadin có trong lúa mì và chỉ cung cấp duy nhất loại này thôi thì lượng cần thiết lớn gấp ba lần so với khi ta cung cấp protein của sữa. Người ta đã ước tính rằng có khoảng 20 đến 25% số protein từ động vật trong khẩu phần ăn của chó là đủ dưỡng chất, mặc dù cho tới nay vẫn chưa có kết luận chính xác hoặc có lẽ sẽ không bao giờ có.

Tuy nhiên, mục tiêu của chúng ta là làm sao cung cấp cho chó khẩu phần nhỏ nhất nhưng chó lại có thể sống và phát triển được. Tốt hơn hết ta nên cho nó số thức ăn nhiều nhất và cân đối để nó có thể tiêu hóa và sử dụng mà không cần nới rộng dạ dày ra. Có ai lại muốn sống bằng lượng thức ăn ít nhất với đầy đủ chất bổ nhất ? Tất cả chúng ta đều muốn ăn no, thì loài chó cũng muốn vậy.

Ông Roy G.Daggs qua thí nghiệm đã thấy rằng việc tạo sữa trong cơ thể chó chịu ảnh hưởng của các loại protein khác nhau mà chó ăn vào. Ông đã chỉ ra rằng các khẩu phần ăn với lượng protein tương đối cao sẽ kích thích việc cho bú và do đó, đối với chó mẹ, các protein từng động vật thích hợp cho việc tổng hợp sữa hơn là protein từ thực vật. Ông kết luận rằng gan là nguồn protein tạo sữa cao hơn trứng và bít tết.

Chó lùn thân dài Dachshund
- *gốc Đức;* loại lông mịn

CHẤT CACBONHYDRAT

Chất cacbonhydrat bao gồm tất cả các loại như tinh bột, đường, cellulô và hemicellulô. Hai chất sau này tìm thấy dưới dạng sợi thớ đó là thành phần chính cấu tạo gỗ, thân cây, lá cây và vỏ hạt. Người ta vẫn còn tranh cãi nhiều về số lượng cacbonhydrat cần thiết việc bổ dưỡng cho chó. Theo thí nghiệm đã chứng tỏ rằng chó có khả năng tiêu thụ một lượng rất lớn bột ngô, cả sống lẫn chín.

Cơm cung cấp cho chó trưởng thành với số lượng đủ để thỏa mãn toàn bộ nhu cầu năng lượng, theo thí nghiệm, lượng cơm gạo này được tiêu hóa 95%.

Chúng ta biết rằng các loại bít tết được bày bán và các thức ăn khác dùng làm thức ăn cho chó đều, nhất là khi chúng được bổ sung bằng thịt tươi. Vậy đâu có lý do gì khiến ta loại chúng ra khỏi khẩu phần ăn của chó.

Cacbonhydrat là nguồn năng lượng rẻ tiền nhưng rất cần cho chó, cả về giá lẫn vai trò của chúng trong việc tiến hành quá trình trao đổi chất. Từ khi có nhiều bằng chứng cho thấy rằng có khả năng tiêu hóa lượng đáng kể gồm tinh bột và

đường để tạo năng lượng, chúng ta không nên loại các chất này ra khỏi khẩu phần của chó. Một số cacbonhydrat cần thiết cho quá trình trao đổi chất của mỡ. Một điều đáng ngại duy nhất khi sử dụng cacbonhydrat là vì chúng rẻ tiền nên người ta dùng chúng thay thế cho các protein và những chất cần thiết khác. Cũng nên lưu ý rằng thịt và sữa có chứa một lượng cacbonhydrat cùng với các protein.

Gạo và bột yến mạch được nấu kỹ với khối lượng tương đối có thể dùng để bổ sung vào bữa ăn hoặc làm giảm giá thành khẩu phần ăn của chó mà không gây hại gì cho chó, cũng có thể dùng bít tết nghiền dành riêng cho chó hay tẩm lúa mì nghiền nát hay các loại ngũ cốc.

Đường và các chất ngọt, là loại thức ăn chó rất thích cũng có thể được dùng vào. Đó là những chất tạo năng lượng và vô hại. Nhưng chỉ nên dùng với số lượng vừa phải.

Chó *Shi Tzu* (Sư Tử)
gốc Tây Tạng

MỠ

Trong cơ thể chó cũng như trong cơ thể người, mỡ được tìm thấy nhiều nhất là ở dưới da, nằm giữa các bắp thịt với các cơ quan nội tạng. Mỡ được giữ lại làm nguồn năng lượng dự trữ khi thức ăn không có đủ calori, hoặc dùng trong những lúc tạm thời không có thức ăn. Việc tích lũy một số lượng mỡ nào đó quanh các bộ phận sống còn giúp bảo vệ các cơ quan ấy khi trời lạnh và tránh bị thương tổn bất ngờ. Trước khi mỡ theo máu lưu thông tới các tế bào trong cơ thể, chúng cần phải được tiêu hóa trong ruột với sự hỗ trợ các enzin. Mỡ cần nhiều thời gian để tiêu hóa hơn so với cacbonhydrat và protein. Vì lý do này, chúng đặc biệt cần thiết để trì hoãn cảm giác đói. Đặc tính này của mỡ khiến mỡ thường được gọi nôm na là "năng lượng tại chỗ".

Một số loại chó rất dễ tích lũy mỡ, và điều này khiến chúng đờ đẫn, kém linh hoạt và luôn luôn cảm thấy bất ổn. Có thể tránh điều này bằng cách giảm bớt lượng mỡ và cacbonhydrat dư khỏi khẩu phần ăn của chúng khi tình trạng

béo phị đe dọa chúng. Tuy nhiên, mối nguy lớn hơn là khi chúng ăn uống thiếu thốn lại trở nên quá ốm.

Cacbonhydrat có thể được chuyển hóa thành mỡ một phần ngay trong cơ thể chúng. Vì vậy tỉ số giữa mỡ và cacbonhydrat có thể thay đổi không chừng tùy theo khẩu phần ăn của chó và cũng tùy theo khả năng thỏa mãn nhu cầu lượng protein, vitamin và khoáng chất. Có một số chó được biết là có khả năng chịu đựng 40% mỡ trong khẩu phần ăn trong suốt một thời gian dài, tuy nhiên tôi khuyên các bạn đừng tập chó chịu đựng nhiều như vậy. Có lẽ khoảng 15-20% là đủ rồi.

Mỡ là một thức ăn tạo nhiệt, số lượng mỡ cung cấp cho chó nên tăng dần vào những ngày lạnh trong năm và giảm dần vào mùa hè. Trong khẩu phần ăn có lượng mỡ thấp, điều quan trọng là bạn nên thêm một lượng vitamin tan được trong mỡ hoặc cung cấp những vitamin ấy dưới dạng nhân tạo.

Mỡ có giá trị dinh dưỡng cao gấp hai lần so với các nhóm thức ăn hữu cơ - như cacbonhydrat và protein. Việc sử dụng mỡ có khuynh hướng làm giảm bớt lượng thức ăn cần thiết để cung cấp nhu cầu về calori. Mỡ dùng làm phương tiện tăng hoặc giảm tổng số năng lượng trong khẩu phần mà ít gây thay đổi trong việc hấp thụ thức ăn nhất. Tuy nhiên, vấn đề

chó nhận một lượng mỡ nhiều hơn số mỡ tối thiểu cũng không quan trọng bằng việc khẩu phần ăn của nó chứa đầy đủ và cân bằng về chất của các loại protein. Thịt nạc với số lượng vừa đủ cung cấp cho chó những loại protein này là ta cần cung cấp thêm cho nó mỡ - dưới dạng thịt mỡ, mỡ rắn (bám quanh thận bò) và mỡ heo. Một ít bít tết, cơm, và các loại ngũ cốc khác thêm vào trong khẩu phần sẽ cung cấp đủ lượng cacbonhydrat cần thiết. Tuy nhiên, chất cellulô và các chất xơ khác không cần thiết phải có mặt trong khẩu phần ăn của loài động vật ăn thịt. Nó chỉ góp phần nhồi nhét vào ruột kết của chó, mà ruột này cũng chẳng to lớn chút nào, do đó chỉ tổ làm tăng lên số lượng phân, thứ này cũng chẳng cần thiết gì cả.

Chó *Akita*, ở đảo Honshu Nhật Bản, du nhập vào Hoa Kỳ sau Đại Chiến Thứ II. Ngày nay thường xuất hiện trên sân hát xiếc khắp thế giới.

KHOÁNG CHẤT

Có ít nhất là mười một khoáng chất trong cơ thể chó bình thường và có thể còn một số khác nhưng với số lượng nhỏ nên chưa được tìm thấy. Mười một khoáng chất đó là : vôi, muối, clorua natri, đồng, sắt, magiê, mangan, phốt pho, kẽm, kali và iốt.

Phần lớn những chất này chỉ chiếm rất ít trong khẩu phần hàng ngày và số lượng ít ỏi đó được tìm thấy trong thịt hoặc trong các khẩu phần ăn bình thường khác. Có một ít chất mà chúng ta phải nhọc công bổ sung vào trong bữa ăn. Còn các loại khác không cần quan tâm đến.

Muối clorua natri hầu như có mặt với số lượng đủ trong hầu hết các loại thịt. Dù vậy, chúng thường góp phần tăng thêm gia vị cho thức ăn hơn là để cung cấp dưỡng chất cho chó, bởi vì chỉ cần bỏ vào khẩu phần một ít muối là đủ rồi. Lượng muối chính xác cũng không gây ra sự khác nhau nào về chất, bởi vì những phần không được sử dụng sẽ bị thải hồi, phần lớn là dưới dạng nước tiểu. Nếu loại muối được sử dụng này bị iốt

hóa, khi đó nhu cầu về iốt được thỏa mãn; Song lượng iốt này cũng không nhiều lắm. Tình trạng thiếu iốt ở chó không nhiều, nhưng nếu các loại thức ăn (thực vật và động vật) được nuôi trồng ở những vùng thiếu iốt hoặc không có iốt, nếu gặp trường hợp này bạn nên sử dụng muối có iốt là hay nhất.

Trong thịt, sữa hầu như có đủ lượng sắt cần thiết, nếu chó của bạn có vẻ lờ đờ bệnh hoạn, bạn nên cho chó ăn một ít sắt dưới dạng muối có sắt - muối sunphat sắt 3, oxit, muối gluco sắt 2.

Sắt - được hấp thụ vào tủy xương trong quá trình tổng hợp hemoglobin của các huyết cầu. Nó được sử dụng thường xuyên, khi huyết cầu bị phá hủy và cần được thay thế, khi đó huyết cầu sẽ loại bỏ sắt trước khi nó bị phân hủy.

Nếu lượng sắt được tiêu hóa vào cơ thể nhiều hơn lượng sắt được hấp thụ, thì một số sẽ được tích trữ tại gan, nếu vẫn còn dư nữa, chúng sẽ bị thải ra ngoài. Gan chó mới sanh thường chứa đủ chất sắt đủ cung cấp cho các cơ quan cho đến thời kỳ dứt sữa. Trong sữa chó mẹ không có sắt, nhưng nếu có sẽ cung cấp cho chó lượng thức ăn rất cân đối.

Một bữa ăn có chứa một lượng thịt tươi vừa phải, đặc biệt có gan, thận, sẽ có khả năng cung cấp đủ chất sắt. Chó mẹ

trong thời kỳ sanh con thường đòi hỏi nhiều chất sắt hơn lúc bình thường. Tôi khuyên các bạn rằng lượng gan có trong bữa ăn của chó mẹ nên được tăng dần trong thời kỳ mang thai.

Muốn hấp thụ sắt lại cần có chút ít đồng, rất may là lượng đồng cần thiết hầu như có đủ trong bất kỳ bữa ăn nào.

Can xi và phốt pho là hai khoáng chất duy nhất rất cần thiết, nếu không có chúng chắc chắn sẽ có nhiều phiền phức. Điều này có thể không đúng với những con chó trưởng thành nhưng không được dùng để gây giống, mà chỉ đúng với các chó mẹ và chó con đang lớn. Toàn bộ xương và răng được hình thành từ canxi và phốt pho, vì thế các cơ quan cần phải có đủ các khoáng chất này.

Nếu không cung cấp thêm cho chó mẹ lượng canxi vào bữa ăn, thì xương của chính cơ thể chó mẹ sẽ phải bị rút ra phần canxi để cung cấp cho chó con. Trong lúc sanh con hoặc sau khi sanh con, chó mẹ có thể bị chứng kinh giật do bị suy nhược canxi.

Để có thể dễ dàng tránh khỏi tình trạng thiếu canxi này, ta chỉ cần thêm một lượng nhỏ muối phốt phát canxi vào khẩu phần ăn cho nó là xong.

Phốt phát canxi là chất rẻ tiền và chẳng có mùi vị gì. Nó có rãi rác trong thức ăn đặc biệt là trong thức ăn cho chó mẹ và chó con. Nó sẽ là nguồn gốc của bộ răng trắng ngà chắc chắn.

Nhưng bạn nên nhớ rằng chất canxi không dễ nào được đồng hóa vào dù bạn có cho chó ăn nhiều đến bao nhiêu, nếu không có sự hiện diện của vitamin D. Đó là vai trò của sinh tố D, tức là tạo điều kiện thuận lợi cho quá trình hấp thụ canxi và phốt pho.

Điều này sẽ được nói chi tiết hơn trong phần sau, nói về vitamin và vai trò của chúng.

Chó *Bernese Mountain Dog*, miền núi xứ Berne Thụy Sĩ, được dùng để chăn gia súc và kéo xe chở sữa nhỏ.

CÁC LOẠI SINH TỐ

Vitamin là những chất mà khi không có chúng sẽ gây r nhiều bệnh. Càng ngày người ta càng nhận ra rằng nhiề triệu chứng bệnh và tình trạng thiếu sức khỏe của chó là xuấ phát từ việc cung cấp không đủ một số loại thức ăn cần thiế trong khẩu phần ăn của chó. Phải nhấn mạnh rằng vitami phải được coi là một phần trong thức ăn của chó, chúng rất cầ thiết cho sức khỏe, nhưng không được xem chúng như các loạ thuốc. Thường thường khi cơ thể kém khỏe do thiếu vitami trong bữa ăn có thể được chữa trị bằng cách bổ sung vào đ những vitamin cần thiết.

Bạn cũng đừng quan trọng hóa quá mức nhu cầu vitami của chó cũng như nhu cầu về thức ăn trong một bữa ăn. Có th ngay trong thực đơn đã có vitamin rồi, nhưng người ta vẫn c đủ lượng vitamin cần thiết. Trừ trường hợp của vitamin là chấ không nên cung cấp quá nhiều, hầu hết các vitamin còn lạ đều vô hại nếu bạn cung cấp dư thừa so với mức cần thiết Các chất này thường đắt tiền nên chúng ta cũng không muố

lãng phí làm gì, nếu chúng có quá nhiều đến dư thừa thì lượng dư thừa ấy sẽ được loại bỏ chứ không để lại ảnh hưởng xấu nào.

Cũng cần biết đến sự đa dạng của vitamin. Mỗi loại vitamin có một vai trò riêng. Thật nguy hiểm nếu bạn cho vào thức ăn của chó (hoặc của trẻ em) một thức gì lấy ra từ chai lọ nào đó có gắn nhãn hiệu đơn thuần là "vitamin", một số người đã gặp tình trạng này rồi. Ta phải biết rõ loại vitamin nào ta đang dùng là loại nào, tính chất của những thành phần tạo ra chúng.

Nếu bạn nhận thấy lượng vitamin nào cần thiết thì bạn nên tìm mua loại ấy như vậy sẽ tiện lợi hơn là mua những hỗn hợp vitamin khác nhau sẽ gây lãng phí và có những loại không cần thiết nếu cho vào sẽ dư thừa.

Dưới đây là những bản sơ lược về các loại vitamin khác nhau đã từng được biết đến và vai trò của chúng.

Vitamin A : Rất cần thiết cho sức khỏe đặc biệt là để kéo dài tuổi thọ. Nếu thiếu quá nhiều vitamin A sẽ gây bệnh về mắt, gây yếu thị lực viêm màng kết hoặc màng nhầy làm nhặm mắt và tổn thương màng nhầy trong cơ thể. Còn các triệu chứng ít nhận thấy hơn là giảm khả năng đề kháng, nhất là ở đường hô hấp trên, sức khỏe suy sụp và sụt cân.

Nhưng căn bệnh do thiếu vitamin A có thể được hình thành ngay từ lúc chó vẫn còn khỏe mạnh. Thiếu sự phối hợp giữa các cơ bắp và bệnh bại liệt thường phát hiện ở chó và đồng thời hệ thần kinh của nó cũng bị suy thoái.

Một số chó con do thiếu vitamin A quá nhiều nên bị điếc một phần hay hoàn toàn.

Nếu bạn cung cấp vitamin A quá nhiều sẽ không sao cả phần chưa được sử dụng sẽ không mất đi đâu mà được lưu trữ tại gan để sử dụng sau này khi cần thiết. Nếu chó đã được tẩm bổ lượng vitamin này quá nhiều, nó sẽ có thể sống suốt tháng hoặc hơn mà không bị hề hấn gì cả nếu không được cung cấp thêm vitamin A này trong bữa ăn.

Dầu gan cá có chứa vitamin A và D cần được dùng bổ dưỡng cho chó con cũng như trẻ em đang độ tuổi trưởng thành. Dầu gan cá là một nguồn vitamin A rất dồi dào cho nên chỉ dùng một lượng rất nhỏ cho bữa ăn. Bạn cũng đừng lo ngại sẽ không đủ vitamin cần thiết. Khi mua nên mua loại dầu gan cá tốt nhất. Hàm lượng vitamin chứa trong dầu gan cá sẽ bị giảm đi nếu bạn để gần nhiệt, ngoài ánh sáng và không khí. Nên cất giữ chúng ở chỗ tối, mát và chai đựng luôn được đậy kín.

Người ta còn tìm ra một nguồn vitamin A khác là cà rốt nhưng khó có thể cung cấp đủ lượng cà rốt cho chó. Tốt hơn và dễ dàng hơn là bạn nên dùng các loại thuốc pha chế như carotin, chỉ 3 giọt carotin là chứa đủ lượng vitamin chứa trong một củ cà rốt.

Một nguồn vitamin A tự nhiên khác là gan, thận, tim, phó mát, lòng đỏ trứng, bơ sữa. Nếu có thể cung cấp rộng rãi các loại thức ăn này cho khẩu phần ăn của chó đang cho con bú thì những nguồn khác không cần thiết nữa, riêng đối với chó con, chó mang thai và chó đang cho con bú thì khẩu phần ăn phải được tẩm càng nhiều vitamin A càng tốt, cả dưới dạng gan cá lẫn dưới dạng thuốc viên chứa vitamin A.

Vitamin B : Trước đây còn gọi là Thiamin, người ta chỉ tìm thấy vitamin B dưới dạng đơn, nhưng ngày nay người ta nhận thấy rằng nó được cấu tạo dưới dạng hợp chất trong đó, dù có số lượng nhỏ nhưng có vai trò quan trọng trong bữa ăn của chó hay bất cứ loại động vật nào. Những yếu tố khác nhau của hợp chất này, mỗi yếu tố có một vitamin riêng biệt, được đặt là B và sau đó là những số như B1, B2, B6...

Nếu thiếu lượng vitamin B1 trong khẩu phần ăn của chó sẽ dẫn đến tình trạng ngưng phát triển, sụt cân, sức khỏe

kém, không muốn ăn, và tiêu hóa rối loạn. Tình trạng thiếu vitamin B1 kéo dài có thể dẫn đến bệnh tê liệt, các chất dịch bị ngưng tụ và cuối cùng dẫn tới tử vong. Không dễ gì tính được vitamin B1 cần thiết cho bữa ăn mỗi ngày của chó, mỗi chó có một nhu cầu khác nhau, và hoạt động của con vật sẽ nhanh chóng tiêu hao lượng vitamin B có trong cơ thể.

Thiamin không được tồn trữ trong thời gian dài được, nó cần có những liều lượng sản xuất trong một ngày. Chúng sẽ bị hủy đi một phần nếu nhiệt độ cao quá điểm sôi. Thiamin được tìm thấy trong men (nhất là trong men bia), gan, mầm lúa, sữa, trứng và các loại thực vật khác có màu. Tuy nhiên ít khi nào chó hoặc người nhận một lượng thiamin đầy đủ nhất từ bữa ăn hàng ngày, đây là điều mà tôi khuyên các bạn cố làm cho được.

Men bia, dưới dạng bột hay dạng viên đều là phương pháp rẻ tiền và có hiệu quả cho việc cung cấp nhu cầu vitamin B1 hàng ngày. Nếu cho quá liều có thể gây sôi ruột.

Một chất khác trong hợp chất vitamin B là Riboflavin tức vitamin B2 có tác dụng với da và tóc. Khẩu phần ăn của động vật nếu thiếu vitamin B2 sẽ làm da khô nổi vẩy, nhất là vùng mắt và miệng, lông trở nên khô cứng rồi rụng đi

làm cho lớp da chỗ đó khô sần sùi. Thí nghiệm ở chuột cho thấy khi rút hết riboflavin thì các ngón chân đều bị rụng đi.

Riboflavin hiện diện với số lượng nhỏ trong rất nhiều món ăn, cho nên việc thiếu riboflavin đến mức nghiêm trọng trong các khẩu phần tương đối xảy ra rất ít. Đặc biệt riboflavin có trong sữa, đó là lý do tại sao nhiều chó khi được cung cấp những khẩu phần có phó mát, nên tóc bóng mượt.

Chó ít bị trường hợp thiếu riboflavin, những thí nghiệm trên các con vật khác cho thấy rằng càng có nhiều riboflavin trong bữa ăn chó, có thể nhiều gấp 4 lần so với lượng cần thiết để tránh tình trạng thiếu riboflavin, thì sức khỏe càng tốt hơn.

Riboflavin sẽ bị mất tác dụng khi gần nhiệt hoặc ra ngoài ánh sáng, hầu hết các chất có chứa vitamin đều có một liều lượng riboflavin rất cao.

Có thể chó cũng cần có vitamin B2, tức axit nicotic là chất mới được tìm thấy, trước đó nó có tên là vitamin G. Bệnh lưỡi đen ở chó cũng giống như bệnh pelagrơ (bệnh phụng điên) ở người, cả hai căn bệnh này đều có thể ngăn chặn hoặc điều trị bằng cách cung cấp đủ lượng axit nicotic vào bữa ăn. Nếu bạn cho chó ăn khẩu phần có lượng thịt cao

tương đối thì bạn không có gì phải lo ngại về chứng lưỡi đen ở chó nữa, nhiều chó đã mắc bệnh này vì quanh năm chỉ được ăn bột ngô hoặc cháo ngô.

Chưa ai lập ra một liều lượng vitamin B2 thích hợp nhất cả. Tuy vậy, trường hợp da bị rụng lông, có thể được chữa trị bằng cách bổ sung vào cơ thể một lượng axit nicotin.

Ngoài ra người ta đã chứng minh rằng chất nicotin cũng rất cần thiết cho một cơ thể khỏe mạnh. Axit pantothenic thì cần thiết cho thần kinh tốt. Còn chất pyridoxin có ảnh hưởng đến vai trò của dạ dày, đường ruột. Vitamin B2 thúc đẩy sự tăng trưởng và giúp cho sức khỏe ở thời kỳ chó còn nhỏ. Vitamin B tan được trong nước kích thích quá trình tạo sữa.

Vitamin C : còn gọi là vitamin anti-scobutic là chất được chó tổng hợp ngay trong cơ thể. Người ta cho rằng chó không dễ mắc bệnh scobut vì thế ta không cần phải quan tâm đến vitamin C nữa vì nó gắn liền với cơ thể chó. Nó là loại vitamin đắt tiền nhất và sự có mặt của nó cùng với các loại vitamin khác chẳng giúp ích được gì.

Vitamin D : còn gọi là vitamin chống bệnh còi xương rất cần thiết cho quá trình đông hóa canxi và phốtpho vào xương. Chúng ta có thể cho nó ăn đủ loại kháng chất nhưng

nếu thiếu vitamin D tất cả những chất ấy cũng không được sử dụng. Không thể nào tạo nên những chiếc xương và những chiếc răng tốt, chắc mà không có sự có mặt của nó. Nếu được đưa ra ánh sáng mặt trời và không được kính che chở thì cơ thể động vật sẽ tự tạo ra vitamin D, nhưng ánh nắng mặt trời không phải là chỗ duy nhất để tạo ra toàn bộ lượng vitamin D cần thiết.

Vitamin D có nhiều trong dầu gan cá tuyết và dầu gan cá các loại, có thể nhận được lượng vitamin D dưới dạng khô trong những hỗn hợp có các vitamin khác. Mỗi ngày uống từ một muỗng cà phê đến một muỗng canh dầu gan cá tuyết sẽ rất tốt cho chó nếu chúng không nhận được vitamin dưới dạng thuốc ở trên.

Đây là loại vitamin duy nhất mà nếu uống quá nhiều sẽ nguy hiểm. Nếu chó được uống lượng thuốc theo chỉ dẫn nhiều lần mà không bị nguy hại gì, vì trường hợp quá liều ít xảy ra, thì chúng tôi thấy nên khuyên các bạn nên làm như vậy.

Vitamin E : Còn được gọi là vitamin tăng cường khả năng sinh sản. Người ta vẫn chưa khẳng định là nó có cần thiết đối với chó hay không. Chuột khi được nuôi bởi khẩu phần hoàn toàn không có vitamin E trở nên mất khả năng sinh sản vĩnh

viễn, nhưng điều này không phải xảy ra với mọi động vật khác. Một số người nuôi chó cho rằng dầu ép từ mầm lúa mạch là nguồn chứa vitamin E dồi dào nhất, nếu cho chó đực ăn để truyền giống thì khả năng sinh sản của nó rất cao, lông mượt và sức khỏe nói chung là rất tốt, còn chó cái ăn thì ít bị sẩy thai và cho ra nhiều lứa chó khỏe mạnh. Vitamin E được tìm thấy với lượng nhỏ trong hầu hết các thực phẩm, do đó không phải trong hầu hết các thực phẩm, do đó không phải lo ngại gì về việc thiếu nó trong bất cứ
khẩu phần ăn bình thường nào. Trong những năm gần đây qua quá trình nghiên cứu, người ta đã phát hiện nhiều loại Vitamin khác cần được đưa vào khẩu phần hàng ngày của chó. Tôi thấy cần thiết phải nhắc lại rằng vitamin không phải là một loại thuốc mà là thức ăn, tức là một phần cần thiết trong bữa ăn. Bất cứ ai quan tâm đến việc nuôi dưỡng chó của mình không được xem thường chúng.

Không cần phải nói rằng chó phải luôn luôn được uống nước sạch tinh khiết và uống ít nhiều là tùy thích. Nhu cầu uống nước của chó sẽ phụ thuộc vào lượng nước có trong bữa ăn của nó. Nếu ăn thực phẩm khô chó sẽ uống nhiều nước và ngược lại, nếu chúng uống sữa hoặc súp, chúng sẽ uống rất ít nước. Việc chó uống nước sau bữa ăn cũng không can

ngại gì. Nhưng có nhiều lúc chúng phải hạn chế uống nước (nhưng không phải cấm hoàn toàn) đó là sau những buổi tập cật lực hoặc sau những khi nô giỡn quá mức, những lúc như vậy chỉ nên cho chó uống ít thôi nhưng sau đó lại cho chó uống một vài lần nữa cho tới khi hết khát. Lượng thức ăn cần thiết mỗi ngày cho chó sẽ chịu ảnh hưởng hoặc quyết định bởi nhiều yếu tố : Một là tuổi, kích thước, cá tính và trạng thái vật lý của con vật.

Hai là các loại chất, mùi vị và các thành phần có thực phẩm, Ba là thời tiết môi trường và phương pháp chăm sóc chó, Bốn là loại công việc và số lượng công việc đã làm, mức độ luyện tập của chó. Trong số những yếu tố trên, tuổi tác và kích thước của chó cùng với loại hình và khối lượng công việc là hai yếu tố rất quan trọng quyết định đến nhu cầu ăn uống của chó. Nhu cầu về thực phẩm của chó lúc còn nhỏ cơ thể cao gấp 2-3 lần khi chúng đã trưởng thành.

Tất cả những điều chúng tôi trình bày ở đây về những nhu cầu ăn uống của nó cũng như số lượng thức ăn cho chúng đều có khả năng thay đổi. Bởi vì sự trao đổi chất ở chó đều khác nhau, một con chó khi cho ăn một lượng thức ăn nào đó có thể hoặc ốm hoặc mập, còn một con cùng lứa sống ở chuồng kế

bên cũng có tình trạng sức khỏe tương tự nhưng lại nhiều hơn gấp đôi hoặc ít hơn phần nữa.

Chỉ có một nhân tố quyết định nhất đối với lượng thức ăn cần thiết cho chó đó là sự thèm ăn của chó và điều kiện sức khỏe của nó. Gần như đây là qui luật, các bạn cho chó ăn một lượng thức ăn tùy ý thích của nó thì nó có thể vét sạch hết thức ăn trong vòng 5 hoặc 10 phút, nhưng nếu chó có xu hướng phát phì thì bạn nên giảm lượng thức ăn cho chó, nhất là những thức ăn có nhiều mỡ và cacbonhydrat. Nếu chó ốm thì tăng khẩu phần ăn của chó và nên khuyến khích cho chó ăn. Có thể tăng lượng mỡ trong bữa ăn, và có thể vỗ béo nó bằng bữa ăn tráng miệng với đường phèn, đường, bánh ngọt sau bữa ăn chính. Đừng bao giờ cho chúng ăn những chất này trước bữa ăn vì như thế chúng sẽ hết thèm ăn và nhất là đừng cho những chó quá mập ăn những thức này. Nếu được sử dụng đúng mức những chất này sẽ rất bổ ích, và dĩ nhiên là vô hại chứ không như suy nghĩ của nhiều người.

Chó con đang độ lớn cần được cho ăn thường xuyên, phần này sẽ được nhắc tới sau. Chó đang mang thai hoặc đang cho con bú và chó đực thường xuyên dùng cho việc truyền giống nên ăn ít nhất là 2 bữa, nếu được 3 bữa trong 1 ngày càng tốt còn nếu chỉ để duy trì sức khỏe bình thường của chó trưởng

thành thì một bữa ăn nhiều hoặc nhiều bữa ăn ít là cũng đủ rồi. Nhiều người nuôi chó vốn thương chó thường chia bữa ăn ra làm 2 phần và cho chúng ăn mỗi ngày 2 lần.

Điều này chẳng có gì bất lợi chỉ sợ nhọc công người nuôi chó mà thôi. Dù ăn một hay hai bữa cũng nên cho chó ăn đúng giờ qui định để chó có thể thích nghi với giờ giấc và sẽ thay đổi đúng lúc. Tốt hơn hết là bạn nên ấn định khẩu phần ăn đủ chất, có nhiều thịt trong đó và cho chó ăn ngày này qua ngày khác, chứ đừng thay đổi khẩu phần. Đúng là chó có chán ăn thật đấy, nhưng đối với loài ăn thịt nếu phải điều chỉnh để thích nghi với một bữa ăn mới rồi lại phải tái thích nghi với một loại thức ăn mới khác nữa, thì đó là một gánh nặng. Ngày nay có nhiều thức ăn đóng hộp cho chó, một số rất tốt nhưng một số không tốt lắm. Nhiều nhà sản xuất các loại thực phẩm chế biến thịt và các món ăn bằng thịt cho người tiêu thụ họ cũng dành sản xuất đóng hộp loại thức ăn cho chó.

Điều lệ của nhà nước là cấm sử dụng các sản phẩm phụ không thích hợp và dễ gây bệnh để làm thức ăn cho chó. Một số thực phẩm đóng hộp dùng làm thức ăn cho chó phần lớn là ngũ cốc chỉ cần nhìn vào bảng thành phần các chất trên nhãn hiệu cũng đủ cho bạn biết là thứ thức ăn ấy tốt cho chó của bạn hay không ? Nếu cho chó ăn

cá thì phải gỡ xương ra toàn bộ và bạn cũng nên làm như vậy đối với thịt bò, thịt thỏ. Những xương nhỏ có thể bị vướng trong cổ họng chó và có thể làm rách bao tử hoặc ruột. Những xương cẳng chân bò còn sống và to có thể cho chó dùng mà không bị hại gì cả. Chó thường thấy thú vị nếu được gặm một mẫu xương còn sống và được ăn ngon, sẽ không có gì nguy hại nếu chó nuốt những mẫu xương ấy, bởi vì những thứ ấy sẽ được tiêu hóa bởi axit hydrochloric có trong bao tử. Nếu chó ăn quá nhiều xương sẽ dẫn đến tình trạng táo bón. Nếu xảy ra trường hợp này, cách tốt nhất để tránh là sử dụng theenema bag. Thuốc xổ để nhuận trường dùng trong lúc này có thể gây những nguy hại không thể nào giải quyết được.

Thịt cho chó ăn có thể còn sống, có thể được chiên, nướng hoặc nấu chín, Tôi khuyên các bạn đừng cho chó ăn những thức ăn được rang khô. Tất cả các loại canh, nước xốt và các nước hầm từ thịt bạn nên để dành lại cho chó ăn, bởi vì những thức ăn này có chứa nhiều khoáng chất và vitamin có từ thịt. Một nhà vật lý người Đức nổi tiếng đã chọn được một con chó cái có kích thước cân đối, khỏe mạnh, sau khi con chó này được cho giao phối, ông ta cho chó ăn toàn thịt ngựa chặt nhỏ, lượng muối có trong thịt này đã được rút ra do đun sôi khoảng 9 giờ liền trong nước cất. Ngoài ra ông còn cho chó ăn một lượng tốp mỡ, còn nước uống thì chó chỉ việc uống nước cất. Nó sinh ra 6 con chó con khỏe mạnh, một con

trong số đó chết ngay sau khi sinh. Mặc dù người ta thấy xương của nó rất khỏe cấu trúc tốt và hầu như không có dấu hiệu xấu nào cả còn những con khác không lớn cứ ốm yếu mãi, hầu như không đi nổi. Vào độ một tháng cả 4 con đều chết do cơ thể quá yếu. Con cuối cùng chết vào độ 2 tuần sau đó. Lúc đó chó mẹ gầy còm nhưng vẫn hoạt động và ăn uống nhiều ngày sau khi bắt đầu thí nghiệm, chó mẹ cũng chết. Lúc ấy người ta thấy xương sống và xương chậu của nó mềm nhũn - theo các bác sĩ thì đây là tình trạng của bệnh nhuyễn xương.

Thí nghiệm này có kết quả rất cao và rất thú vị, nó cho thấy rằng chó mẹ khi nuôi dưỡng con đã truyền cho con một phần trong nguồn chất vôi dưới dạng sữa là chất không thể thiếu được cho một cơ thể khỏe mạnh và cũng cho ta thấy rằng nếu lấy đi nguồn thức ăn chính ra khỏi cơ thể chó mẹ. Khi nó trong thời kỳ sanh và nuôi con thì không chỉ chó con mà của chố mẹ cũng phải chịu hậu quả ghê gớm. Qua những sự kiện này người ta đã tìm ra một trong những nguyên nhân gây bệnh còi xương, một chứng bệnh rất thường xảy ra ở chó, do đó ta phải công nhận rằng chó mẹ trong thời kỳ sinh con phải được ăn nhiều thịt, và nên cho chúng ăn sống. Trừ thịt heo là một loại thịt chó ít ưa nhất vì thường xuyên chứa nhiều

mỡ nên phải được nấu chín cho dễ tiêu khi ăn vào còn ngoài ra chó chỉ thường ăn có vài loại như thịt bò, thịt cừu thịt dê và thịt ngựa, đây là những loại thức ăn rất tốt. Dĩ nhiên ta nên cho thứ thịt nào vừa túi tiền và có nhiều trên thị trường hoặc ở địa phương. Nếu chó đang ăn một loại thức ăn nào đó bỗng đột ngột chuyển sang ăn thịt ngựa có thể bị chứng tiêu chảy nhưng chỉ tạm thời và vô hại, ta cũng không nên quá lo ngại. Thịt ngựa hầu như thiếu mỡ do đó ta có thể bổ sung bằng loại mỡ rắn (thường có ở thận bò cừu) mỡ heo và dầu thực vật nguyên chất.

Nếu giảm bớt một ít lượng thịt thường dùng cũng không sao. Gan và thận đặc biệt rất bổ dưỡng nên nếu được bạn nên bổ sung vào bữa ăn. Nhưng nếu chỉ cho 2 thứ ấy làm thức ăn chính trong bữa ăn chúng sẽ làm mỏng ruột. Thay vì mỗi tuần bạn cho chó ăn gan và thận ròng rã 2 ngày (luôn thức ăn chính) bạn nên cho chúng ăn rải rác trong các bữa ăn mỗi ngày vừa cho chó ăn thịt dưới dạng nghiền hay để nguyên những miếng thịt to hoặc vừa là không quan trọng. Một khi chó có thể nuốt một miếng thịt vào bụng, dù bự hay nhỏ, là nó có thể tiêu hóa hết. Cái lợi của việc nghiền là bạn có thể trộn thịt với những thứ khác trong bữa ăn nếu bạn muốn vì chó không thể lừa thịt ra để ăn và bỏ những thứ khác được.

Nhưng nếu chó có thể làm vậy được cũng chẳng sao, bởi vì thịt là thức ăn chính để tạo dưỡng chất cho chó.

Thịt tươi nghiền có thể giữ trong tủ lạnh được 4 ngày mà không bị hư. Và nếu được đông đặc cứng lại thì có thể để lâu bao nhiêu cũng được.

Dưới đây là khẩu phần ăn thích hợp, hai phần ba hoặc ba phần tư lượng thức ăn là thịt nghiền trong đó có từ 10-20% mỡ và 1 phần gan hoặc thận, phần còn lại là com nấu chín hoặc bột yến mạch hoặc bánh mì vụn hay bánh bích quy hoặc mầm lúa, cùng với một ít phốt phát can xi diaba. Vitamin có thể được nhập vào hoặc cho ăn riêng lẻ.

Nếu bạn muốn cho chó ăn bữa thứ 2 trong ngày, bạn nên cho chó ăn bột mì hoặc các loại ngũ cốc khác với nhiều sữa, có thể cho thêm một vài quả trứng luộc mềm ; sữa hộp hoặc sữa bột cũng tốt như sữa tươi phó mát là loại thức ăn tuyệt nhất cho bữa ăn thứ hai này.

Những thức ăn này không phải là những thức ăn duy nhất có được cho chó, nhưng như vậy cũng đủ cho chúng rồi, ngoài ra có thể cho chúng ăn những thức ăn của chủ nhưng không nên dựa vào những thứ này cho việc bổ dưỡng của chó, đây chỉ là những thứ phụ thêm.

Thức ăn dành cho chó nên để ấm ấm, cỡ nhiệt độ cơ thể, đừng để quá nóng. Bạn cũng nên lưu tâm một chút đối với giá cả của các loại thức ăn. Bạn nên tiết kiệm (chứ không phải là hà tiện) và tập cách định lượng bữa ăn. Nhưng nếu quá tiết kiệm sẽ ảnh hưởng đến sức khỏe thì không nên.

German Spitz, chó thuộc chủng Pomeranian của Đức, có ba cỡ, nhỏ(Klein), trung bình (Mittel) và lớn (Large)

Một số lời khuyên về việc nuôi chó

Có những con chó được cho ăn quá nhiều, còn số khác thì lại ăn thiếu chất, cả hai trường hợp cực đoan này đều không nên tí nào mà nhất là việc cho ăn quá nhiều đối với chó già. Kết hợp với ít hoạt động, việc nhồi nhét một lượng thức ăn lớn sẽ gây ra tình trạng tăng ký quá mức độ và lười biếng có thể dẫn đến bệnh hoạn và chứng vô sinh còn tình trạng thiếu dinh dưỡng kéo dài sẽ gây sụt ký, lờ đờ lông khô cứng, bệnh hoạn và chết.

Bữa ăn vừa đủ chất sẽ giúp cho chó trưởng thành có một trọng lượng cơ thể cân đối và dáng thon thả. Theo dõi tình trạng sức khỏe của chó là biện pháp tốt nhất để ta có thể quyết định được lượng thức ăn chính xác cho chó. Câu châm

ngôn "Món ngon đối với người này là liều độc dược đối với người kia" có thể áp dụng ở đây. Những thức ăn mà chó không thể nào chịu đựng được những thứ gây rối loạn tiêu hóa cũng như những rối loạn khác phải được chấm dứt ngay, không nên cho chó ăn thêm một tí nào. Dùng những thức ăn lên meo mốc, hư, thối là không nên.

Cần giữ thức ăn tránh bị chuột làm bẩn nhất là nhiều chuột là kẻ truyền bệnh leptospira. Nếu cho chó ăn quá nhiều những thức ăn có ít năng lượng hoặc có giá trị sinh học thấp sẽ dẫn đến tình trạng cơ thể kém có thể làm sụt cân và đau dạ dày.

Tất cả những dụng cụ dùng đựng thức ăn, thức uống phải được rửa sạch sẽ. Sau mỗi bửa ăn phải rửa sạch. Trong những ngày thời tiết nóng bạn cũng nên gia giảm khẩu phần ăn một chút. Khi đó bạn nên cho chó ăn rải rác nhiều bữa và sẽ có kết quả hơn nếu xen kẽ những bữa ăn là những bài tập luyện vừa sức. Hầu hết chó khi được cho ăn quá nhiều thức ăn lõng bõng nước đều không thể lớn nổi nhất là tránh cho ăn quá nhiều thức ăn đối với những con phải hoạt động quá nhiều. Chó con, chó đang mang thai và chó đang cho con bú, nếu đã cho chó ăn đủ chất rồi mà chó vẫn bị sụt cân hoặc sức khỏe kém có thể nghi ngờ sự hiện diện của loại ký sinh trùng đường ruột trong

cơ thể chó, tuy nhiên chó thỉnh thoảng đi tiêu chảy 1 hoặc 2 ngày. Bạn cũng đừng vội qúa lo ngại nếu tình trạng này kéo dài hơn hai hoặc 3 ngày có lẽ nên đến gặp bác sĩ thú y.

*

* *

THỨC ĂN CHO CHÓ ĐỰC GIỐNG

Nếu chó đực giống được nuôi để truyền giống nhưng không thường xuyên lắm, ta chỉ cần cho chó những thức ăn đủ chất cho nó duy trì sức khỏe như đã đề cập ở những trang trên. Nó phải được bổ dưỡng bằng nhiều thịt trong bữa ăn phải luyện tập vừa phải để cơ bắp săn chắc hơn và nhất là không được quá ốm hoặc quá mập. Nếu nuôi chó để truyền giống cho nhiều con khác và việc này thường xảy ra thì ta nên quan tâm chăm sóc nó hơn bằng cách cung cấp đủ dưỡng chất cho nó. Một con chó đực giống khỏe mạnh có thể truyền giống cho 2 con cái trong 1 tuần trong 1 quãng thời gian dài mà không ảnh hưởng gì đến sức khỏe và thể lực của chó nếu ta cho chó

ăn đầy đủ và nó luyện tập vừa phải. Những con chó như vậy phải được cho ăn ít nhất 2 bữa trong 1 ngày và mỗi bữa ăn nên có thêm thịt, sữa (sữa hộp, hay sữa tươi đều tốt), trứng fomat và những thức ăn từ động vật khác tức là những thức ăn này được cho nhiều hơn bình thường. Cũng nên thêm vào lượng gan và mỡ và nhớ là đừng quên vitamin. Về khối lượng số thức ăn trong thời gian này chỉ nhiều hơn 1 chút so với thức ăn duy trì sức khỏe bình thường, song sự khác nhau là ở chất lượng phong phú hơn và cô đọng hơn.

Cứ sau mỗi lần gây giống từ 1 đến 2 giờ ta nên cho chó ăn 1 bữa. Hoặc ngay sau khi truyền giống nếu cho chó ăn thì chỉ nên ăn nhẹ thôi. Lý do trước nhất khiến ta phải nuôi chó giống thật đầy đủ là để duy trì sức khỏe và tăng cường khả năng sinh con. Kế đến là tạo cho nó 1 vẻ bề ngoài hấp dẫn : thịt săn chắc, lông bóng mượt... Tất cả những trạng thái này là nhờ vào lượng thức ăn nhiều bổ dưỡng mà chó thường xuyên nhận được.

VIỆCNUÔIDƯỠNG CHÓ CÁI GIỐNG

Thường một con chó cái được nuôi dưỡng kỹ lưỡng khi trải qua giai đoạn sinh con, nuôi con và tạo những lứa con khỏe mạnh và không bị ảnh hưởng gì đến sức khỏe và thịt vẫn săn chắc. Trong những trường hợp này, người nuôi chó giành nhiều thức ăn bổ dưỡng duy trì sức khỏe cho chó cái cho đến khi chó mang thai lần nữa. Trong thời gian chó mẹ dứt sữa cho con lông nó bị rụng rất dễ dàng, nhưng nếu chó có sức khỏe tốt và ăn uống đầy đủ thì lông nó sẽ mọc lên thật mượt, và chó sẽ không bị ảnh hưởng gì sau thời kỳ sinh con.

Một số chó mẹ hoặc do thiếu dinh dưỡng, hoặc do có thể trạng kém thường truyền quá nhiều sức lực và chất bổ dưỡng cho đàn con, nên khi dứt sữa chó mẹ trở nên ốm yếu và kiệt sức. Trong trường hợp này bạn nên cung cấp cho chó 2 bữa ăn ngon và đầy đủ dưỡng chất trong 1 ngày. Làm như vậy liên tục trong thời gian 1 tháng cho đến khi chó lại sức, lúc ấy bạn cho nó ăn uống bình thường trở lại cho tới khi chó mang thai lần nữa.

Trong thời gian tạo giống da thịt chó mẹ phải săn chắc, không béo phì. Không được thay đổi chế độ ăn uống duy trì sức khỏe hàng ngày cho đến tuần thứ 4, thứ 5 trong thời kỳ mang thai. Từ đầu đến giữa giai đoạn mang thai bầu thai phát triển chậm, sau đó nó lớn lên rất nhanh. Thường thường chó cái sau khi nhân giống từ 4-6 tuần sẽ có dấu hiệu có thai khi đó ta dần dần tăng khẩu phần ăn của chó lên và tăng cho tới ngày chó mẹ dứt sữa chó con. Ta nên đặc biệt chú trọng tăng cường chất lượng bữa ăn bằng thịt cùng với gan sữa phốt phát canxi vitamin A và D cả 2 loại này có trong dầu gan cá.

Một số người nuôi chó đã giết bớt chó con chỉ chừa lại 1 số con nhất định trong lứa vì họ nghĩ rằng giữ lại tất cả những chó con được sinh ra chó mẹ sẽ không có khả năng nuôi. Trong một số trường hợp đặc biệt này ta nên tìm 1 vật nuôi dùm (mẹ nuôi) để chia sớt gánh nặng nuôi con cho chó mẹ. Nhưng một con chó mẹ khỏe mạnh, có khả năng đồng hóa thức ăn tốt, cơ thể thường tạo đủ sữa cho tất cả chó con sinh ra, với điều kiện là được nuôi nấng đầy đủ và chó con cũng được cho ăn dặm thêm khi chúng biết ăn.

Từ lúc sinh con đến khi dứt sữa tức là suốt thời kỳ cho con bú chó mẹ phải được ăn đủ dưỡng chất 4-5 bữa ăn trong 1 ngày. Những bữa ăn này phần lớn gồm thịt, gan, 1 ít mỡ và 1 lượng

nhỏ ngũ cốc, sữa trứng fomat, Phốtfat Canxi, vitamin C các loại nhất là vitamin A và D. Trong thời gian này khó có thể làm cho chó mẹ béo lên được. Bởi vì chó con sau khi sinh ra lớn hơn nhiều so với khi còn trong bụng mẹ nên phần lớn thức ăn cần thiết để duy trì sự phát triển nhanh chóng đó phải thông qua cơ thể mẹ và được chuyển thành sữa, đồng thời còn nuôi cơ thể mẹ nữa.

Chó săn chim xứ Anh
English Cocker Spaniel

VIỆC NUÔI DƯỠNG CHÓ CON

Nếu lứa chó ít và nếu chó mẹ cường tráng khỏe mạnh có nhiều sữa, chó con có lẽ không cần ăn bổ sung vì lượng sữa từ cơ thể mẹ là đủ rồi, cho tới lúc dứt sữa. Nếu lứa chó nhiều và sữa mẹ không đủ về lượng và chất, ta nên cho chó ăn dặm ngay khi chúng có thể ăn được. Ta nên thúc chó càng mau lớn càng tốt vì sự khỏe mạnh của chó hơn là vì kích thước sau này của nó.

Chó con khỏe mạnh lớn mau, nếu được cho ăn thức ăn đúng liều lượng và đúng chất. Kích thước sau cùng khi chó đã trưởng thành tùy thuộc vào tế bào chất nguyên sinh, chó có thể bị còi cọc hoặc lùn tất cả là do nguồn gốc nó như vậy. Nếu ta cố ngăn cả sự phát triển hết mức của chó bằng cách giảm bớt lượng thức ăn cần thiết, cuối cùng ta sẽ đạt được 1 con chó còi xương, 1 con chó với những cơ quan tiêu hóa bệnh hoạn yếu ớt, một con chó vô sinh hoặc 1 con chó có tất cả những chứng bệnh trên hoặc 1 con chó đã chết.

Chó có thể lớn chậm hơn nếu ta cho chó ăn không đúng cách, việc này đôi lúc không gây hại gì nhưng nếu

thức chó bằng thức ăn ngon bổ chó sẽ khỏe hơn và sớm đạt được kích thước lớn nhất ngay khi răng bắt đầu mọc, ta có thể kiểm tra bằng cách đút ngón tay vào miệng chó, thường răng mọc vào lúc chó được khoảng 17-18 ngày tuổi, ta có thể bắt đầu cho chó ăn được. Trước hết (bên cạnh sữa mẹ) ta có thể cho chó ăn thịt bò sống tán nhuyễn hơi âm ấm. Bữa đầu tiên có thể cho ăn 1/4 đến 2 muỗng café tùy theo kích thước chó.

Chó không cần phải học ăn món này mà nó còn táp lấy táp để và liếm mép thèm thuồng muốn ăn thêm. Ngày thứ 2 có thể cho chó ăn từ 1/3 đến 3 muỗng cafe tùy theo độ lớn của chó, cho ăn 2 lần cách đều trong ngày. Sau đó số lượng thức ăn và số lần ăn có thể tăng nhanh. Đến ngày thứ 25 thì không cần phải tán nhuyễn nữa mà chỉ cần làm sơ.

Quá trình chó ăn dặm thịt sống tốt đẹp cho cuộc sống sau này của chó con mà còn giảm nhẹ gánh nặng cho chó mẹ vì phải tạo sữa cho con. Đến tuần thứ 4 ta trộn một ít ngũ cốc (gồm bột ngô nấu chín, bột mì, bánh mì khô) được đắp nước với thịt và sữa (tươi hoặc hộp) rồi mũi ấn mũi nó vào hỗn hợp trên để nó quen, cũng cần thêm vào hỗn hợp thức ăn trên 1 lượng phốt phát canxi và một ít dầu gan cá, cả 2 chất

này rất cần cho bữa ăn hàng ngày của chó con đến khi chúng trưởng thành.

Tuần thứ 4 lúc chó con vẫn thường hay rúc vào ngực mẹ ta có thể cho chúng ăn từ 3-4 lần trong 1 ngày. Khẩu phần trên hoặc những thức ăn tương tự như là pho mát hoặc trứng luộc. Đến tuần thứ 6 chó mẹ thường tìm cách dứt sữa, khi đó ta nên chó chó ăn từ 4-5 lần/ngày. Một trong những bữa ăn có nhiều hoặc chỉ có toàn là thịt và gan.

Lời khuyên của những người đi trước về vấn đề nuôi dưỡng chó con "ít thường xuyên" có thể đổi thành "nhiều và thường xuyên". Chó có thể ăn 1 bữa ăn thật no tùy theo khả năng. Thức ăn thừa không nên để trước mặt chó. Phải ép chúng ăn hết và sau khi ăn từ 2-3 phút nên mang đồ đựng thức ăn đi chỗ khác. Chó con phải bụ bẫm và nên giữ ở múc ấy ít nhất đến 5-6 tháng tuổi. Sau đó chúng có thể tròn trịa nhưng đừng giữ béo đến khi trưởng thành. Khẩu phần ăn dành cho chó con 6 tuần tuổi vẫn có thể duy trì đến 8-9 tuần tuổi nhưng số lượng bữa ăn nên giảm còn 4, và đến 3 tháng thì có thể cho ăn ngày 3 bữa thật no.

Sau khi được 6 tháng tuổi có thể giảm số bữa ăn còn 2 lần 1 ngày nhưng mỗi lần ăn phải thật nhiều thức ăn bổ

dưỡng như thịt, gan, sữa, dầu gan cá, phốt phát canxi. Khi đã lớn hẳn 1 bữa ăn 1 ngày cũng đủ hoặc 2 lần/ngày càng tốt.

Bí quyết biến 1 con chó con thành 1 con chó khỏe cường tráng sau này là bằng mọi cách giữ cho chó luôn lớn lên trong suốt giai đoạn, trong suốt thời gian trưởng thành. Giữa 2 bữa ăn nên có thời gian nghỉ ngơi để tiêu hóa và đừng bao giờ để chó con quá đói, khi chó con bắt đầu biết đi ta nên cho chó 1 dĩa nước để chó có thể uống bất cứ lúc nào.

Chó *Bearder Collie* râu tóc rậm rạp.

Việc gây giống chó

Đây là lúc cần có sự theo dõi sát sao nhất trong toàn bộ qu
trình nuôi dạy chó. Việc chọn 2 con chó 1 đực 1 cái ch
giao hợp sẽ quyết định sự thành bại sau này khi tạo những co
chó con. Nếu chọn sai những con chó đem cho giao phối d
là chọn sai 1 con đi nữa hay có sự không xứng hợp giữa 2 con th
mọi công sức nuôi dưỡng, chăm sóc những con chó con sau nà
là vô ích, việc cho giao phối giữa 2 con chó là phác thảo mộ
cơ đồ hình thành những con chó con. Nếu bản sơ đồ l
đúng phải tiến hành ngay tức là những con chó con khi ra đờ
phải được ăn uống, chăm nom đúng mức để có thể phát triển
đúng theo cỡ loại mà tế bào nguyên sinh của nó qui định.
Tuy nhiên nếu việc giao phối trên sai sót thì chắc chắn rằng

con của chúng sẽ lãnh hậu quả dù cho có nuôi dưỡng chúng chu đáo đi nữa.

Yếu tố may rủi trong việc gây giống chó cũng không nên bị xem nhẹ vì đúng là đôi lúc ta cũng phải tùy vào sự may rủi trên lý thuyết, sự phối hợp có vẻ rất lý tưởng nhưng thực tế lại tạo ra những con chó ốm yếu chẳng đúng như chủng loại của nó, và cũng xảy ra trường hợp 1 con chó con khỏe mạnh lại ra đời từ sự phối hợp sai lầm giữa chó bố và chó mẹ của nó. Tuy nhiên những kết quả như thế có tính ngẫu nhiên và ít xảy ra những con chó con lý tưởng nhất thường ra đời từ những chó bố mẹ đã được chọn lựa kỹ từ cá nhân mỗi con đến việc phù hợp giữa chúng khi cho phối hợp nhau, thật là điên rồ và cũng thật vô ích nếu ta cứ phó thác cho sự may rủi. Việc chọn lựa kỹ sẽ mang lại kết quả tốt về lâu dài, ít có con chó nào thực sự lý tưởng ra đời mà không có sự chọn lựa kỹ càng. Một số người nuôi chó không có chút kiến thức về di truyền học lại thành công họ không biết được tại sao mình lại thành công. Một số người vì quá tin tưởng vào những câu chuyện các bà và tin vào những quan niệm lỗi thời rằng khoa học đã lâu không còn đúng đắn nữa - những người thành công thường nói như vậy nhưng thật ra không hiểu gì.

Do giới hạn của quyển sách nên chúng tôi không thể bàn chi tiết về môn di truyền học ở đây cũng như việc ứng dụng môn khoa học đó vào việc gây giống chó. Nhiều quyển sách đã viết về vấn này, một trong những quyển sách hay nhất, rõ ràng và dễ hiểu đối với người dân bình thường là quyển "bí quyết mới cho việc tạo những giống chó tốt hơn" của Philip On Stott. Trong quyển sách này và quyển sách khác nói về vấn đề di truyền, bạn sẽ biết thêm về nhiều ứng dụng thực tế ngành khoa học này và việc gây giống vật nuôi.

Điều mà chúng tôi muốn trình bày ở đây là một vài lời khuyên rút ra từ những qui luật di truyền. Mỗi dáng vẻ của chó được quyết định bởi những gien do các tế bào sinh sản mang đi một gien của bố và gien của mẹ và do sự phối hợp đó mà chó được hình thành. Có hàng ngàn cặp gien này cấu thành nên cuộc sống của mỗi chó con và thường thì những gien ấy phối hợp nhau tạo nên những thuộc tính nhất định của chó.

Những gien này thường đi từng đôi một. Gien trong mỗi cặp do bố tạo ra và gien kia do mẹ. Cả bố mẹ cũng đã nhận những gien này từ bố mẹ của nó, và hoàn toàn ngẫu nhiên phần nửa của mỗi cặp hiện diện trong tế bào nguyên sinh của chó đực và cái, và những gien này lại truyền cho con cháu trong bất cứ cặp gien nào 1 con chó đực hoặc một con chó cái có thể

cung cấp cho 1 con chó con 1 gien và gien kia cho con khác trong cùng một 1 lứa hoặc trong những lứa khác nhau. Có vô số cặp gien không biết hết được đến nỗi tạo ra vô số những sự kết hợp giữa chúng và chính điều này tạo ra sự khác nhau giữa hai anh em ruột hoặc 2 chị em ruột. Thật ra cũng chính gien qui định con chó là đực hay cái.

Chúng ta biết rằng chó bố sẽ cung cấp 1 gien và chó mẹ sẽ cung cấp 1 gien để tạo nên 1 cặp mà cặp này qui định hình dạng và thể trạng của chó sau này. Vì thế chó bố và mẹ có sự tương đồng về tế bào nguyên sinh và hợp tử để tạo nên đàn con sau này. Một số người cho rằng chó đực quan trọng hơn chó cái nhiều đến mức mà những điểm ưu hay khuyết của chó mẹ không có ảnh hưởng gì cả, nhưng về sau lý luận này bị đảo lộn và những nhà nuôi chó cho rằng chó cái quan trọng hơn. Còn chúng ta đều hiểu rằng vai trò đóng góp của 2 con đực và cái trong việc phối hợp và trong từng cơ thể chúng là ngang nhau, không nên coi trọng con này hay con kia.

Có hai loại gien : gien lặn và gien trội và có 3 kiểu kết hợp gien : 1 gien lặn từ con đực kết hợp với 1 gien lặn từ con cái, 1 gien trội từ con đực và 1 gien lặn từ con cái, và 1 gien lặn từ con này kết hợp với 1 gien trội ở con kia. Chính sự

kết hợp theo kiểu cuối này mới gây ra vấn đề trong việ gây giống. Khi cả 2 gien đều là gien lặn thì kết quả thuộ tính ấy không thể hiện trên cơ thể con vật, khi cả 2 gie đều là trội thì thuộc tính ấy trội, nhưng khi một gien trội, v một gien lặn thì kết quả là thuộc tính ấy có thể trội hoà toàn hoặc chỉ trội một phần thôi đó là lý do tại sao một co chó đực hoặc cái lại không tạo ra những chú chó con khôn giống mình chút nào cả.

Nếu như tất cả các cặp gien của một con chó đều là trội cả thì ta có thể tin rằng nó sẽ cho ra đời những con chó con giống nó hoàn toàn dù cho con kia có như thế nào đi nữa, hoặc nếu tất cả các gien đều lặn kết hợp với 1 con cái có tất cả các gien cũng đều lặn thì đàn con giống hoàn toàn bố mẹ nó. Tuy nhiên 1 chó đực với cặp gien lẫn lộn thì sẽ tạo ra đủ kiểu những con chó con chẳng giống cha cũng không giống mẹ.

Trước khi có qui luật Mendeleep có một số chó đực cho là trội có khả năng tạo ra một số đặc tính nào đó ở con chúng nghĩa là những đặc tính ấy thể hiện trên cơ thể chó con dù cho con nó kết hợp với nó. Ví dụ có 1 số con chó có mắt sậm thì chắc chắn sẽ không bao giờ tạo ra những con chó con có mắt màu nhạt dù cho con kết hợp với nó có màu

nhạt nữa. Lý luận này cũng đúng khi 1 con đực cùng lứa với nó cũng có mất màu sậm như vậy khi kết hợp với 1 con cái có màu lạt thì cho ra đời 1 loạt những con con có màu lạt (có nghĩa 1 là gien của con cái có tính trội).

Trước khi mang 1 con chó cái đi giao phối ta phải cân nhắc kỹ lưỡng bản thân con chó đực có khỏe mạnh hay không ? Và nó có xuất thân từ 1 giống chó tốt hay không để có khả năng cho ra đời những con chó con xứng đáng với công lao, tiền của ta phải bỏ ra trong việc gây giống này. Ta nên nhớ rằng chó cái cung cấp đúng phân nửa số gien trong mỗi cơ thể chó con trong lứa chó nếu nó không có những chiếc gien tốt thì thời gian, tiền của ta bỏ ra cho việc gây giống cũng như việc nuôi nấng đàn chó sẽ lãng phí.

Phải công nhận là một con chó cái loại xấu hoặc xoàng khi cho giao phối với con đực lý tưởng sẽ cho ra đời những con con tốt hơn bản thân nó. Nhưng khi nuôi chó ta ngày càng nâng cấp cao hơn so với giống thường thường của nó. Một con chó của người khác vốn thuộc giống tốt được nâng cấp cao hơn chó của ta thì dĩ nhiên chó của ta sẽ không bao giờ bằng chó của họ được. Một con chó cái chỉ hơi khá thì chẳng nên chọn để gây giống làm gì. Tốt hơn hết là loại bỏ giống chó thuộc loại xoàng hoặc chỉ cho chúng giữ vị trí ở 1 con chó kiểng mà

thôi chứ đừng cho gây giống. Thật ra việc tập trung theo dõi và xét đoán để tạo ra những con chó con tuyệt vời từ 1 con chó cái tốt mà không có 1 con nào xấu ra đời là một việc không đơn giản. Nếu ta ra chợ tìm mua 1 con chó cái thật tốt, xuất thân từ một con chó tốt đem về nuôi nấng thật kỹ lưỡng và cho giao phối với 1 con đực xứng đáng thì chắc chắn kết quả mỹ mãn. Ngay cả khi ta muốn tiết kiệm, ta chỉ mua 1 con chó con có nhiều triển vọng có nguồn gốc thật tốt thì ta chỉ nuôi vài tháng là cho chúng giao phối được. Với 1 con chó cái như vậy có thể tạo ra những con chó con tuyệt hảo ngay trong lứa đầu tiên, chứ còn chọn những con cái hạnh xoàn thì mãi tới thế hệ thứ 2 hoặc thứ 3 mới hy vọng cho ra đời những chó con theo ý muốn. Giả thử con chó cái của ta là một con chó có thể gây giống tốt ta vẫn cần phải tìm con kết hợp với nó sao cho những ưu điểm của con cái được phát huy hết mức.

Thật là dại dột khi cho chó gây giống với một con đực dùng làm chó kiểng trong nhà ta hoặc một nhà hàng xóm chỉ vì ta thấy không tốn kém gì cả. Bất cứ con chó nào tầm thường hoặc không thích hợp (dù nó ở đâu và của ai đi nữa) mà ta chọn để gây giống là việc hết sức điên rồ. Nếu chó cái của ta đáng được dùng gây giống, thì dù xa xôi cách trở,

nếu cần, ta cũng phải cố tìm cho được con đực thích hợp để phát huy những ưu điểm của con cái.

Có ba điều cần nhắc khi đánh giá ưu điểm của một con chó đực - nhất là bản thân nó phải thật hoàn hảo, hai là dòng giống tạo ra nó phải tốt, ba là các ưu khuyết điểm của các dòng con mà nó đã từng cho ra đời trước đó.

Về phần bản thân, một con đực tốt phải dũng cảm, xông xáo (nhưng không hung dữ), và tiêu biểu cho dòng giống của nó về phần hình dáng không có những đặc điểm kỳ quái nào. Nếu nó vì tai nạn mà có những vết thẹo hay thương tật như gãy chân cũng không sao, bởi vì nó chỉ truyền cho con nó những chiếc gien di truyền, còn thương tật thì không ảnh hưởng gì tới gien cả.

Còn phả hệ của chó có khi rất quan trọng hoặc không có ảnh hưởng gì. Trong một lứa chó có hai con, cùng một nguồn gốc, một con có thể thật hoàn hảo trong các buổi triển lãm cũng như trong vấn đề gây giống, trong khi con kia chẳng làm được cái gì cả. Đặc biệt khi xét về phả hệ, không nên dựa vào mức độ lâu đời của nó, vì 3 thế hệ là đủ rồi, dĩ nhiên nếu có nguồn gốc lâu đời thì thật là một đề tài hấp dẫn cho những người chủ có tính hiếu kỳ. Giả như con chó đực

được tạo ra từ một dòng giống thật tốt nhưng bản thân nó không tốt thì cái phả hệ kia cũng là hoài phí.

Ý nghĩa chính yếu của vấn đề phả hệ ở đây là nó giúp ta biết được bố mẹ, ông nội ngoại, cố, sơ của con chó, từ đó suy ra những ưu điểm cũng như những khuyết điểm của nó xuất thân từ đâu.

Khi một con kết hợp với nó để giao phối ta phải cố tìm làm sao để có thể tăng cường ưu điểm nầy hoặc che lấp khuyết điểm kia. Giả dụ như một con cái trong hai thế hệ trước đó có vai dựng đứng, trong khi ta muốn có chó vai thẳng, thì ta nên chọn cho nó một con kết hợp có vai thẳng hoặc có nguồn gốc từ chó vai thẳng. Ta cũng ứng dụng lý thuyết nầy để trừ những khuyết tật của chó như mõm nhọn, mắt nhạt, lưng mềm, chân bẹt và các tật do di truyền khác.

Ngoài ra, nếu ta có một con chó đực có thân trước (gồm mặt và các phần ở trước) tốt và bố mẹ lẫn ông bà nó đều có thân trước tốt thì khi cho nó giao phối với một con cái có khuyết điểm về mặt nầy, ta sẽ tin tưởng là nó sẽ chữa được nhờ vào nguồn gốc của chó đực có thân trước tốt.

Đó là công dụng của vấn đề phả hệ trong việc nuôi chó. Một con đực được đánh giá là tốt nếu nó đã từng cho ra

đời những đàn con tuyệt hảo, nếu bạn có thể thu thập tất cả những dữ liệu để đánh giá mặt nầy. Dĩ nhiên là bạn không thể nào đánh giá một cách hoàn toàn được, nhưng có lẽ bạn có thể làm một bảng đánh giá tương đối sát sao để có thể kết luận được là chó của bạn có tốt hay không. Trong bảng nghiên cứu nầy, bạn không chỉ thu thập những con số mà bạn còn phải lưu tâm tới đặc tính của những con cái đã từng phối hợp với nó. Một con đực còn non dĩ nhiên không thể có nhiều kết qủa "dũng cảm" được, nó chỉ mới phối hợp với một vài con cái có vài ưu điểm thường thường hoặc các con của nó vốn chưa đủ lớn để có thể đoạt giải trong các cuộc thi hay tạo tiếng tăm cho bản thân và dòng họ. Khi đó loại chó này có thể được thông qua.

Một con đực khi kết hợp với một con cái khá tốt mà cho ra đời từ 2 đến 3 con tuyệt tốt trong mỗi lứa chó thì có thể được xem là một con đực giống tốt.

Thông thường, không cần phải suy nghĩ nhiều, người ta thường thích chọn bản thân nó hơn là con của nó, dù con của nó có tốt hơn nó xét về mặt bản thân nó. Theo cách này ta có thể tin tưởng vào những chiếc gien mà ta tin rằng sẽ tạo ra những giống chó theo ý ta muốn. Bởi vì chó con của nó có những điểm xuất sắc chẳng qua là do được lai giống. Khi chọn một

con đực giống không nên quá chú trọng rằng nó phải cho ra đời những lứa chó đông mới được, dù điều đó cũng cần thiết. trừ khi chó bố thiếu tinh dịch, còn hầu như số lượt chó con trong lứa chó là tùy thuộc hoàn toàn vào chó mẹ. Mỗi lần giao phối, chó bố sẽ truyền lượng tinh trùng đủ cho ra đời hàng triệu chó con nếu như cũng bằng ấy trứng trong chó mẹ được thụ tinh. Nhưng dù gì đi nữa mục đích chính của ta là đạt được những con chó con khỏe mạnh chứ không phải là đạt nhiều chó con. Có ba phương pháp gây giống được các nhà nuôi chó chuyên môn ứng dụng, đó là - sự giao phối cùng giống, sự giao phối thân thuộc (có bà con gần) và sự giao phối cùng dòng họ.

. Sự giao phối cùng giống có nghĩa là cho hai con đực cái giao phối nhau mà giữa chúng không thấy sự liên máu mủ nào.

Phương pháp này thường được các nhà nuôi chó mới vào nghề ưa chuộng vì họ cho rằng khi cho hai con chó có liên hệ ruột thịt giao phối nhau sẽ cho ra đời những con chó con ốm yếu, thể trạng kém, và có chiều hướng thoái hóa.

Sự giao phối thân thuộc là giao phối giữa hai con có quan hệ bà con gần - chó bố với chó con chó mẹ với con, anh với em, hoặc anh em cùng cha khác mẹ. Một số con vật rất lý tưởng - được ra đời từ cách gây giống loạn luân này, mà đối với con người nếu làm chuyện này hiếm xảy ra.

Còn sự giao phối cùng dòng họ là cho giao phối hai con vật có liên quan nhau nhưng ít thân thuộc hơn - như anh em bà con cô cậu chú bác, ông với cháu, bà với cháu, hoặc dì với cháu.

Phương pháp giao phối cùng giống ít được sử dụng vì hầu như tất cả những con chó tốt được chọn làm giống đều có liên quan nhau - đều xuất thân từ một ông tổ nhưng thuộc thế hệ thứ 6 hoặc thứ 7 trong phả hệ. Dù gì đi nữa, ít ai thích chọn phương pháp này bởi vì những kết quả của phương pháp này đối với thế hệ đầu tiên thường ít khả quan. Song phương pháp này vẫn được sử dụng bởi các nhà nuôi chó kinh nghiệm và có óc nhìn xa, họ muốn tạo cho giống chó của họ một ưu điểm nào đó mà chúng chưa có nhưng một con chó khác lại có. Trong khi chó nuôi gây giống có xu hướng tăng thêm thể chất cường tráng di truyền thì những người này muốn tạo cho chúng những nét thô thiển, nếu cho giao phối thân thuộc không thể nào có được. Những người nuôi chó giỏi không bao giờ cho giao phối cùng giống nếu họ có thể tạo ra những con chó có đặc điểm ấy mà chỉ dựa vào những con cùng giòng họ là đủ. Nhưng nếu họ có cho chúng giao phối kiểu này nhằm tạo ra những con tốt hơn, họ sẽ không dừng ở mức này đâu.

Sự giao phối thân thuộc thường không liên quan đến chuyện may rủi. Nó thường cho ra đời một số chó con lý tưởng nếu cho giao phối đúng cách, và một số con rất tồi ngay cả khi cho giao phối đúng cách, còn khi thực hiện phương pháp này ẩu tả sẽ cho ra đời những con vứt đi.

Tất cả những con chó đúng tiêu chuẩn đều được tạo ra từ việc giao phối thân thuộc giữa những con cùng dòng họ và trải qua nhiều thế hệ. Việc giao phối cùng dòng họ sẽ làm hiện ra những gien lặn ngoài mong muốn, những con nào mang những chiếc gien này sẽ bị loại ra và do đó giống chó càng được thanh lọc kỹ khỏi những gien lặn xấu.

Những con chó khỏe mạnh, lý tưởng, do ra đời từ bố mẹ và ông bà khỏe mạnh, đều giống nhau; ta có thể cho chúng giao phối nhau dù chúng có bà con thân thuộc đến bao nhiêu, và có quyền hy vọng là chúng sẽ cho ra đời những con chó con khỏe mạnh điển hình và có những điểm giống tất cả những thành viên trong phả hệ của nó. Nhưng khổ nỗi khó mà tìm ra hai con chó hạng nhất được nuôi kỹ lưỡng được. Nhưng chỉ có cách đó là có thể tiến hành quá trình này thật nhanh để tạo ra một giống chó giống hệt nhau mà cho giao phối với nhau.

Ở đây vấn đề phả hệ lại có ích. Chúng ta nghiên cứu phả hệ của một con chó cái giống. Và hy vọng rằng tất cả những con chó trong dòng họ đó đều tuyệt cả. Chúng ta nhìn lướt qua và chọn 4 con tốt nhất (tức hai cặp) rồi cho chó cái con của cặp này giao phối với chó đực con của cặp kia tạo ra một con lý tưởng.

Chúng ta kiểm tra cách gây giống từ đời ông ngoại, nội này và thấy hợp lý, hoặc có khả năng là hợp lý nếu con chó ta có được là lý tưởng. Rồi ta giả dụ rằng con chó đực hạng nhất trong phả hệ bên phía chó mẹ là ông ngoại của nó. Khi đó ra cho con chó cái của ta kết hợp với ông ngoại nó, hoặc với anh ruột nó nếu anh ruột nó có những điểm xuất sắc tương tự như vậy, hay với con đực tốt nhất trong đàn con của nó hay cháu ngoại của nó. Theo kiểu này các gien của chó này tụ lại nhau và hy vọng sẽ tạo ra những chó con có những ưu điểm tập trung đó.

Có thể con chó lý tưởng nhất trong dòng họ là một con khác (hoặc đực hoặc cái), trong trường hợp này ta nên tìm cách nhân đôi tế bào nguyên sinh của chúng lên (tức là cho giao phối thân thuộc) để tạo nền tảng cho một phả hệ từ các chú chó con trong lứa chó lý tưởng này.

Khi cho chó tiến hành giao phối đừng bao giờ dại dột cho hai con có cùng khuyết điểm như nhau kết hợp nhau. Ngược lại ta nên cho kết hợp hai con chó có cùng chung nhiều ưu điểm càng tốt. Cũng đừng để các khuyết điểm cân bằng cho nhau, như một con thì mặt rộng, còn một con thì mắt nhỏ, hoặc một con thì lưng võng, còn một con thì lưng nhô. Hoặc ta nên chọn một con tốt còn con kia xấu. Ta không thể hy vọng sẽ được con trung bình nếu như khuyết điểm của con này bù đắp vào khuyết điểm con kia.

Chó săn lông vàng *Golden Retrievers*, là loại chó săn thiện chiến.

Một số gợi ý trong việc sử dụng chó đực giống

Ta phải lập trước những kế hoạch cho việc sử dụng chó đực giống để đảm bảo khi cần chúng sẽ tiến hành việc giao phối được ngay. Hầu hết những người nuôi chó đực giống để kinh doanh thường được cấp thẻ (chuyện này có ở nước ngoài, có lẽ nước ta chưa có) trên đó có ghi rõ phả hệ chó, những số liệu cần thiết và các thành tích của nó. Điều này cần thiết phải có đối với bất cứ ai có dự định kinh doanh chó trên lĩnh vực này. Hầu hết những chủ chó có quyền từ chối khi họ thấy những con cái đó có vẻ không thích hợp với con đực giống của họ, họ muốn tạo tiếng tốt cho chó của họ là đã cho ra

đời những con chó tốt, qua việc lựa chọn con cái mà họ sẽ cho chó giống của họ truyền giống sang. Vì thế, cũng cần nộp một bản mô tả con chó cái ấy, có thể có hoặc không có ảnh cũng được, và phả hệ của nó, cho người chủ chó giống khi hai bên muốn thỏa thuận cho chó lấy giống.

Chó săn chim Hoa Kỳ American Cocker Spaniel, nhỏ hơn Enghlish Cocker chừng 5cm và tương đối kém nặng nề hơn.

Việc giao phối chó

Thời điểm duy nhất cho chó cái mang thai là suốt mùa sinh sản. Mùa sinh sản đầu tiên của chó cái thường bắt đầu từ khi chó được từ 6 đến 9 tháng tuổi, tuổi trung bình là 8 tháng. Có vài trường hợp chó bắt đầu thời kỳ sinh sản rất sớm từ lúc mới 5 tháng tuổi hoặc rất muộn tới 13 tháng tuổi. Sau lần thứ nhất, chó cái sẽ động đực cứ độ 6 tháng 1 lần, và cũng tương tự trên, thời hạn này có thể thay đổi. Chu kỳ sinh sản của chó có thể bị ảnh hưởng bởi một số nhân tố như sự thay đổi môi trường hoặc sự thay thời tiết, và dĩ nhiên chu kỳ ấy sẽ thay đổi khi bị cắt ngang do thụ thai. Hầu hết chó cái sẽ trở lại thời kỳ sinh sản từ 4 đến 6 tháng sau khi sanh con.

Các nhà nuôi chó đã có một cuộc tranh luận sôi nổi về những kiến thức nuôi chó cái khi chúng ở vào thời kỳ sinh sản

đầu tiên. Một số cho rằng một con chó cái thực tốt cần đư
giao phối trong mùa sinh sản đầu tiên để nó có khả năng ch
ra đời càng nhiều con càng tốt trong suốt những năm có th
sinh sản được. Nhưng một số khác nói rằng nếu cho chó c
giao phối ngay trong mùa sinh sản đầu tiên của nó có th
dẫn đến một số hậu quả có hại về mặt sinh lý. Bởi vì mộ
con chó cái khỏe mạnh bình thường có thể cho ra đời nhiề
lứa con cho tới khi nó được 9 năm tuổi, tổng số có thể là t
8 đến 10 lứa và có những khoảng nghỉ ngơi giữa hai kỳ sanh. D
nhiên, người chủ chó nào lại chẳng hài lòng với một kết qu
như thế. Do đó có lẽ tốt hơn, bạn nên tránh những nguy h
có thể xảy ra, và đừng để chó giao phối trong kỳ động đực đ
tiên. Những con chó cái có sự khác nhau về tính tình và tu
trưởng thành trong việc làm mẹ và trách nhiệm với con cá
Cũng như với con người, sự vững chãi luôn đi đôi với tu
tác ; chúng có khả năng làm mẹ tốt nếu bản thân đã tr
qua thời kỳ có khả năng sanh con. Nếu chó mẹ có khả năn
biểu diễn, nó sẽ có thể là kiện tướng trong các kỳ th
nếu nó vào giai đoạn giữa hai mùa động đực mà không đư
giao phối.

Thông thường, mùa sinh sản có thể kéo dài 3 tuầ
nhưng điều này cũng thay đổi tùy theo loại chó. Trước kh

bắt đầu thời kỳ động đực, có thể có một số biến đổi trong hành vi và thái độ của nó. Nó thường đi tiểu hơn và thường hay liếm những bộ phận ngoài. Người chủ nó nên phát hiện những biểu hiện của thời kỳ này của chó để tránh trường hợp nó có thể giao phối với những con đực không đúng như đã chọn.

Dấu hiệu sinh lý đầu tiên của thời kỳ động đực ở chó là có nước tiết ra, lông có lẫn máu. Màng nhầy tiết ra từ âm hộ có lẫn máu và các bộ phận ngoài sưng phồng lên. Màu sắc của nước tiết ra càng lúc càng đậm đỏ trong một hai ngày đầu ; rồi từ từ nhạt dần cho tới khi từ ngày thứ 10 đến 20 thì chỉ còn màu hơi đỏ và nhạt đi. Đến ngày sau đó thì nó hầu như trong vắt. Cũng trong giai đoạn này, độ căng phồng và cứng của các bộ phận ngoài giảm đi, và khi các nước tiết ra mất dần màu đỏ thì chúng cũng xẹp đi. Chính trong giai đoạn này xảy ra quá trình rụng trứng, mặc dù những biểu hiện của sự động đực còn có thể kéo dài đến tuần sau.

Một con chó cái bình thường có hai buồng trứng. Ngay khi mới sinh ra, chó cái đã có đủ tất cả trứng mà nó sẽ tạo ra con trong suốt cuộc đời nó. Bình thường, mỗi lần tới mùa, chỉ có vài trứng chín. Nếu chó cái không thể rụng trứng thì dĩ nhiên không thể thụ thai được. Thực ra chỉ cần một buồng

trứng là đủ cho việc rụng trứng, vì thế nếu mất hoặc tổn thương một buồng trứng mà không ảnh hưởng xấu gì tới buồng trứng còn lại thì việc sanh con vẫn diễn ra bình thường.

Nếu việc thụ tinh không diễn ra, thì trứng (và cả tinh trùng của con đực cũng vậy) chỉ sống được một thời gian ngắn - có thể một đôi ngày. Vì thế, nếu việc phối hợp quá sớm hơn hoặc quá muộn hơn việc rụng trứng, thì chó cái không thụ thai, trứng không thụ tinh sẽ đi qua tử cung ra âm đạo Cuối cùng, hoặc chúng sẽ được thấm vào cơ thể hoặc đi ra ngoài qua âm hộ, cùng với nước tiểu. Nếu việc thụ tinh xảy ra, trứng thụ tinh sẽ được cấy vào trong tử cung và lớn lên.

Rõ ràng là người chủ chó phải hết sức quan tâm mó định được thời điểm cho chúng phối hợp nhau. Bởi vì khoảng thờ gian giữa lúc động đực với lúc rụng trứng khác nhau ở mỗi co chó cái khác nhau, cho nên không thể đưa ra một qui luật c định nào, mặc dù có lẽ ngày thứ 12 đến thứ 14 là ngày thíc hợp nhất trong nhiều trường hợp. Người chủ chó thông minh s biết ghi lại những biến đổi ở chó của mình và sắp đặt ch hai con đực cái gặp nhau vào thời điểm chất nhờn tiết r hoàn toàn trong vắt và những bộ phận ngoài đã xẹp xuống v mềm đi. Nếu con chó cái không chịu, thì ta nên tách chún ra, chờ một ngày rồi cho chúng đến gần nhau lại.

Thường thường, nếu chó cái chấp nhận ngay con đực, thì việc thụ tinh của chúng sẽ diễn ra ngay. Chỉ phối hợp một lần là đủ, nhưng nếu cho tiến hành hai lần cách nhau từ 24 đến 48 tiếng đồng hồ cũng không sao. Quá trình này diễn ra trong vài phút, hoặc nửa tiếng, đôi lúc kéo dài tới một giờ hoặc hơn.

Sau khi cho phối hợp xong, chó cái phải được để yên từ 1 tuần đến 10 ngày để tránh trường hợp nó lại phối hợp với con đực khác.

Lịch ghi ngày sanh của chó

Cột bên trái là ngày chó được giao phối.

Ngay kế bên đó, trong cột bên phải là ngày sanh co
nên nhớ rằng 61 ngày cũng thông thường như 63 ngày là thi
hạn chó mang thai.

Chó săn cừu Anh thời x
xưa Old English Sheep D
được nuôi để làm xiếc
được khán giả tán thưở
khi bước ra sàn diễn.

NGP : Ngày giao phối ; NS : Ngày sanh ; T : tháng

NGP NS	NGP NS	NGP NS	NGP NS	NGP NS	NGP NS	NGP NS	NGP NS	NGP NS	NGP NS	NGP NS	NGP NS
T T	T T	T T	T T	T T	T T	T T	T T	T T	T T	T T	T T
1 3	2 4	3 5	4 6	5 7	6 8	7 9	8 10	9 11	10 12	11 1	12 2
1 5	1 5	1 3	1 3	1 3	1 3	1 2	1 3	1 3	1 3	1 3	1 2
2 6	2 6	2 4	2 4	2 4	2 4	2 3	2 4	2 4	2 4	2 4	2 3
3 7	3 7	3 5	3 5	3 5	3 5	3 4	3 5	3 5	3 5	3 5	3 4
4 8	4 8	4 6	4 6	4 6	4 6	4 5	4 6	4 6	4 6	4 6	4 5
5 9	5 9	5 7	5 7	5 7	5 7	5 6	5 7	5 7	5 7	5 7	5 6
6 10	6 10	6 8	6 8	6 8	6 8	6 7	6 8	6 8	6 8	6 8	6 7
7 11	7 11	7 9	7 9	7 9	7 9	7 8	7 9	7 9	7 9	7 9	7 8
8 12	8 12	8 10	8 10	8 10	8 10	8 9	8 10	8 10	8 10	8 10	8 9
9 13	9 13	9 11	9 11	9 11	9 11	9 10	9 11	9 11	9 11	9 11	9 10

10 14	10 14	10 12	10 12	10 12	10 12	10 11	10 12	10 12	10 12	10 12	10 11
11 15	11 15	11 13	11 13	11 13	11 13	11 12	11 13	11 13	11 13	11 13	11 12
12 16	12 16	12 14	12 14	12 14	12 14	12 13	12 14	12 14	12 14	12 14	12 13
13 17	13 17	13 15	13 15	13 15	13 15	13 14	13 15	13 15	13 15	13 15	13 14
14 18	14 18	14 16	14 16	14 16	14 16	14 15	14 16	14 16	14 16	14 16	14 15
15 19	15 19	15 17	15 17	15 17	15 17	15 16	15 17	15 17	15 17	15 17	15 16
16 20	16 20	16 18	16 18	16 18	16 18	16 17	16 18	16 18	16 18	16 18	16 17
17 21	17 21	17 19	17 19	17 19	17 19	17 18	17 19	17 19	17 19	17 19	17 18
18 22	18 22	18 20	18 20	18 20	18 20	18 19	18 20	18 20	18 20	18 20	18 19
19 23	19 23	19 21	19 21	19 21	19 21	19 20	19 21	19 21	19 21	19 21	19 20
20 24	20 24	20 22	20 22	20 22	20 22	20 21	20 22	20 22	20 22	20 22	20 21
21 25	21 25	21 23	21 23	21 23	21 23	21 22	21 23	21 23	21 23	21 23	21 22

22 26	22 26	22 24	22 24	22 24	22 24	22 23	22 24	22 24	22 24	22 24	22 23
23 27	23 27	23 25	23 25	23 25	23 25	23 24	23 25	23 25	23 25	23 25	23 24
24 28	24 28	24 26	24 26	24 26	24 26	24 25	24 26	24 26	24 26	24 26	24 25
25 29	25 29	25 27	25 27	25 27	25 27	25 26	25 27	25 27	25 27	25 27	25 26
26 30	26 30 T5	26 28	26 28	26 28	26 28	26 27	26 28	26 28	26 28	26 28	26 27
27 31 T4	27 1	27 29	27 29	27 29	27 29	27 28	27 29	27 29	27 29	27 29	27 28
28 1	28 2	28 30	28 30 T7	28 30	28 30	28 29	28 30	28 30 T12	28 30	28 30	28 1
29 2		29 31 T6	29 1	29 31 T8	29 31 T9	29 31 T10	29 31 T11	29 1	29 31 T1	29 31 T2	29 2
30 3		30 1	30 2	30 1	30 1	30 1	30 1	30 2	30 1	30 1	30 3
31 4		31 2		31 2		31 2	31 2		31 2		31 4

Sữa bị chua

Thỉnh thoảng có xảy ra trường hợp chó mẹ tiết sữa (những giọt sữa bạn đầu) có vị chua làm chó con khó chịu, đôi khi chết. Những triệu chứng này ở chó con thường là rên ư ử, bồn chồn, không chịu bú, yếu ớt rồi chết. Đúng là mọi thứ sữa đều có vị chua và biến giấy quỳ xanh sang màu hơi hồng hồng. Nhưng ở đây, loại sữa chua có hại sẽ lập tức biến giấy quỳ xanh sang màu đỏ ối.

Dường như chỉ hai hay ba ngày đầu sữa mới có tình trạng trên. Nhưng hiện tượng có liên quan đến sữa thường xuất phát từ bệnh viêm vú và các chứng bệnh khác ở chó mẹ.

Trường hợp này hiếm xảy ra ở những chó mẹ mà suốt thời kỳ mang thai được cung cấp đủ lượng phốt phát canxi trong bữa ăn hàng ngày. Cách hay nhất để tránh tình trạng này là cung

cấp đầy đủ và đúng dưỡng chất cho chó mẹ trong thời kỳ mang thai. Người chủ chó cứ hay ca cẩm rằng sữa của chó mẹ có nồng độ axit quá cao mà không biết rằng đúng ra ông ta phải cung cấp cho chó đủ lượng canxi để trung hòa lượng axit có trong cơ thể chó.

Nếu đã muộn màng rồi, có nghĩa là sữa chó đã có quá nhiều axit thì ta ngăn không cho chó con bú sữa mẹ nữa và giao chúng cho một chó mẹ khác nuôi hoặc ta cho chúng uống sữa hộp hoặc chất dinh dưỡng dưới dạng lỏng. Nuôi chó con theo kiểu nhân tạo này ít khi có kết quả. Ta có thể trung hòa nồng độ axit trong sữa chó mẹ bằng cách cho nó uống nhiều sôda bicacbonat, và chỉ khi nào sữa không còn biến quỳ sanh thành màu đỏ nữa thì khi đó mới cho chó con bú lại.

Nếu cần thiết phải nuôi chó con theo kiểu nhân tạo có thể dùng loại bột dinh dưỡng cho trẻ em.

Sự thai nghén và đẻ con của chó

Thời kỳ mang thai của chó mẹ thường được ước tính khoảng 63 ngày. Nhiều chó mẹ, nhất là những con trẻ, thường sanh con 60 ngày sau khi thụ thai. Cũng có nhiều trường hợp chó con sinh ra vẫn khỏe mạnh dù sanh sớm mới có 57 ngày hoặc sanh muộn tới 66 ngày. Nhưng nếu đến 67 ngày mà chó vẫn chưa sanh, ta nên đến hỏi bác sĩ thú y.

Năm sáu tuần đầu tiên trong thời kỳ mang thai việc ăn uống của chó mẹ vẫn cứ bình thường và việc luyện tập cũng không cần hạn chế. Trong giai đoạn này không cần phải cho chó ăn thêm thức ăn, mặc dù khẩu phần ăn của nó phải có đủ dưỡng chất, như đã trình bày trong phần nói về thức ăn của chó mẹ.

Sau tuần thứ năm và thứ sáu, lượng thức ăn phải tăng lên và những bài luyện tập phải giảm bớt. Đối với chó đang mang thai, việc đi lại, chạy bình thường có lẽ tốt hơn là cứ nằm một chỗ, nhưng nửa thời gian sau của thời kỳ thai nghén, chó mẹ không được phép nhảy, săn bắt, hoặc cắn lộn. Hoạt động mạnh có thể làm sẩy thai.

Khoảng một tuần trước ngày sanh con, ta nên chuẩn bị chỗ nằm cho chó và bắt nó nằm, chỗ nằm này có thể là một cái hộp rộng vừa đủ để chó mẹ nằm và cử động. Hộp này chỉ nên cao vừa phải để chó có thể đứng thẳng được và tốt hơn là làm một nắp đậy có bản lề. Cửa ở một bên sẽ giúp chó ra vào dễ dàng. Cái hộp nên đặt ở một chỗ tách biệt để tránh sự quấy rầy từ những con chó khác, các con vật khác hoặc trẻ nhỏ. Ta phải tạo cho chó mẹ cảm giác yên ổn khi nằm trong đó.

Một vài giờ, cũng có thể là một hoặc hai ngày trước khi sanh, chó sẽ loay hoay sửa soạn chỗ nằm cho vừa ý, xé vải đắp hoặc gối kê đầu, hít hít ngửi ngửi các góc. Trước khi chó bắt đầu chuyển dạ, ta nên lót thêm mớ vải bao bì cuộn lại, chèn dưới để chặn cho con chúng khi được sinh ra, chúng biết đường mò tới vú mẹ.

Việc sanh nở có thể xảy ra vào ban đêm mà người chủ không cần phải giúp đỡ gì cả. Sáng hôm sau có thể mang hộp ra ngoài cho chó mẹ sung sướng chăm sóc đàn con tự mãn của mình. Tuy vậy chó mẹ vẫn cần một vài trợ giúp trong việc sanh nở. Nếu việc sinh nở diễn ra trước mắt ta, thì tốt nhất là ta nên giúp đỡ nó.

Ngay khi chó con lần lượt ra đời, những màng nhầy bao bọc chúng cần được xé ra càng nhanh càng tốt để chó con không bị nghẹt. Sau khi xé bỏ màng bao bọc ta dùng kéo cắt bỏ dây rốn cách bụng độ 3 hoặc 4 inch (Phần còn lại dính liền với bụng sẽ khô dần và rụng đi vài ngày sau). Không cần xoa thuốc vào chỗ cắt.

Chó mẹ được phép ăn nhau và màng nhầy nếu muốn, thường thường là nó muốn ăn ngay. Nếu như không có sự giúp đỡ, chó mẹ sẽ từ xé màng nhầy và cắt rốn bằng răng. Những nguy cơ duy nhất có thể xảy ra là chó mẹ để lâu quá mới xé màng bọc hoặc cắn rốn quá ngắn. Một số chó mẹ, (việc này hiếm), ăn cả đứa con mới sanh ra của mình (nhất là những con chó mẹ không được ăn uống đầy đủ trong thời gian mang thai). Trường hợp hiếm hoi này nên được ngăn chận trước.

Khi chó con được sinh ra, ta nên mang tất cả đi chỉ để lại một con, bỏ chúng vào một cái hộp hoặc một cái rổ có vành, dưới lót vải mềm, và đặt gần chỗ của chó mẹ đang sanh cho đến khi nào tất cả đã chui ra và việc sinh đẻ chấm dứt.

Làm như vậy là để tránh chó mẹ đạp lên hoặc nằm đè lên người chó con, và để chó mẹ không bị quấy rầy vì tiếng rên ư ử của lũ trẻ. Chỉ nên để lại một con để chó mẹ thấy yên dạ.

Nên chọn "cô mụ" là một người vốn thân quen với chó mẹ và có khả năng làm nó tin tưởng. Một số chó thường tỏ vẻ sợ hãi và thậm chí dữ tợn trong lúc chúng đang sanh. Những con chó như vậy không nhiều, còn hầu hết là tỏ vẻ biết ơn sự giúp đỡ dịu dàng của chủ đối với chúng trong cơn thử thách.

Chó con chui ra thường cách nhau từ vài phút đến một giờ cho đến khi tất cả ra hết. Nếu khoảng cách giữa hai con quá 1 giờ ta nên gọi bác sĩ thú y tới. Dù vậy, sự giúp đỡ ấy cũng khá hiếm, người ta chỉ cần một bác sĩ thú y chuyên nghiệp đến để dùng cái gắp thai để móc chó con ra. Phẫu thuật này ở chó không có gì nghiêm trọng lắm, song phải cần một bác sĩ thú y chuyên nghiệp thực hiện việc này.

Một số chó mẹ, trong khi hoặc ngay sau khi sanh con, bỗng bị chứng tê liệt co giật, còn gọi là chứng sản giật. Việc này ít khi xảy ra trừ khi trong thời kỳ mang thai chó mẹ không được cung cấp đủ lượng canxi cần thiết. Để chữa trị chứng sản giật ta nên tiêm chất vôi ngoài đường tiêu hóa qua tĩnh mạch hoặc bắp thịt. Khi chó bị nghi ngờ là mắc chứng sản giật, ta nên gọi ngay bác sĩ thú y.

Giả như chuyện sanh sản xảy ra bình thường mà không có điều gì bất lợi, tất cả đàn chó con được mang trả lại cho mẹ nó, đặt theo thứ tự trước hàng vú, và dĩ nhiên bất cứ chó con khỏe mạnh nào cũng sẽ bắt đầu bú. Trong 4 hoặc 5 giờ đầu tiên, càng ít chuyện xử lý càng tốt. Tuy vậy ta nên xem chừng đàn chó kỹ lưỡng phòng khi có những khuyết tật hay thẹo vết nào cần xử lý ngay. Chẳng hay ho gì khi phải nuôi dưỡng đàn chó con sứt môi, què quặt hoặc có một tật nguyền gì đó. Thật là điên rồ nếu ta đi giết chết những con chó khỏe mạnh nhằm giảm bớt số lượng chó trong đàn, bởi vì không thể nào biết được con nào sẽ là tuyệt vời nhất, biết đâu ta lại giết nhầm một con lý tưởng nhất, một danh thủ chó trong tương lai. Nếu chó mẹ được nuôi nấng đầy đủ sẽ có khả năng tiết sữa đủ cho cả đàn, chỉ trừ khi lứa quá nhiều ngoài mức bình thường. Nếu ta thấy lượng sữa từ chó mẹ không đủ cung cấp cho

cả đàn thì ta nên cho chúng bú thêm sữa hộp hoặc tách ra làm hai nhóm, nhóm thứ hai giao cho chó khác nuôi chúng nếu ta có thể tìm ra được một con chó cái đang có sữa. Chó khác nuôi không nhất thiết phải cùng dòng họ với chúng, có thể là chó lai cũng tốt. Song nên có kích thước xấp xỉ với chó mẹ của chúng, cũng sạch sẽ, khỏe mạnh và những con chó con ruột thịt của nó cũng có độ tuổi tương đương với đàn chó ăn nhờ ở đậu này. Chó con của nó phải được mang đi xa (hoặc bị chết hết cả) và vú của chó mẹ phải căng sữa tới mức nó cảm thấy khó chịu, khi đó đàn chó bú nhờ này có thể được đưa tới vú nó và nó sẽ chấp nhận chứ không tỏ vẻ bực bội gì. Chỉ khi nào cần thiết lắm mới nên dùng tới chó khác nuôi, còn không cần lắm thì thôi.

Chó mẹ đang sanh sẽ rất cần một bữa ăn ấm ấm thậm chí ăn giữa lúc chờ sanh con kế. Ngay khi mọi việc xong xuôi, nên mang thức ăn vào trong hộp chỗ nó nằm. Thức ăn thường là sữa, thịt, súp hoặc món lỏng. Chó mẹ sẽ không bỏ con để đi ăn được, vì thế ta nên mang tới cho nó.

Ta cũng nên cho chó uống sữa để giúp nhuận trường. Chó mẹ sẽ lười đi ra khỏi chỗ nằm để đi ngoài trong khoảng hai ngày đầu, nhưng ta vẫn nên thúc nó, thậm chí bắt buộc nó đi ra thường xuyên. Một con chó mẹ thương con sẽ nằm tại

chỗ chăm sóc đàn con chứ không gây rắc rối gì. Nó cần được cho ăn đầy đủ và bổ dưỡng và suốt thời gian cho bú nó chỉ có mỗi một việc ăn thôi. Để ngăn ngừa chó mẹ có thể mắc một số chứng bệnh sau khi sanh con, một số nhà nuôi chó chuyên nghiệp cũng như các vị thú y thường khuyên chúng ta nên tiêm chích vào cơ thể chó mẹ thuốc penicellin hoặc các thuốc kháng sinh khác ngay sau khi con chó con cuối cùng chui ra. Hoặc những thứ thuốc trên dưới dạng thuốc uống có thể cung cấp cho chó mẹ trong tuần lễ đầu.

Tốt nhất là hỏi ý kiến bác sĩ thú y về cách điều trị này.

Chó kiểng *Papillon*, tai cánh bướm; còn gọi là *"Chó đuôi sóc"* (Squirel Span

Cách nuôi dưỡng chó con

Chó con mới sanh ra không thấy gì được và chúng sẽ mở mắt khoảng 9 ngày sau đó. Nếu chúng được sinh ra sớm hơn thời hạn 63 ngày sau khi thụ thai thì thời gian mở mắt của chó con sẽ lâu hơn bấy nhiêu ngày. Màu mắt đầu tiên của chó con không phân định được màu mắt sau này của nó, vì thế người nuôi chó đừng vội lo lắng rằng chó mình có màu mắt nhạt.

Đối với những giống chó cần phải được cắt cụt đuôi, ta nên tiến hành việc này ngay ngày thứ ba, và đây là công việc phẫu thuật của bác sĩ thú y. Nhiều chó được cắt đuôi bởi những người không chuyên nên thường mất đẹp những cái móng con mới mọc cũng phải được cắt cụt. Ngoài ra không có việc gì làm khác là để mặc nó lớn. Điều quan trọng nhất trong

việc nuôi dưỡng chúng là cho chúng ăn những thức ăn b dưỡng, phần này sẽ được bàn sau. Trong hai hay ba tuần lễ đầ tiên, chúng lớn rất nhanh nhờ sữa mẹ, sau đó phải cho chún ăn dặm thêm như đã trình bày. Chó con hay ngủ suốt, giốn như trẻ mới sinh vậy ta không nên đánh thức chúng dậy đ nô đùa được. Khi chúng lớn rồi sẽ càng ngày càng trửng giỡn.

Sau hai tuần, móng nhọn bắt đầu mọc dài và nhọn, m chúng sẽ rất mang ơn bạn nếu bạn dùng kéo cắt gọn những chiếc móng này để khi chúng bú sữa sẽ không cào rách thị vùng ngực của chó mẹ. Vì những chiếc móng nhọn như giụ chó mẹ ngưng sớm việc cho bú, và dĩ nhiên bạn nê khuyến khích nó kéo dài thời gian cho bú này càng lâu càn tốt. Ngay cả khi lượng sữa giảm ít dần và quá trình cai sữa đã bắ đầu, thì nguồn sữa ít ỏi đó vẫn là nguồn thức ăn thực tốt cho chúng. Sữa sẽ bổ sung vào và góp phần giúp các thức ăn khác được tiêu hóa tốt.

Có nhiều chó mẹ ăn thức ăn vào rồi nôn ra cho con chúng ăn khi những đứa con này được độ một tuần tuổi. Thức ăn này thường đã được làm ấm và đã được tiêu hóa một phần trong bao tử mẹ. Đối với những người mới tập sự trong nghề nuôi chó, việc này có vẻ tởm lợm, nhưng thật ra đó là chuyện bình thường và ta cũng nên khuyến khích chúng chứ đừng phản bác

lại. Vấn đề cần nói ở đây là thức ăn mà chó mẹ ăn vào phải sạch, ngon và bổ dưỡng.

Khi chó con được nuôi nấng, lớn lên sẽ không thể nào tránh khỏi một vấn đề, đó là giun sán. Dĩ nhiên nếu chó mẹ có nhiều sán lãi trong bụng, trước khi cho nó giao phối, phải tẩy hết giun sán cho nó, và trước khi nó sanh con, phải rửa sạch các đầu vú bằng xà phòng nhẹ để tránh trứng giun. Ta phải hết sức cẩn thận ngăn ngừa sự nhiễm giun sán ở chó con tới mức tối đa. Nhưng, làm được tất cả những việc nêu trên rồi, chó con vẫn không thể nào tránh khỏi giun sán. Những con vật tai ác này làm chó con chậm lớn, giảm sức đề kháng và có khả năng tử vong nếu ta không diệt hết bọn này. Việc tẩy giun sán cho chó con được bàn đến trong chương "ký sinh trùng đường ruột và cách diệt trừ chúng ".

Chó *Rottweiler*, lớn con thời "cổ La Mã", được dùng để chăn gia súc và kéo xe

BỌ CHÉT

Những con chó không được chăm sóc thường xuyên thường có tới hàng trăm con bọ chét khát máu. Bọ chét không chỉ sống trên mình chó mà đôi khi còn hút cả máu chủ nhân của những chú chó này. Nếu không bị tiêu diệt, bọ chét sẽ bò tràn ra khắp chuồng chó, nhà cửa, sân chơi. Hơn nữa, bọ chét là vật chủ trung gian tạo điều kiện để sán dây (sán xơ mít) phát triển ; loại sán rất phổ biến ở chó. Loại sán này sẽ được đề cập tới trong mục ký sinh trùng sống ở ruột. Bọ chét đúng là phiền phức một cách toàn diện. Bọ chét chính là vật trung gian duy nhất gây ra bệnh dịch hạch.

Có rất nhiều bệnh bọ chét, nhưng ở đấy ta chỉ nói đến ba loại phổ biến nhất ở chó :

Loại thứ nhất là *Pulex irritaus*, thích máu người hơn máu chó nhưng không phải là hiếm thấy ở loài chó. Chúng có hình dạng nhỏ bé, màu gần như đen.

Loại thứ nhì là *Ctenocephalides canis*, lớn hơn màu nâu đậm, và rất ít khi cắn người. Chúng bám vào bất cứ chỗ nào trên mình chó, nhất là ở vùng lưng sau gần đuôi và vùng lưng

trên. Ở những vùng này, nhất là vào mùa hè, bọ chét hàng trăm con bám vào chó, trên da có lẫn cả phân của chúng và máu khô. Chúng có thể làm cho chó hơi khó chịu hoặc không hề cảm thấy gì. Lông chó trở nên bẩn thỉu và ráp, da có nhiều chỗ cào xước do chính chó gây ra khi gải ngứa. Bọ chét hình như cũng liên quan đến các vết chàm (eczema) của chó xuất hiện vào mùa hè, vì người ta thấy bệnh da này hết ngay sau khi bọ chét được trừ tiệt.

Dù bọ chét trưởng thành ít khi rời khỏi vật chủ, chúng không sinh sôi nảy nở ngay trên mình chó. Chúng thường sinh sản ở chỗ có rác rưởi, bụi bặm trong chuồng chó, nhất là ở chỗ lông chó rụng, cát, đất xốp. Vết nứt, gốc xó của chuồng là nơi trú ẩn của trứng hoặc ấu trùng có hình dạng giống con giòi.

Tốt hơn hết là ta phải đốt cháy rác, lông trong chuồng chó, rồi sau đó dùng thuốc xịt tất cả mọi chỗ nghi ngờ có bọ chét.

Chó lớn có thể được chải lông, tắm bằng nước sạch ấm, rồi để nó tự giũ lông đến khi khá khô ráo. Sau đó rửa mình chó bằng khoảng 1 lít dung dịch dầu thông để diệt bọ chét.

Dầu thông còn giúp cho chó luôn có một bộ lông thơm tho và nó cũng thích được tắm và chải lông.

Tiến trình nầy có thể được áp dụng đối với chó con, nhưng chú ý rằng không nên dùng dung dịch dầu thông cho chó con.

Nếu vì lý do nào đó mà ta không tắm cho chó con được thì dùng loại thuốc bột có chứa chất lindane rắc lên mình nó.

Loại thứ ba rất nhỏ và khó nhìn thấy, thường bám chặt vào da đầu chó, nhất là ở vùng tai. Chúng thường nằm yên một chỗ chứ không nhảy như 2 loại trên. Cái đầu bé xíu của chúng chôn chặt vào thịt chó. Nếu ta dùng lực kéo mạnh ra thì chúng sẽ chết nhưng đầu vẫn nằm trong mình chó có thể làm nung mũ. Vì vậy ta phải dùng một miếng vải lụa hoặc vải dày tẩm alchool đắp lên bọ chét. Khi đó chúng lập tức nhả đầu ra và dễ dàng bị ta chải cho rớt xuống giết đi.

Loại bọ chét nầy sống rất nhiều ở chuồng gà bẩn, bỏ hoang. Cần phải dùng DDT xịt ở các chỗ nầy.

Tóm lại, bọ chét rất dễ bị giết sạch, không phải là một mối lo ngại cho chúng ta. Chó thường bị lây bọ chét từ những con chó khác, nên cần phải chăm sóc thường xuyên để có biện pháp chữa trị kịp thời.

CHẤY RẬN.

Chấy rận còn có nhiều hơn cả bọ chét, nhưng ở đây ta không cần phải phân loại ra làm gì. Chúng sinh sản ngay trên mình chó. Muốn diệt chúng rất dễ. Ta dùng dung dịch dầu thông, nhưng đối với trứng thì tương đối khó khăn. Cách tốt nhất để diệt trứng là nên xén lông chó, rồi bôi lên một loại bột diệt chấy rận.

Chấy rận rất ít khi có ở chó, nhưng một khi đã có chúng thì ta phải diệt tận gốc. Chúng chính là vật chủ trung gian gây nên bịnh sán dây ở chó.

Rận thích sống ngay trên mình chó, chứ không như bọ chét rất hay rời khỏi mình chó. Dù sao đi nữa, ta vẫn nên xịt thuốc vào chỗ ở của chó. Loại thuốc xịt dùng cho bọ chét có thể được dùng để trị cả chấy rận.

*

* *

VE (BÉT)

Dù có nhiều loại ve, nhưng hình dạng và tập quán của chúng đều tương tự nhau, nên rất khó phân biệt.

Ve hút máu để sinh sản. Trứng luôn luôn ở gần chỗ con ve cái hoặc ở trên mặt đất sau khi ve cái bụng căn đầy máu, rơi xuống khỏi mình vật chủ. Trứng nằm theo từng khối một ở trên mặt đất, nhất là ở các bụi cây, bụi cỏ. Mỗi ve cái sinh sản ra một khối trứng chứa khoảng 2.555 - 5.000 trứng. Chu kỳ phát triển gồm 4 giai đoạn: Trứng, ấu trùng, nhộng và ve trưởng thành 2 giai đoạn giữa phát triển trên mình thú gặm nhấm, chỉ đến giai đoạn trưởng thành ve mới chuyển sang mình chó.

Cả ve đực lẫn ve cái đều sống bám vào chó hoặc những con thú khác để hút máu. Con đực không phát triển, riêng con cái, khi hút căn máu, trở nên to lớn hơn nhiều. Giao hợp xãy ra khi ve cái đang hút máu. Sau 5 - 13 ngày con cái sẽ rời bỏ vật chủ, đẻ trứng và chết đi.

Ve sống lâu và có sức dẻo dai lạ thường. Ấu trùng và nhộng có khả năng sống một năm không cần ăn uống gì cả, con trưởng

thành có thể nhịn đói hơn 2 năm nếu chẳng may nó không tìm được vật chủ để hút máu.

Phần lớn các loại ve đều phải cần vật chủ (thực vật và thú hoang) để phát triển tới lúc trưởng thành, riêng loại ve nâu (Rhipicephalus sanguinius), loại sống ở môi trường khô ráo hơn như ở chuồng chó, nhà cửa..., và chỉ cần một vật chủ duy nhất là chó. Ve nâu thường sống rất nhiều ở khắp nhà, con còn non lẫn con trưởng thành bám đầy xung quanh cửa sổ, đồ đạc, nếp gấp ở màn cửa,... Do đó chó dù có giữ kỹ trong nhà vẫn có hằng trăm con ấu trùng, nhộng và con trưởng thành. Ve nâu còn sống được ở những toà nhà có hệ thống sưởi tập trung, tức chỗ nóng. Con trưởng thành không hút máu người như những loại ve khác. Để tiêu diệt chúng, ta nên dùng dung dịch DDT 10%. Nếu xông thuốc vẫn chưa đủ, vì loại ve nâu và ve nói trên đều được ẩn nấu ở những chỗ mà thuốc xông không thể đến được. Tốt hơn là xịt DDT nhiều lần cho đến khi chúng bị tiêu diệt hoàn toàn.

Nếu chó chỉ có ít ve thì có thể bắt ra từng con một bằng cách thấm nhẹ còn hoặc amôniăc lên mình chúng để chúng nhả ra khỏi mình chó. Nếu chó có qúa nhiều ve, cách dễ và nhanh nhất là tẩm bông bằng dung dịch lấy từ cây mật (0,3g xà bông và 0,6g thuốc dây mật hòa tan vào 4 lít nước)

Dung dịch này có thể đem dùng đi dùng lại trong vòng 3 tuần nếu được giữ trong chỗ tối.

Nếu có thể được thì nhúng chó vào dung dịch này (nhưng không được để vào mắt chó) và để lông tự khô ráo. Chất bột đọng lại sau khi lông đã khô sẽ có tác dụng thêm 2,3 ngày nữa diệt những con ve có thể bám vào mình chó sau đó. Dung dịch nầy phát huy tác dụng khá chậm, phải sau 24 giờ đồng hồ mới giết chết hẳn ve.

Nếu vì lý do gì đó (trời lạnh chẳng hạn) mà không nhúng chó vào được thì ta dùng loại thuốc dây mật dưới dạng bột, nhưng phải đảm bảo bột dính vào da chứ không phải lông. Chó nuốt hoặc ngửi bột nầy có thể bị mửa, nhưng không hề hấn gì. Cả dạng bột lẫn dạng nước đều tránh không để rơi vào mắt chó.

Ve cái đẻ hàng ngàn trứng, sau khi hút máu, do đó t chăm sóc chó thường xuyên để giết ve ngay từ trong trứng. V thường ẩn thân trong cây cối bụi rậm. Để tiêu diệt chúng có thể xịt thuốc làm từ công thức sau đây: 4 muỗng nicoti sulphat (40% nicotine) đầy hòa tan vào 12 lít nước. N thêm vào đó 1,2 gam fotua natri thì sẽ có tác dụng thêm dài hơn, nhưng như vậy có thể làm cho cây chết.

Còn có một loại ve chỉ sống ở tai chó mà thôi. Chúng chui tận vào trong tai, làm chó rất khó chịu và đau đớn. Ta thường nhìn thấy chó gãi tai,lắc lắc đầu hoặc ngoẹo đầu sang một bên. Ta giết chúng bằng cách nhỏ vào tai dung dịch gồm một phần bột dây mật (5% rotenone) hòa với 10 phần nước dầu khoáng. Sau đó dùng tay xoa phần dưới của tai để thuốc ngấm đều vào mọi chỗ xoắn trong tai.

Khi tắm dùng nước âm ấm,
tránh đừng để xà bông vào mắt

RUỒI

Ruồi đốt chó, cắn tai đến chảy máu, nhất là đối với chó để ở ngoài trời. Trước đây người ta chỉ có cách che cả chuồng chó lại để tránh ruồi. Ruồi sinh sản ở nơi rác rưởi ẩm ướt, nên ta cần phải làm sạch chỗ ở của chó. Nhưng cách trị ruồi hữu hiệu nhất là thuốc DDT. Chỉ cần xịt dung dịch DDT 10% vào chuồng chó cũng đủ để giết tất cả các con ruồi đậu lên chuồng trong 2 tuần, một tháng tới. Ta thường xuyên xịt DDT mỗi khi thấy lần xịt trước bắt đầu giảm tác dụng.

Chó săn nhỏ YORKSHIRE bên Anh, hiện được nuôi làm kiểng

Ký sinh trùng sống ở ruột và cách chữa trị.

Có rất nhiều loại giun sống ở ruột chó. Ngay cả những người có kinh nghiệm nuôi chó vẫn thường không hiểu tác hại của giun sán và cách giết sao cho hữu hiệu nhất. Có người lúc nào cũng hay e sợ chó của mình có giun và cứ cho uống thuốc dù không biết có giun thật sự hay không. Vài người thì lại hoàn toàn chẳng chú ý gì đến bệnh trạng của chó cả.

Nếu cho chó uống thuốc bừa bãi khi không biết chắc nó có giun hay không và có loại giun nào, điều đó thật sự nguy

hiểm. Ta biết rằng mọi loại thuốc diệt giun nói riêng và diệt ký sinh trùng nói chung đều rất độc hại, chỉ được dùng khi biết chắc rằng chó có giun và giun đó thuộc loại nào.

Khi chó con thôi bú, thường hay có giun đũa (Toxocara canis) và cần phải được chữa ngay. Hầu như chẳng bao giờ một lứa chó con lớn lên mà không bị giun trong thời kỳ thôi bú. Một khi chó con được chữa khỏi bịnh nó sẽ lớn lên cực nhanh và mạnh khỏe hẳn ra.

Nếu biết con chó của bạn có thật sự có giun hay không, phải xem xét phân chó hoặc lấy ra một ít phân đem đến bác sĩ thú y hoặc tới phòng thí nghiệm sinh học để xét nghiệm bằng kính hiển vi.

Tất cả các loại thuốc giun sán, ... nói chung đều có thể tống các loại giun khác ra, ngoài loại giun cần thuốc chuyên trị; nhưng tốt hơn là dùng loại thuốc thích hợp với từng loại giun một, và chú ý không cho chó uống thuốc giun trừ khi thật sự cần thiết.

Thực phẩm thích hợp giúp cho chó khỏe mạnh

GIUN ĐŨA

Đây là một loại giun lớn nhất có trong ruột chó, dài khoảng từ 2,5 cm tới 20 cm, con cái lớn hơn con đực. Mỗi khi bị tống ra ngoài (từ ruột ra hoặc từ miệng ra khi chó mửa) chúng thường nằm cuộn lại như một lò xo. Có hai loại giun đũa ở ruột chó : *Toxocara canis* và *Toxascaris leonina,* hình dạng rất giống nhau, chỉ khác vài chi tiết trong qúa trình phát triển mà thôi. Vì vậy, ta không cần phải phân biệt giữa hai loại nầy.

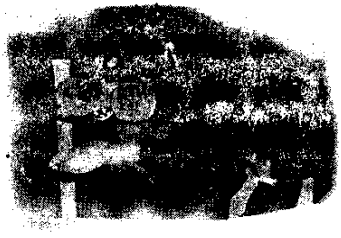
Trứng giun đũa đẻ trong ruột vật chủ, sau đó được tống ra ngoài theo phân. Phân nầy bị các con chó khác (hoặc một con thú khác) nuốt vào và trứng nằm trong ruột non, sau 12 đến 16 ngày trứng sẽ phát triển hoàn chỉnh nếu có điều kiện thích hợp.

Có khi chó con mới đẻ ra đã có sẵn giun rồi, vì chó mẹ có giun.Vì thế, ta thường phát hiện ra giun trưởng thành ở những con chó rất nhỏ.

Giun đũa gây ra nhiều tác hại cho chó con. Triệu chứng thông thường nhất là chó con chậm lớn rối loạn tiêu hóa, sau

khi ăn thì bụng căn phồng phình to. Lông trở nên khô, thiếu độ mượt mà, hơi thở ra có mùi ngọt ngọt đặc biệt. Giun đũa với số lượng lớn có thể làm nghẹt ruột và thậm chí xuyên qua khỏi vách ruột. Vài con chui vào ống mật, dạ dày, phổi và các ống dẫn khí, gây bệnh viêm phổi, nhất là ở chó còn rất nhỏ.

Ta phải luôn giữ cho chó ăn ở sạch sẽ, dùng chén bát sạch cho chó ăn uống. Chất đất ẩm ướt giúp cho trứng và ấu trùng sống tốt. Hiện nay người ta vẫn chưa tìm ra loại thuốc hóa học nào để giết trứng giun lẫn trong đất, nhưng kinh nghiệm cho thấy trứng sẽ chết đi khi để dưới ánh mặt trời cho thật khô ráo. Có thể dùng nhiều loại thuốc khác nhau để trị giun đũa, chẳng hạn như dầu thông (có độc đối với thận): santônin, 1 loại thuốc tốt; cau còn tươi giã thành bột arecoline (1 chất từ cau), cả hai đều làm cho chó trở nên mệt mỏi lâm bệnh, tinh dầu lấy từ cây rau muối; carbon tetraclorua; tetra clorethylene (ít độc hơn carbon tetraclorua); v.v...

GIUN MÓC

Giun móc là loài có sức phá hoại ghê gớm nhất trong tấ cả các loại ký sinh ở chó. Có 3 loại giun móc : *Ancylostom canium, A. brazilience, và Uncinaria stenocephalia,* cả 3 loại đề được tìm thấy ở loài chó nhưng loại thứ nhất phổ biến hơn cả Cả 3 loại nầy có hình dáng như nhau, và giống loại giun móc người, tức Ancylostoma uncinariasis. Tuy nhiên ta chỉ quan tâm đến cách trị chúng, nên không xét đến sự khác nhau giữa cá loại kể trên.

Giun móc chỉ sống ở vùng riêng của chúng chứ không la tràn mọi nơi, nên có thể mấy năm chó vẫn không mắc giu móc nếu được nuôi ở chỗ sạch sẽ khô ráo. Tuy nhiên, nhữn con chó trông yếu ớt được mang về từ những vùng có giun mó phải được khám nghiệm kỹ lưỡng.

Giun móc đực không dài hơn 1,2 cm, con cái to hơn mộ tí. Đầu chúng hơi cong lên, có "răng" dùng để bám chặt và ruột chó và hút máu.

Con cái đẻ rất nhiều trứng theo phân đi ra ngoài. Sa khoảng hai tuần trứng nở ra giun con. Giun con trải qua nhữn

giai đoạn phát triển ấu trùng khác nhau và cuối cùng thành giun móc trưởng thành sẵn sàng xâm nhập vào cơ thể chó. Chó bị nhiễm bệnh giun móc khi nó nuốt con giun vào ruột, hoặc giun có thể đi vào cơ thể chó qua vết thương chẳng hạn, vào mạch máu, túi phổi, bị chó khạc lên miệng và lại nuốt vào ruột. Sau đó khoảng 3 - 6 tuần trứng giun bắt đầu xuất hiện trong phân chó. Như vậy, giun lại tiếp tục sinh sôi nẩy nở và gây bệnh hủy hoại cơ thể của những con chó khác nữa.

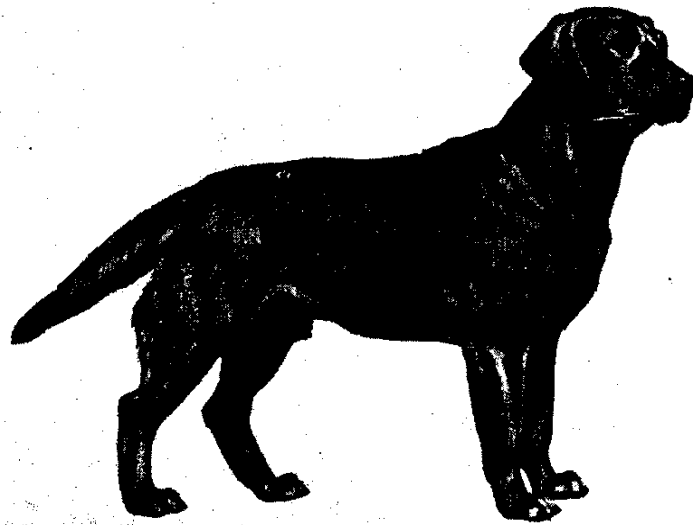
Đôi khi chó con có giun từ trong bụng mẹ, trong phân của những con chó con 13 ngày người ta tìm thấy cả trứng giun móc.

Bệnh giun móc ở chó con thường dẫn tới việc rối loạn tiêu hóa và đi tiêu chảy ra máu. Nếu để trầm trọng chó con lâm vào tình trạng nầy sẽ không lớn lên được, sút cân và cặp mắt lờ đờ, lõm sâu. Giun móc cắn vào ruột chó để hút máu và gây ra tình trạng đi tiêu chảy ra máu, giun móc không hề tiết ra chất độc trong khi cắn hoặc làm thủng ruột chẳng hạn. Nếu cứ để giun nầy càng phát triển về số lượng thì chẳng mấy chốc sẽ giết chết chó. Ta không nên hy vọng hảo huyền rằng chó sẽ tự chữa bệnh cho nó, và nên tiến hành trị giun kịp thời. Có 3 loại thuốc sau: clorua butnyl, hexaresorcinal, và methyl bensire. Cần cho chó uống thuốc

theo lời chỉ dẫn của bác sĩ thú y, không nên trị tự tiện theo ý mình.

Để diệt trừ chỗ đất có giun móc, ta hòa muối (clorua natri) vào nước sôi (khoảng 700g muối, 4 lít nước sôi) có thể đổ vào một diện tích đất 7.200 cm2. Chỉ cần trị một lần, không phải làm đi làm lại, trừ phi sau này giun móc lại xuất hiện lần nữa.

Chó săn Labradors, loại chó săn thiện chiến, có bộ lông ngắn không thấm nước, có thể săn bắt cá trong nước lạnh. Nó còn được dùng để dẫn đường cho người khiếm thị.

SÁN DÂY

Có nhiều loại sán dây, sống ở loài chó có tên khoa học là Dipylidium caninum, các đốt có hình như hột của qủa dưa chuột. Con trưởng thành không dài hơn 30 cm, và có 4 hay 5 lưỡi câu rất nhỏ ở trên đầu.

Sán dây chỉ cần vật chủ duy nhất để phát triển, đó là bọ chét hoặc chấy của chó. Do đó nếu chó không có bọ chét hoặc chấy cũng có nghĩa là nó sẽ không có sán dây.

Sán dây là động vật lưỡng tính và cần một vật chủ trung gian để hoàn tất chu trình biến hóa của nó. Các đốt sán có chứa trứng sẽ đi ra ngoài theo phân, hoặc có thể tự nó di chuyển ra ngoài qua hậu môn và bám vào những sợi lông gần đó. Bọ chét đẻ trứng của nó lên đốt sán này, như vậy sẽ cung cấp chất dinh dưỡng cho ấu trùng. Đầu sán dây phát triển trên mình bọ chét con, khi bọ chét lớn lên và lại chui vào mình chó, nó đã mang theo sán dây rồi. Bọ chét cắn chó, chó sẽ ngứa ngáy rồi cắn vào chỗ ngứa, nuốt luôn cả bọ chét lẫn sán dây.

Vì trứng sán nằm bên trong đốt sán và khi theo phân ra ngoài các chất đốt nầy bị tan rã ra nhiều mãnh, nên dù có dùng kính hiển vi cũng không thể nhận biết được chó có sán dây hay không. Nếu chó kén ăn, chỉ đòi ăn đồ ngon và tỏ ra không ngon miệng, nó có triệu chứng có sán dây. Thật ra người ta vẫn chưa biết nhiều về các triệu chứng gây ra bởi sán dây. Thường thì không [illegible] nhiều triệu chứng có ở chó bị sán dây lại không phải do nó gây ra. Có trường hợp những con chó bị sán dây trong một thời gian dài mà vẫn không có biểu hiện gì cả.

Những con chó bị nhiều sán dây đôi khi vô tình rơi rớt các đốt sán ra ngoài, rớt vào sàn nhà, thảm đồ đạc,giường nệm. Mỗi lần một đốt sán hay 1 chuỗi đốt qua hậu môn chó đi ra ngoài đều gây ngứa ngáy và chó thường ngồi xỗm xuống sàn và kéo lê cho đỡ ngứa. Có người trông thấy các đốt sán dây và lầm tưởng cho đó là giun kim, nhưng thật ra giun kim là một loài giun đủa không có ở loài chó.

Sán dây không lây bệnh từ con chó nầy qua con khác hoặc từ chó lây sang người. Sán dây trưởng thành cần phải có bọ chét hoặc chấy để giúp nó sinh sản. Do đó, nếu giữ cho chó sạch sẽ không có bọ chét và chấy thì hầu như chó không bao giờ có sán dây.

Còn có nhiều loại sán dây khác sống ký sinh ở trong thịt và các phần khác của cá, tôm cua, loài giáp xác, và cả ở thỏ rừng, thỏ nhà; do đó ta không cho chó ăn các loại thịt nầy (nhất là thịt sống).

"Phòng bệnh hơn trị bệnh", ta không nên để chó nuốt bọ chét và chấy hoặc ăn sống các loại thịt trên trừ phi đã kiểm tra thật kỹ lưỡng. Nếu để chó thả rong thì điều nầy rất khó thực hiện. Những người yêu chó nên giữ không cho nó ra khỏi nhà ăn bậy và hãy bảo vệ, chăm sóc chúng.

Mỗi loại sán dây có cách chữa trị khác nhau. Đối với loại sán dây sống ở chó ta nên dùng thuốc arecoline hydrobromide. Loại thuốc này khá mạnh, có công hiệu trong vòng 15-45 phút. Ta nên cho chó uống thuốc này vào buổi sáng (tức khi nó đói, không cho ăn no), và khoảng 3 giờ đồng hồ sau mới bắt đầu cho ăn trở lại.

Đôi khi thuốc này phải được cho uống nhiều lần trong nhiều ngày, vì nhiều sán dây có đầu cắm rất chặt, và vài tuần sau có thể sinh sản trở lại. Trong trường hợp này, ta phải dẫn chó đến bác sĩ thú y để điều trị, không nên cho uống bừa bãi, bởi vì thuốc này rất độc.

GIUN TÓC

Giun tóc sống ở chó có phần đầu mảnh và phần sau tương đối to, con dài nhất cũng chỉ khoảng 7,5cm. Nó thường sống ở ruột tịt, nhưng chỗ này khó thoát ra ngoài; đôi khi nó chui vào ruột kết và dễ dàng thoát ra ngoài hơn.

Người ta vẫn chưa biết rõ về chu trình biến thái của giun tóc, nhưng chắc chắn là nó không cần 1 vật chủ trung gian để phát triển. Trứng giun tóc phát triển giống như giun đũa nhưng chậm hơn, cần từ 2 tuần trở lên mới nở ra giun con.

Các triệu chứng sau đây được cho là do giun tóc gây ra : rối loạn tiêu hóa, tiêu chảy, sút cân, bực bội, co giật, và nói chung là chậm lớn. Tuy nhiên những triệu chứng này chưa hẳn do giun tóc gây ra. Có rất nhiều trường hợp con chó có nhiều giun tóc mà vẫn không hề có các triệu chứng trên.

Để tiêu diệt tận gốc, thuốc phải tới được phần ruột tịt và phải tiếp xúc với giun tóc, nhưng việc thuốc tới ruột tịt là điều mang tính chất ngẫu nhiên, không phải lúc nào cũng có được. Để chắc chắn hơn, nên dùng thuốc với liều lớn,

nhưng thuốc này phải không độc. Tốt nhất ta nên dùng butul clorua với liều lớn. Vì thế, ta đừng tưởng bệnh giun tóc sẽ hết ngay; số lượng giun tóc sẽ giảm dần và các triệu chứng trên (nếu có) sẽ được đẩy lùi từ từ.

Trước khi uống thuốc chó phải được nhịn đói khoảng 18 tiếng đồng hồ, và 2 tiếng sau khi uống thuốc mới cho ăn. Tốt hơn nữa là ta cho uống dầu thầu dầu 1 giờ sau khi cho uống thuốc. Cứ mỗi tháng lại chữa cho chó một lần cho tới khi dứt bệnh.

Muốn trị dứt bệnh hoàn toàn chỉ còn cách cắt hẳn phần ruột tịt, dĩ nhiên là phải mang chó đến bác sĩ thú y để giải phẫu.

Việc chủng ngừa chó con cần được cập nhật

GIUN TIM

Giun tim (Dirofilaria immitis) ít thấy ở chó. Vài loài muỗi là vật chủ trung gian của giun tim, cả bọ chét cũng bị tình nghi là nhân tố truyền bệnh.

Giun tim không có triệu chứng rõ ràng, trong đó có các triệu chứng sau : ho và thở ngắn hơi. Nếu để bệnh giun phát triển có thể sẽ xuất hiện bệnh phù thũng, ngoài ra còn có thêm các triệu chứng về thần kinh, sợ ánh sáng và chứng co giật. Nhưng không phải hễ chó có những triệu chứng này thì nhất thiết phải bị bệnh giun tim. Cách chắc chắn nhất để chẩn bệnh là soi máu bằng kính hiển vi xem có ấu trùng giun tim hay không. Có khi tìm thấy ấu trùng trong máu nhưng khi con chó chết và được mổ tim ra thì không thấy 1 con giun tim nào.

Việc chữa trị giun tóc phải hoàn toàn thuộc về bác sĩ thú y. Thuốc thường dùng là fuadin (thuộc 1 loại antimon), khá độc. Nếu được điều trị đúng, chó sẽ lành bệnh hoàn toàn. Nhưng ngay cả 1 vị bác sĩ thú y giỏi đôi khi có thể cũng bó tay và chó sẽ chết vì một sơ xuất nhỏ.

Vài loại giun hiếm thấy ở chó

Ngoài các loại giun ruột như đã nói ở các phần trên, còn có 1 số loại giun khác : giun ở thực quản, phổi, thận và mắt. Chúng rất ít khi xuất hiện ở chó nên ở đây ta sẽ không bàn tới.

Chó lùn thân dài Dachshund - gốc Đức; loại lông dài

SÂU PHẨM (Coccidia)

Đây là 1 sinh vật nguyên sinh rất nhỏ. Trứng của nó được ruồi mang đi. Khi chó ăn phân hoặc liếm lông có thể bị mắc bệnh.

Loại ký sinh này tấn công thành ruột và gây bệnh tiêu chảy. Bệnh đặc biệt nguy hiểm đối với chó con vừa thôi sữa, gây sốt, mất chảy ghèn, ăn kém ngon, suy nhược, và đi phân lỏng.

Cách phòng bệnh tốt nhất là giữ cho chó sạch sẽ, tiêu diệt ruồi nơi chó ở và dọn phân ngay.

Muốn biết chắc chó có mắc bệnh không ta phải đem phân chó xét nghiệm bằng kính hiển vi. Ta cho chó uống thuốc theo lời chỉ dẫn của bác sĩ thú y, và phải cho chó ăn đồ bổ dưỡng (nếu cần, phải ép ăn).

*
* *

Bệnh ngoài da

Các nhà nuôi chó tài tử cứ hễ nhìn thấy các vết lở loét ngoài da là cho rằng chó bị lở ghẻ. Thật ra lở ghẻ là một bệnh bất thường xảy ra ở những con chó sạch sẽ, chăm sóc kỹ càng. Còn bệnh Eczema (chàm) rất phổ biến và khó chữa.

Chó Đức *Giant Schnauzers*, lớn nhất trong 3 cỡ nòi Schnauzers, là chó giữ nhà và bảo vệ người rất tốt

BỆNH GHẺ

Ít nhất có 2 loại bệnh ghẻ ở chó : bệnh ghẻ sarcoptic và bệnh ghẻ demodectic còn gọi là ghẻ đỏ. Bệnh ghẻ demodectic rất hiếm nhưng cũng rất khó trị.

Bệnh ghẻ sarcoptic gây ra do 1 loại bét rất nhỏ có hình dạng tương tự như con nhện có tên là Sarcoptes scabiei canis giống như con ghẻ ở người. Bệnh này của chó có thể truyền sang người. Con bét này có kích thước 1/4 mm, người có đôi mắt tinh vẫn có thể nhìn thấy nó mà không cần dùng kính hiển vi.

Chỉ có con bét cái mới gây ra bệnh. Nó khoét lớp da ngoài của chó và đẻ vào đó khoảng 20-40 trứng. Sau từ 3-4 ngày trứng nở ra ấu trùng. Ấu trùng lại tiếp tục phát triển thành nhộng và lớn dần thành bét trưởng thành. Quá trình biến thái như vậy kéo dài độ 14-21 ngày. Ấu trùng nhộng và bét đực không khoét da chó, chúng sống ở dưới các vảy trên bề mặt của da.

Bệnh có thể xuất hiện trên bất cứ phần nào trên mình chó, nhưng thường nhất là trên đầu, mõm, vùng xung quanh mắt, và tai, đôi khi ở dưới nách, phần đùi bên trong, bụng dưới, và phía trước ngực. Nếu không điều trị ngay bệnh sẽ lan ra khắp mình mẩy và vài tháng sau chó có thể sẽ bị chết.

Những chấm đỏ ban đầu phát triển thành những chỗ phồng, giộp nhỏ. Đó là dấu hiệu ban đầu của căn bệnh, rất dễ nhận ra ở những phần lông không có đốm như ở bụng chẳng hạn. Khi con bét cái đào sâu xuống lớp da chó, sẽ rỉ ra chất huyết thanh, sau khô lại đóng thành vảy. Các phần bị bệnh chẳng mấy chốc được bao phủ bởi những vảy màu xam xám. Lúc đó chó bị cực kỳ ngứa ngáy nhất là lúc trời nóng hoặc sau khi vận động. Khi chó cọ xát hoặc gãi sẽ càng tạo điều kiện cho những loại vi khuẩn khác xâm nhập vào và gây sự đau đớn. Lông rối lại từ từ rụng đi làm cho chỗ vết thương hoàn toàn bị trụi lông. Chất huyết thanh rỉ ra trở nên thối rửa, bốc ra 1 mùi đặc trưng giống như mùi chuột. Mùi này càng trở nên rõ hơn khi bệnh càng phát triển.

Bệnh ghẻ sarcoptic thường bị lẫn lộn với bệnh ghẻ demodectic, với bệnh da do nấm, và bệnh eczema. Xác định rõ là bệnh nào, ta nên dùng kính hiển vi soi rõ vết thương.

Nếu chữa trị ngày tự khi bệnh mới phát thì rất dễ dàng đẩy lùi bệnh ghẻ sarcoptic. Nếu để lâu bệnh càng khó chữa hơn vì loài bét này sinh sản rất mau chóng. Ta không những chỉ chữa bệnh cho chó mà còn phải khử trùng cả những chỗ chó thường lui tới, những chén dĩa cho chó ăn. Bệnh ghẻ sarcoptic rất dễ lây từ chó này qua chó khác và qua cả người nữa.

Vì lý do nào đó không rõ, chế độ ăn uống không điều độ và không đầy đủ chất bổ thường hay gây ra bệnh ghẻ sarcoptic. Ít con chó nào được ăn uống đầy đủ và chăm sóc kỹ bị mắc bệnh này. Một khi nó đã bị mắc bệnh rồi, dù có cho ăn uống chăm sóc tốt hơn cũng không làm chúng chóng lành bệnh.

Có nhiều loại thuốc trị khác nhau. Trước kia, loại thuốc thường dùng là thuốc mỡ lưu huỳnh (sulphur) nhưng thực ra nó nhớp nháp bẩn thỉu, khó sử dụng và không phải lúc nào cũng có tác dụng cao. Ngày nay có loại thuốc trừ sâu bọ lindane, chlotdane, và DDT. Các chất hóa học này rất tiện lợi cho việc chữa bệnh cho chó.

Nếu vùng da bị mắc bệnh tương đối rộng, ta nên tắm chó bằng 4 lít nước hòa với 1 gam thuốc bột dây mật (chứa ít nhất 5% rotenone) và 0,3 gam xà phòng.

Cách trị này tỏ ra rất hữu hiệu. Trước khi tắm ta nên cạo sạch vảy để cho thuốc ngấm sâu vào da. Dùng loại bàn chải tương đối cứng và cả thân mình con chó phải được ướt đẫm. Nước thuốc cứ để cho đến khi khô ráo (không được lấy khăn lau, trừ những chỗ nước nhỏ giọt xuống đất). Tắm nhiều lần trong vòng 5 ngày cho tới khi các dấu hiệu của bệnh hoàn toàn biến mất. Thường ta chỉ cần tắm chó ba lần là đủ.

Ưu điểm của cách trị bệnh bằng cách tắm là nó giúp cho các phần chưa bị ghẻ không bị lây sang và giúp cho những con chó chưa bị bệnh (nhưng đã tiếp xúc với con bị bệnh) không bị phát bệnh sau này.

Nếu các vùng bị ghẻ nằm rải rác thì ta trị bệnh bằng cách dùng dầu chiết ra từ cây vải hương. Cuộn một miếng vải len thành một cái gạc và nhúng vào dầu cải hương, đem xoa vào chỗ ghẻ khoảng 5 phút. Con bét sẽ chết ngay khi dính phải loại dầu này.

Sau khi dứt bệnh, ta cẩn thận theo dõi chó thêm một thời gian nữa vì bệnh có thể tái phát, mau chóng chữa ngay những chỗ ghẻ mới xuất hiện.

*

* *

BỆNH GHẺ DEMODECTIC

Bệnh này gây ra do một loại bét có hình dạng giống sâu mang tên *Demodex canis,* chuyên sống trong các tuyến bã nhờn của da, và rất khó trị. Quá trình biến thái của nó hiện nay vẫn chưa được xác định rõ. Người ta chưa biết để trứng phát triển tới khi thành bét trưởng thành phải mất bao nhiêu thời gian. Con cái đẻ trứng và nở ra thành bét con có hình dạng giống như bét trưởng thành nhưng nhỏ hơn và chỉ có ba đôi chân thay vì bốn đôi như ở con trưởng thành.

Một đặc điểm về bệnh ghẻ demodectic là có vài con chó hình như bị di truyền từ đời cha mẹ chúng và những con chó khác, dù có tiếp xúc với con bị bệnh, cũng vẫn không bị sao cả. Chó con, nhất là chó lông ngắn,thường xuất hiện ở gần mắt, khớp mắt cá chân sau, khuỷu chân, ngón chân. Khi bệnh bắt đầu khởi phát không hề gây khó chịu ngứa ngáy gì, và sau này có nặng thêm cũng không bao giờ tới độ ngứa ngáy bằng loại bệnh ghẻ sarcoptic.

Càng về sau, phần trụi lông càng lan ra dần và da chó trở nên có màu hồng (đỏ); trong những trường hợp bệnh rất nặng có thể mang màu xanh hoặc xám chì. Lúc này số lượng bét đã tăng lên rất nhiều và bắt đầu có những mụn mũ tạo ra các chất độc làm rối loạn các hoạt động chức năng trong cơ thể, ảnh hưởng toàn diện đến sức khỏe của chó. Chó yếu dần đi và toát ra một mùi hăng hắc khó chịu.

Bệnh này phát triển chậm, thường kéo dài 3 năm. Nếu không chữa trị bệnh có thể dẫn đến tử vong. Cũng có nhiều trường hợp tự nhiên hết bệnh nhất là ở những con chó được ăn uống đầy đủ chất bổ dưỡng. Cũng như các bệnh ngoài da khác, chất dinh dưỡng là hết sức cần thiết đối với sự lành bệnh cũng như đối với việc phòng ngừa bệnh này.

Ta có thể nhầm bệnh ghẻ demodectic với bệnh ghẻ sarcoptic, bệnh do nấm gây ra, mụn thường hoặc chàm (eczêma). Ta nên xét nghiệm da chó hoặc các chất trong mụn mũ để định bệnh một cách chính xác.

Khi bệnh còn ở giai đoạn đầu, đôi khi ngay cả kính hiển vi cũng không tìm thấy bét, vì vậy ta cần phải xét nghiệm nhiều lần trước khi kết luận vội vàng.

Không phải việc chẩn bệnh lúc nào cũng giúp ích cho ta vì có nhiều trường hợp bệnh ghẻ được chữa khỏi và lông mới mọc ra ở những chỗ trụi, để rồi sau đó bệnh lại tái phát ở một vùng da khác, và thế là việc chữa trị lại phải bắt đầu lại từ đầu.

Muốn chữa bệnh này ta nên dùng benzine hexachloride, chlordane, rotenone, và 2- mercapto benzothiazole. Tính kiên nhẫn là rất cần thiết, nhưng một vài trường hợp vẫn không tránh khỏi cái chết.

Đem chó tới thú y sĩ khám, nếu bạn có điều gì thắc mắc về sức khỏe của nó.

BỆNH CHẺ TAI

Con bét gây bệnh này là *Ododectes cynotis*, lớn hơn loại gây bệnh sarcoptic. Nó sống ở vùng tai ngoài và mắt thường có thể nhìn thấy được những sinh vật nhỏ xíu, màu trắng và di chuyển chậm chạp này. Quá trình biến thái của nó người ta vẫn chưa rõ, nhưng có lẽ cũng giống như loài bét gây bệnh ghẻ sarcoptic.

Loài bét này không khoét vào da chó, nhưng người ta tìm thấy nó ở những chỗ sâu trong tai gần chỗ màng tai. Chính vì vậy các tuyến chất nhờn ở tai bị rối loạn hoạt động, và làm chó cứ gãi tai và lắc đầu luôn. Bệnh ghẻ tai chỉ phát triển một cách giới hạn ở vùng tai mà thôi, không lây lan ra các vùng khác của cơ thể, nên không phải là mối quan tâm lớn. Thuốc chữa hữu hiệu nhất là loại thuốc mỡ có chứa benzine hexachlorite cứ ba hoặc bốn ngày bôi một lần.

*

* *

BỆNH CHÀM (ECZEMA)

Bệnh chàm rất phổ biến ở loài chó, là nguyên nhân gây ra sự đau đớn cho nó. Đôi khi bệnh này bị lầm tưởng là một loại ghẻ hoặc bệnh da có nấm. Thật ra giữa các bệnh này không có mối liên quan nào cả.

Vài năm trước đây, những nhà nuôi chó đồng thanh lớn tiếng kêu rằng thức ăn của chó chính là nguyên nhân của bệnh và mang mầm bệnh eczema. Những nhà sản xuất thức ăn cho chó, chẳng cần phải nói, bị kêu ca rất nhiều. Ai nấy cho rằng nhân tố gây bệnh phải là ở môi trường bên ngoài, do một loại sinh vật cây xanh nào đó.

Quả là vài con chó có dị ứng về da sau khi ăn một số loại prôtêin, nhưng bệnh này thường được gọi là một loại viêm da do ăn phải chất prôtêin lạ. Khi bị mắc bệnh này, trên cơ chó nhất là ở đầu, mặt và tai sẽ xuất hiện những chỗ sưng tấy lên. Người ta chữa bằng cách chích cho chó thuốc kháng histamine và sau đó cho uống thêm thuốc viên chlortrimeton hoặc benedyl. Vậy bệnh viêm da này gây ra da bị dị ứng ha

do thức ăn chế biến có chất độc. Điều này vẫn còn đang tranh cãi.

Thường thì triệu chứng đầu tiên của eczema là da bị ửng đỏ ở một số chỗ, nhất là dọc sống lưng và ở đuôi. Đối với chó nhà bệnh thường bắt đầu từ hậu môn. Hậu môn bị sưng to nên các tuyến ở đây không tiết ra ngoài được và làm chó hết sức khó chịu. Nó ngồi xổm và kéo lê mông trên cỏ để đỡ ngứa.

Đối với chó săn, người ta cho rằng các cây cỏ chó chạm vào khi lùng sục là nguyên nhân gây bệnh viêm da. Khi đó da bị sưng lên và viêm ở vùng nách, đùi trong và dọc theo bụng. Vài con chó săn ngủ trên rơm ra, cỏ khô, và da con nào cũng bị sưng đỏ lên và thường xuyên gãi ngứa.

Người ta phân biệt giữa eczema khô và eczema ướt bằng cách xem chó dùng răng cắn vào chỗ ngứa hay dùng chân gãi. Chỗ da bị viêm nếu còn nhẹ thì chỉ ửng đỏ lên, dần dần sẽ xuất hiện những nốt sần, mụn nước và mụn mũ chảy, ngứa tạo thành vảy, da chai lại. Nếu tới mức độ này mà vẫn không khỏi nữa. Vết chàm sẽ lan ra ngày một rộng và rỉ mủ.

Những chỗ viêm nằm giữa ngón chân và thịt độ đệm ở vòng bàn chân thì lông chỗ đó thường chuyển sang màu đỏ. Nếu viêm ở tai thì tai sẽ tiết ra mùi mốc đặc biệt. Người ta

cho rằng hầu hết các bệnh loét tai ở chó đều do sự thâm nhập vào tai của một loại bào tử nấm. Nếu có chảy mủ thì đó là dấu hiệu xuất hiện một loại vi khuẩn tạo mủ, vi khuẩn thừa cơ xâm nhập vào khi kháng thể nơi đó đã bị nấm làm yếu đi.

Hầu hết các trường hợp bị viêm da đều xảy ra vào mùa hè. Thời tiết ấm và ẩm là điều kiện lý tưởng để bọ chét và nấm sinh sôi nảy nở. Khi bọ chét cắn chó gây ngứa ngáy, chó sẽ dùng chân để gãi hay dùng răng cắn làm chỗ ngứa trở nên ẩm do nước bọt tiết ra rất thích hợp cho các bào tử nấm phát triển. Nấm chính là nguyên nhân dẫn đến viêm da.

Cách chữa trị như sau (đối với trường hợp bệnh còn nhẹ) : thấm bông gòn vào dung dịch 3% hydro peroxit và nước (đã nấu sôi để nguội) với tỉ lệ 2,1, để bông lên vết thương (không chà mạnh) và để khô tự nhiên. Khi đã khô ráo, ta thoa chất bột tan khử trùng. Mỗi ngày điều trị một lần. Sau hai ngày mà vẫn không thấy có kết quả gì thì phải mang đến bác sĩ thú y.

* * *

Bệnh da do nấm

Bệnh này rất dễ lây sang chó khác hoặc lây cả cho thú khác và người. Bệnh gây ra do một loại nấm đặc biệt. Các vết lở thường xuất hiện trước tiên ở đầu, mặt, chân, nhưng cũng có khi xuất hiện ở những chỗ khác trên thân thể.

Đặc điểm của bệnh này là sự xuất hiện những vùng nhỏ, tròn như 1 đồng cắc màu xám bẩn hoặc vảy màu vàng nâu, những vùng này đều trụi lông. Khi bệnh nặng các mảng tròn này phát triển to hơn, nhiều hơn, trong lớp vảy có cả lông rụng ra. Khi chó gãi ngứa các lớp vảy bị bong ra và chảy máu. Có vài trường hợp không hoặc rất ít ngứa, nên khám nghiệm dưới kính hiển vi để biết chắc chó phải bệnh này không.

Nếu chữa bệnh khi còn ở giai đoạn đầu, bệnh này s được chặn đứng ngay lại. Bệnh dễ chữa, ta xén bớt lông xun quanh vùng bị lở, bóc vảy ra và bôi lên da cồn iốt, dung dịc axit salixylic 5 % hoặc các thuốc trị nấm khác, 1 tuần từ 2- lần cho tới khi dứt bệnh. Khi bôi thuốc xong, ta nên đậy lê vùng giữa và vùng ngoại vi của vết lở, vì các mảng tròn bàn trướng lớn ra bắt đầu từ vùng giữa. Vảy, lông được lấy ra kh mình chó phải được đốt cháy hoàn toàn để tiêu diệt mầ bệnh. Khi chăm sóc chó bị bệnh này ta phải thận trọ không để bệnh lây sang người khác và thú khác.

Chó lùn thân dài Dachshund - gốc Đức. Trên cùng là con lông mịn, ở giữa lông dài và cuối cùng là lông cứng

Chăm sóc bộ lông chó

Nếu giữ cho chó luôn sạch sẽ, ít khi nó bị mắc bệnh ngoài da. Vì vậy, hàng tuần nó phải được chăm sóc, làm sạch bộ lông, da và tai. Lý tưởng nhất là chải lông nó hàng ngày để kịp thời phát hiện bệnh trạng ngoài da sớm nhất, việc điều trị vì thế mà cũng dễ dàng và nhanh chóng hơn.

Lông chó trông óng ánh dưới ánh sáng mặt trời. Không để lông bị rối và bện lại thành cục. Ráy tai phải được moi ra thường xuyên.

Khi chải lông chó, ta để nó đứng dựa vào 1 bề mặt ngang phẳng cách sàn đất sao cho thuận tiện đối với người chải. Bắt đầu chải từ đầu và tai, từ lớp lông ngắn sang lớp lông

dài. Nếu chỗ lông rối không thể dùng lược gỡ ra được, ta có thể dùng tay rẽ lông ra dần dần (nếu bạn có đủ kiên nhẫn).

Sau khi chải lông xong, dùng bàn tay chà xát vào mình chó từ đầu xuống đuôi để tăng độ bóng cho lông chó, bởi vì da của người có tiết ra những chất nhờn.

Cần xem xét tai chó thường xuyên. Nếu ráy tai ít, còn trong thì không sao, nhưng nếu quá dày, màu nâu đen bẩn thỉu thì cần phải rửa sạch ngay. Dùng miếng bông gòn nhúng vào dung dịch hydro peroxit loãng, dùng alcohol, hoặc có thể dùng nước (đã nấu) nếu lớp ráy tai không quá dày.

Có một số loại thuốc xịt lông, tắm "khô" hiện bán trên thị trường dùng để chăm sóc bộ lông chó. Bạn hãy mua về dùng thử, nếu thấy tốt thì sử dụng chúng để tránh mất thì giờ vào công việc này.

Cấp cứu

John Steinbeck, tác giả đã từng đoạt giải Nôben khi viết quyển "Những cuộc du hành nghiên cứu Châu Mỹ với Charley" đã than vãn rằng thật đáng tiếc vì không có 1 quyển sách hay toàn diện về cách chữa bệnh chó tại nhà. Charley là một chú chó lông xù có tuổi đã từng đi theo ông chủ nổi tiếng này (tức tác giả quyển sách trên) trên 1 chiếc mô tô vòng quanh thế giới.

Cũng giống như việc chữa trị cho người, việc chữa trị và cho thuốc đối với bệnh của chó tốt hơn hết là dành cho bác sĩ chuyên môn vốn có nhiều kinh nghiệm từng trải. Tuy nhiên có những lúc và những tình huống không thể mời bác sĩ thú y ngay lập tức được, khi đó người chủ phải xử lý ngay mới cứu

được sinh mạng chó hay ít nhất cũng tránh được những tổn thương sau này.

Vì lẽ đó chúng tôi trình bày với các bạn 1 số lời khuyên sau đây

*
* *

DỤNG CỤ CẤP CỨU

Một số dụng cụ cầm tay như nhíp, kềm nhỏ, kéo cắt thẳng, nhiệt kế ruột thẳng, thìa uống trà, thìa súp, và miếng gạc bằng bông.

Để băng bó ta cần có 1 hộp đựng bông băng một cuộn vải mỏng (gạc) cở 2m.

Những khăn trải giường cũ nhưng sạch sẽ có thể sử dùng được.

Còn về thuốc, nên trữ các loại dung dịch amoniac, aspirin, rượu cồn, dung dịch hydrogen peroxide nồng độ 3% (nước oxy già) bicarbonate natrium (so da), nhủ tương Bismuth, dầu

khoáng, muối, trà, vasolin, Kaopectate, dầu và bột tan (để xoa) dùng cho trẻ em.

Chó săn Na-uy *Norwegian Buhund*, được dùng làm chó cảnh vệ.

Xử lý việc điều trị chó

Khi chó bị thương hay đau ốm ta nên đối xử thật nhẹ nhàng, thái độ âu yếm điềm tĩnh. Nếu chó đau đớn vì vết thương, bạn lấy 1 miếng gạc hay 1 mảnh vải dài buộc mõm chó rồi băng từ dưới cổ ra sau gáy và buộc lại. Lưu ý đừng để lưỡi chó bị răng cắn vào, và nhớ buộc mõm cho thật chặt.

Nếu cần di chuyển chó, ta dùng tay nắm mớ lông lùng nhùng sau gáy còn tay kia nâng ngực nó lên. Nếu chó quá lớn không thể di chuyển kiểu này, ta có thể dùng khăn tắm rộng, hoặc mềm hay khăn trải giường gấp lại làm cáng 2 người khiêng.

Nếu cho chó uống thuốc viên hay thuốc nước nên kéo nó vào 1 góc và đặt nó ở tư thế ngồi. Nếu là thuốc viên, ta phải dùng ngón tay cái và ngón trỏ nạy hàm nó ra, còn tay kia nhét thuốc vào họng chó càng sâu càng tốt, đóng mõm chó lại và nâng hàm lên, chà xát cổ họng nó để nó nuốt thuốc vào. Nếu nó không nuốt được, ta lấy tay bịt mũi nó thật chặt, nó sẽ nuốt không khí và nuốt luôn viên thuốc. Đối với thuốc nước, vén môi trên của chó lên rồi nghiêng muỗng đổ thuốc vào túi hầu nằm ở phía ngoài gần mõm dưới, ta nên dùng ngón trỏ đẩy túi hầu ra ngoài. Đừng rót thuốc thẳng vào cổ họng chó, chó sẽ dễ bị nghẹt thở và thuốc chảy ra ngoài.

Sau khi chữa trị xong để chó nằm yên, tốt nhất là cho nó lên giường hoặc vào 1 phòng nào đó để nó không làm chính nó đau đớn hoặc ảnh hưởng đến những vật khác.

Chó săn bắt chim *Water Spaniel* lội nước giỏi xứ Ái Nhĩ Lan và Hoa Kỳ.

NHỮNG VẾT CẮN VÀ VẾT THƯƠNG

Xén bớt lông quanh vùng đó. Rửa nhẹ bằng xà bông tinh khiết cùng với nước hoặc nước oxy già. Nếu máu cứ chảy ra ngoài, lấy băng vải hoặc gạc garo quấn quanh ngực chỗ gần vết thương nhất. Tháo gạc ra khoảng 10' sau đó. Dùng gạc tẩm nước lạnh để cầm máu.

Khi bị côn trùng cắn hoặc chích, cố gắng lấy ngòi chích ra bằng nhíp hoặc bông gòn, rồi nhỏ vài giọt amoniac loãng. Nếu chó bị đau cho nó 1 viên aspirin.

NHỮNG VẾT BỎNG

Xén bớt lông quanh vùng đó : Tẩm trà đặc, nóng (có chứa 1 phần lượng axit tanic) và 1 miếng gạc. Đối với vết bỏng nhẹ có thể bôi lên đó vasolin. Sử dụng thuốc aspirin như đã khuyên nếu chó bị đau. Giữ cho chó luôn ấm nếu nó có vẻ bị kích động mạnh.

CHÚNG TÁO BÓN

Dùng dầu khoáng : Nếu chó nhẹ hơn 4,5kg thì cho uống 1/4 muỗng cà phê, từ 4,5kg đến 11,25kg thì cho uống 1/2 muỗng cà phê, từ 11,25 kg đến 33,75kg thì cho uống đầy muỗng cà phê. Nếu chó nặng hơn 33,75kg ta cho nó uống khoảng 3/4 muỗng ăn canh.

BỆNH TIÊU CHẢY

Dùng Kaopectate với lưu lượng tương ứng với trọng lượng cơ thể như đã chỉ rõ trong phần dầu khoáng ở trên nhưng trong vòng từ 4 đến 7 tiếng đồng hồ thì cho uống lại.

TẬT CẮN LỘN

Đừng ngăn cản chúng 1 cách thô bạo. Có thể tạt 1 xô nước lạnh vào chúng. Đánh nhẹ vào mông chúng bằng 1 sợi dây da hoặc gậy nhỏ. Có thể dùng chiếc khăn tắm nặng hoặc mền phủ qua đầu chúng hay quấn 1 tờ báo rồi đốt lên như bó đuốc, và đưa gần về phía chúng, chúng sẽ mất hết "tinh thần chiến đấu" ngay. Nhớ là khi dùng cuộn báo đốt đừng ném vào người chó.

NHỮNG CƠN ĐAU

Cố đưa chó vào phòng kín để nó có thể nằm yên, tránh bị đau. Nếu có thể, bạn nên phủ lên mình chó 1 cái khăn hay mền. Khi cơn đau đã hạ, cho chó uống aspirin với liều lượng 64,8 miligam cho mỗi 4,5kg trọng lượng cơ thể.

BỆNH THẦN KINH

Xử lý môi trường gây bệnh hoặc đưa chó ra khỏi môi trường gây bệnh. Cho chó uống aspirin đúng liều lượng. Aspirin có vai trò giống như một loại thuốc an thần.

BỆNH TRÚNG ĐỘC

Nếu có sẵn hộp đựng chất độc, ta nên tiến hành giải độc theo cách chỉ dẫn in sẵn trên đó. Nếu không bạn hãy pha một dung dịch nước muối đậm và cố gắng đổ nước muối vào họng chó theo phương pháp môi - túi hầu. Nhiều

phút trôi qua cũng đủ tiết ra nhiều độc tố. Khi đó nhanh chóng đưa chó đến bác sĩ thú y để chữa trị kịp thời.

CHẤN ĐỘNG

Nếu chó nhai phải dây điện, bạn hãy đeo găng tay vào hoặc quấn bằng khăn tắm khô dày quanh bàn tay rồi kéo dây điện ra. Nếu chó quị xuống, ta cho nó ngửi dung dịch amoniac và làm hô hấp nhân tạo như sau :

Đặt con chó nằm nghiêng, đầu cúi xuống thấp, ép lên thành bụng và tì vào sườn, rồi giảm áp lực này trong khoảng một đến hai giây. Rồi làm lại, giữ cho chó luôn được ấm.

BAO TỬ RỐI LOẠN

Nếu là rối loạn bao tử nhẹ, hãy sử dụng nhủ tương bismuth với liều lượng tương tự như dầu khoáng đối với bệnh táo bón thì sẽ chặn đứng bệnh ngay. Đối với những trường hợp trầm trọng hơn bạn hãy dùng rượu mạnh với liều lượng tương tự đem pha với một lượng nước tương tự sẽ rất công hiệu.

KHI NUỐT PHẢI VẬT LẠ

Nếu vật vẫn còn ở trong miệng chó thì bạn cứ việc gắp nó ra. Nếu chó đã nuốt rồi thì bạn nên pha dung dịch muối đậm như trong phần "sự trúng độc". Một vài vật nhỏ, mềm hay xốp sẽ không gây hại gì đâu.

NHỮNG VẾT THƯƠNG DO THÚ DỮ

Nếu bị nhím hoặc chồn hôi cắn, dùng nhíp hoặc kìm nhỏ, lấy lông nhím ra. Dùng nước oxy già để rửa vết thương nếu bị chồn hôi phun độc, bạn nên tắm chó trong nước cà chua ép.

Chú ý : Trong những trường hợp vết cắn, vết thương vết bỏng bị làm độc, đau và sốt nghiêm trọng thì phải mang chó đến bác sĩ thú y sớm nhất.

Những bệnh bên trong của chó và cách chăm sóc chúng

Từ "chăm sóc" dùng trong chương này hợp lý hơn từ "chữa trị", bởi vì việc điều trị chó là công việc của thú y, và lời khuyên hay nhất có thể có được đối với người chủ đang lo lắng về căn bệnh con chó của mình là hãy thuật lại toàn bộ trường hợp chó bị bệnh ra sao cho vị thú y và tuân theo sự hướng dẫn của ông ta. Người ta nói rằng thường thường vị thú y được mời đến rất sớm dù trong bất cứ trường hợp nào, nhưng khi trả tiền phí tổn phục vụ và tiền thuốc men cho vị thú y thì rất chậm. Trong tài liệu này, chúng tôi đưa ra vài gợi ý cho các

bạn trong lĩnh vực phòng chống bệnh tật là vấn đề thứ yếu vì nếu phương pháp phòng bệnh hữu hiệu thì bệnh không còn là vấn đề phải quan tâm nữa.

BỆNH SỐT HO Ở CHÓ

Bệnh sốt ho, vấn đề lo lắng xưa nay của người giữ chó và cũng là tai họa thật sự đối với loài chó, bệnh này đã có 1 thời gian dài ngự trị. So với cách đây vài năm khi mà "thắng được bệnh sốt ho ở chó" là một trong những lời khuyên tốt nhất khi bạn mua chó về nuôi, thì ngày nay trường hợp mắc bệnh sốt ho ở chó giống tốt và được chăm sóc kỹ lưỡng là rất hiếm. Điểm khác nhau giữa trước kia và bây giờ là, ngày nay chúng ta có một phương tiện phòng bệnh hữu hiệu là huyết thanh, vắc xin và virút, chúng có thể được sử dụng để tiêm bệnh sốt ho vào cơ thể trước khi chúng xuất hiện. Có nhiều quan điểm khác nhau khi tìm ra trong số nhiều biện pháp nào là hữu hiệu nhất có thể dùng được và đối với từng lứa tuổi ta nên dùng biện pháp phòng bệnh nào thì thích hợp hơn. Về việc chọn lựa biện pháp phòng bệnh, và kỹ thuật ứng dụng biện pháp ấy đối với chó, tôi khuyên các bạn cách tốt nhất là trao

đối với bác sĩ thú y và chấp nhận lời khuyên của ông ta. Hơn nữa, bất cứ ai yêu quí chó của mình chắc hẳn sẽ miễn dịch cho chó rất dễ dàng.

Trong nhiều năm, hầu hết các vị thú y đều sử dụng phương pháp có tên gọi là "ba phát trúng" gồm huyết vacxin và virút, cho chó con từ 3-4 tháng tuổi trong suốt 2 tuần lễ để miễn dịch lâu dài cho chó. Đối với việc miễn nhiễm tạm thời trong 1 năm, 1 số vị thú y chỉ sử dụng có vacxin thôi; và mỗi năm tiêm lại 1 lần theo yêu cầu của chủ chó; dù vậy khi chó đã bị bệnh sốt ho ngay năm đầu tiên sau khi mới sanh ra thì không cần phải tiêm vacxin hàng năm nữa. Đối với cả 2 phương pháp này, huyết thanh được sử dụng trong khoảng 2 tuần với điều kiện trong suốt thời gian gây miễn dịch (tạm thời hay dài hạn) đều phải cai sữa.

Đến năm 1950 với 1 số biện pháp được biết đến và đưa vào sử dụng tại các phòng thí nghiệm, người ta đã sản xuất được loại virus sống. Người ta cho rằng việc tiêm loại virus sống này vào cơ thể là rất nguy hiểm nếu như trước đó không tập cho chó quen với huyết thanh và vacxin (tức là loại virus đã chết). Thế rồi các nhà nghiên cứu bệnh sốt ho của chó đã sản xuất ra loại virus đã bị làm yếu đi hoặc giảm số virus bằng cách tiêm virus mạnh vào trong phôi trứng và những vật

trung gian khác. Con virus đã bị yếu đi giờ đây được thường xuyên sử dụng cho việc miễn nhiễm bệnh ho lâu dài theo kiểu "Một phát trúng" cho những con chó mới sinh độ 7 tuần.

Ngày nay một số nhà nghiên cứu tin rằng việc miễn nhiễm tạm thời do chó mẹ truyền vào chó con tùy thuộc vào khả năng miễn nhiễm của chó mẹ. Nếu chó mẹ không có khả năng miễn nhiễm cao thì chó con cũng vậy; nếu chó mẹ được miễn nhiễm trong khoảng 12 tuần tuổi hoặc lâu hơn. Bằng cách kiểm tra sớm độ miễn dịch của chó mẹ lúc mang thai, các nhà nghiên cứu này tin rằng họ có khả năng xác định được độ tuổi thích hợp cho việc tiêm chích vào chó con.

Bác sĩ thú y là người có đủ trình độ chuyên môn cao để xác định phương pháp miễn nhiễm bệnh sốt ho của chó và độ tuổi cần được tiêm ngừa.

Bệnh sốt ho ở chó là loại bệnh cấp tính (acute), dễ lây (highly contagious), gây sốt do một loại vi khuẩn qua lọc. Nó có đặc điểm là làm viêm chảy toàn bộ màng nhầy của cơ thể thường xuyên đi kèm với những triệu chứng bệnh thần kinh và gây nổi nhọt trên da. Tương ứng với loại bệnh này là bệnh cúm ở người, mặc dù không đồng nhất với bệnh sốt ho, nhưng cả hai bệnh này có nhiều điểm tương đồng.

Bệnh sốt ho ở chó là một chứng bệnh nghiêm trọng và phức tạp đến nỗi yêu cầu phải có sự quan tâm của những người chuyên môn; khi chó bị nghi ngờ là có bệnh, nên hỏi ý kiến bác sĩ thú y ngay lập tức. Mục đích của việc hội ý về căn bệnh này là để có thể khái quát biệt cách nhận ra căn bệnh này hơn là chỉ đề nghị thú y cho thuốc và chữa trị ngay.

Bệnh sốt ho xảy ra ở mọi nước mọi vùng và mọi mùa trong năm, nhưng đặc biệt nó phát triển mạnh nhất là trong suốt những tháng mùa đông và vào tiết trời lạnh ẩm ướt của những ngày đầu xuân và cuối thu. Không có giống chó nào được miễn nhiễm cả. Những con chó có thể lực kém, quen được nuông chìu, cho ăn nhiều nhưng lại ít được luyện tập và những chó thường bị nhốt trong chuồng quá nóng lại kín gió sẽ dễ bị nhiễm bệnh hơn và sẽ chịu ảnh hưởng của những căn bệnh đó nhiều hơn so với những con khỏe mạnh, được cho ăn uống đúng mức và sống trong môi trường tự nhiên hơn. Những tác hại do sự suy nhược của cơ thể làm giảm sức đề kháng của chó, chẳng hạn như bệnh còi xương, sự tiến công của ký sinh vào những chỗ thiếu vệ sinh và nhất là do chế độ ăn uống không đầy đủ và thiếu cân đối, là những nhân tố dẫn đến bệnh sốt ho của chó.

Người ta biết rằng chó con ở độ tuổi từ 10 ngày đến 2 tuần đều có khả năng mắc bệnh sốt ho thật sự, và những con chó rất già thì lại hiếm khi mắc bệnh. Nạn nhân thường nhất của bệnh sốt ho là những chó ở độ tuổi từ hai tháng (sau khi cai sữa) và độ tuổi trưởng thành hoàn toàn vào khoảng 18 tháng. Thời kỳ mọc răng từ 4 đến 6 tháng tuổi có khả năng nhiễm bệnh rất cao. Người ta cho rằng có thể tạm thời phòng ngừa bệnh sốt ho cho bầy chó đang bú sữa qua sữa của chó mẹ.

Vào năm 1905, lần đầu tiên chứng bệnh trên đã được Carré giải thích và sau cùng đã được Laidlaw và Duncan xác minh lại trong công trình nghiên cứu bệnh sốt ho của chó từ năm 1926 đến 1928, cho rằng tác nhân gây bệnh sốt ho ở chó chủ yếu là do một loại virus qua lọc... Triệu chứng lâm sàng của bệnh sốt này có thể được chia thành hai phần : chủ yếu bởi loại vi rút carré qua lọc và thứ yếu bởi sự xâm nhập của các tổ chức vi khuẩn, loại này thường gây ra những tình huống nghiêm trọng thường đi kèm theo căn bệnh. Nếu ta có thể ngăn chặn sự tiến công của vi khuẩn, thứ yếu thì chứng bệnh sốt ho không phức tạp lắm do virus carré ít khi nào gây ra cơn sốt kèm theo tình trạng khó chịu khác. Căn bệnh chính yếu này chỉ thuần là dọn đường cho cuộc xâm nhập thứ yếu do đám

vi khuẩn tàn phá cơ thể và tất cả 2 loại này làm cho chết chó.

Mặc dầu thường thường người ta không thể xác định được nguồn gốc của sự lây lan một khi bệnh sốt ho đã bộc phát, song người ta biết rõ rằng sự lây nhiễm có thể lan truyền từ những con chó bị nhiễm bệnh do sự tiếp xúc trực tiếp hoặc gián tiếp. Căn bệnh này đặc biệt dễ lây lan trong những giai đoạn đầu trước khi phát hiện ra những triệu chứng lâm sàng. Loại virus của căn bệnh này rất dễ bị tiêu diệt bởi nhiệt độ cao hoặc các loại thuốc sát trùng thông dụng trong vài giờ, nhưng nó có thể chịu đựng được nhiệt độ thấp trong nhiều ngày, và chúng có thể tồn tại hàng tháng khi bị đông lạnh.

Thời kỳ ủ bệnh (tức là giữa giai đoạn bắt đầu lây nhiễm với giai đoạn có những triệu chứng bệnh đầu tiên) luôn thay đổi. Có người cho rằng thời kỳ này có khi chỉ kéo dài trong 3 ngày hoặc lâu hơn là 2 tuần. Giai đoạn này tính trung bình là kéo dài một tuần lễ, song có những trường hợp cực kỳ trầm trọng dây dưa đến 12 tháng. Hầu như là qui luật, những triệu chứng đầu tiên của bệnh sốt ho khá nhẹ nhàng cho nên ít ai để ý tới, chỉ có những người tinh tường mới nhận ra. Những triệu chứng đầu tiên này có thể là nhiệt độ tăng cao, chảy nước

mắt mũi, nước mắt, ăn kém ngon, ho khan, cảm thấy uể oải. Khoảng 1 tuần sau, các triệu chứng càng rõ rệt, dịch nhày và ghèn tiết ra từ mắt, nước mũi xanh, và các biến chứng có tính chất khá trầm trọng như viêm phế quản, xuất huyết ở dạ dày, ruột non, rối loạn thần kinh và dây cột sống, những biến chứng này có khả năng gây chứng co giật. Trong những thời kỳ đầu của bệnh sốt ho nhiệt độ có thể đột ngột tăng từ 101o Farenheit (bình thường) lên 103o. Run lập cập, mũi khô, ho khan, khát nước dữ dội, tia nhìn lờ đờ, biếng ăn, thèm ngủ, đó là những triệu chứng tiếp theo đó. Kế tiếp là tiêu chảy (thường có chút máu hoặc toàn bộ là máu), viêm phổi, chứng co giật, bại liệt, múa giật (trạng thái co quắp). Có thể dẫn đến viêm màng mắt; và sự viêm loét hoặc mờ đục giác mạc có thể gây ra mù hoàn toàn. Những giai đoạn sau đó cơ thể gần như kiệt quệ và sụt cân khủng khiếp.

Bạn có thể nhận ra tất cả những triệu chứng này, hoặc chỉ nhận ra một vài hay không nhận ra chúng. Người ta cho rằng nhiều con chó đã trải qua căn bệnh sốt ho nhẹ nhàng đến nỗi chủ của nó không biết được. Bởi vì bản chất của căn bệnh là hay thay đổi và khó nhận ra và nó có nhiều điểm rất giống những căn bệnh viêm chảy, nhất là trong những thời kỳ đầu, do đó mà ta khó chẩn đoán được bệnh sốt ho.

Những chó con khi mắc chứng bệnh này, thường có những triệu chứng như thân nhiệt tăng cao, run lẩy bẩy, hắt xì hơi, biếng ăn, chảy nước mắt và nước mũi, tiêu chảy (có thể có tất cả hoặc chỉ một vài trong số những triệu chứng này).

Có ít thuốc đặc trị cho chó trong thời kỳ khởi bệnh. Phần lớn cách chữa trị là cố làm giảm nhẹ các triệu chứng. Không có thuốc nào dùng cho thời kỳ này lại có tác dụng đặc biệt đối với căn bệnh. Bệnh ho sốt có tiến trình nhất định, dù cho bạn có cố công chữa trị cũng vậy.

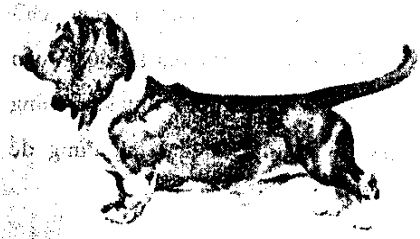
Loại huyết thanh tương ứng để trị bệnh sốt ho thường được các vị thú y tiêm dưới da hoặc trong tĩnh mạch, thường có tác dụng làm giảm mức trầm trọng của căn bệnh. Vị thú y có thể tiếp tục chứng viêm phổi tiếp đó bằng thuốc pênicilin hoặc các loại thuốc sulfamit, hoặc giảm bớt sự nhiễm bệnh đường ruột bằng thuốc lấy. Tốt nhất là để chó tự vượt qua chứng bệnh, cho nó chỗ ở thích hợp và chăm sóc đầy đủ. Bằng không, cách duy nhất là mang đến cho bác sĩ thú y.

Một khi chó bị bệnh sốt ho, bạn nên dành cho chó chỗ ở sạch sẽ, khô ráo, ấm áp chứ đừng nóng và thoáng khí. Chó cần được cho ăn đúng mức gồm những thức ăn dễ tiêu - như sữa, trứng luộc, phó mát, thịt nạc tán nhuyễn. Khi chó bị bệnh đừng để

trẻ em hoặc con chó khác đến quấy rày nó. Nước mắt và nước mũi nên được chùi sạch. Có thể rửa mắt bằng dung dịch axit boric, khó chịu ở mũi có thể trị bằng cách bôi những chất mỡ như pêtrolatun. Không nên để chó ẩm ướt hoặc bị lạnh, và thuốc thang phải uống đúng như lời bác sĩ dạy, không được làm sai lời.

Khi có những dấu hiệu hồi phục, bạn không được cho chó ăn quá nhiều thức ăn trong một bữa ăn, nhưng có thể cho chó ăn nhiều bữa. Đối với chó đang dưỡng bệnh chỉ cho tập luyện vừa phải cho tới khi khỏi bệnh.

Trong lúc ngăn chận, bệnh sốt cao, con vật đã nhiễm bệnh dứt khoát phải được nhốt cách ly với những con chó dễ mắc bệnh ngay lập tức. Sau khi hết, con bệnh dù kết thúc là vui vẻ hạnh phúc hay chết chóc, ta vẫn phải rửa sạch tẩy uế toàn bộ những đồ đạc nơi con vật bệnh đã ở. Sau khi bệnh nhân rõ ràng là khỏi bệnh, những phôi thai vẫn tồn tại khoảng 4 tuần rồi chuyển sang những con chó dễ mắc bệnh.

Chó săn *Basset Hound* từ Pháp du nhập nước Anh từ năm 1872, chân lùn, tai dài.

BỆNH MÚA GIẬT

Di chứng thường xuyên của bệnh sốt ho là chứng múa giật, bệnh này thể hiện dưới dạng các cơ bắp thường xuyên bị co rúm. Hầu như không có phương thuốc nào chữa trị được. Chứng bệnh này không làm suy yếu khả năng sinh sản của giống chó tốt. Việc sanh con sẽ giảm bớt chứng múa giật ở chó mẹ. Chứng múa giật thường được coi như tình trạng chó thiếu sức khỏe. Tình trạng này thường thường càng lúc càng xấu đi.

BỆNH KINH PHONG

Chứng co giật của chó cái xảy ra trước khi, trong khi, hoặc ngay sau khi sanh con được gọi là chứng kinh phong. Nếu chó mẹ được cho ăn đầy đủ canxi và vitamin D trong thời kỳ mang thai sẽ tránh được bệnh kinh phong. Triệu chứng bệnh này thay đổi tùy theo mức độ trầm trọng của căn bệnh từ những biểu hiện bồn chồn khó chịu và co giật nhẹ đến những con nguy kịch có thể kết thúc trong hôn mê hoặc tử vong.

Những nhu cầu về canxi trong cơ thể của bầy chó con thường làm suy sụp nguồn canxi trong cơ thể chó mẹ.

Bệnh kinh phong có thể điều trị bằng cách tiêm gluconate caxi dưới da. Có thể ngăn chặn bệnh tái phát bằng cách bổ sung vào khẩu phần ăn của chó 1 lượng canxi có thể dùng được và vitamin D.

BỆNH CÒI XƯƠNG

Khi xương chó con mất khả năng canxi hóa thường được gọi là bệnh còi xương. Những chó con khỏe mạnh thường bị chết hoặc còi cọc vì bệnh này hơn tất cả các bệnh khác. Nó thực chất là bệnh ở chó con, nhưng những di tật ở xương do bệnh này gây ra sẽ kéo dài suốt đời của nó.

Triệu chứng bệnh còi xương bao gồm trạng thái hôn mê, cổ bị cong, lưng còng, khớp xương bị méo mó hoặc nổi u, chân cong, các cơ bắp nhão đi. Những biến đổi đặc trưng cho chứng mất khả năng canxi hóa ở chó con thể hiện rõ ở tình trạng xương cẳng chân mọc dài ra, các khớp sụn ở xương sườn lồi ra. Ở những giai đoạn cao hơn của căn bệnh, toàn bộ xương trở nên mềm đi, dễ méo mó và dễ gãy răng mọc chậm.

Bệnh còi xương là hậu quả của thiếu chất vôi (canxi), phốt pho và vitamin D. Có thể ngừa trước căn bệnh này bằng cách cung cấp vào khẩu phần ăn của chó đầy đủ những chất kể trên. Nếu bệnh chưa đến thời kỳ trầm trọng, có thể chữa trị bằng cách trên; tuy vậy, những biến dạng xương do bệnh gây ra khó được sửa chữa lại. Đối với những con chó được nuôi trong nhà, tức là không được tắm nắng mặt trời hoặc nếu có cũng chỉ là ánh sáng mặt trời xuyên qua cửa kính, khi đó nhu cầu cung cấp vitamin D nhân tạo càng cao hơn.

(Ta có thể cho chúng thật nhiều vitamin D, song trường hợp này rất hiếm xảy ra trừ phi ta có mục đích rõ ràng).

Những chó vốn bệnh còi xương lúc nhỏ nhưng khi lớn lên đã được chữa khỏi hoàn toàn có thể được nuôi để gây giống, ta không phải sợ chúng sẽ truyền lại cho con cái những khuyết tật ở hình dáng bộ xương do bệnh gây ra. Tình trạng mất cân đối hoặc thiếu chất trong khẩu phần ăn vốn gây ra bệnh còi xương ở chó mẹ có thể gây ảnh hưởng đến con cái, nhưng trường hợp này là do căn bệnh tái phát trở lại chứ không phải do di truyền.

Chó trưởng thành thường có nhu cầu về caxi, phốt pho và vitamin D ít hơn so với chó mới sanh hoặc chó con; song

chứng nhuyễn xương, tức bệnh còi xương ở giai đoạn sau, thường xảy ra ở những chó trưởng thành là do hậu quả của bệnh suy dinh dưỡng lúc chó còn nhỏ. Trong những trường hợp như thế, xương mềm sẽ dẫn đến tật què quặt hoặc biến dạng.

Việc chữa trị cũng tương tự như khi chữa trị bằng chứng còi xương của chó lúc nhỏ, tức là bổ sung canxi, phốt pho, và vitamin D vào khẩu phần. Nhất là khi chó mang thai hoặc đang trong trong thời kỳ cho con bú, ta nên cung cấp cho nó thật nhiều những chất trên, vừa để bồi dưỡng cho chó vừa để cung cấp đủ chất tạo 1 bộ xương hoàn chỉnh cho bào thai và cho sự sinh trưởng của chó con.

BỆNH LƯỠI ĐEN (black tongue)

Bệnh lưỡi đen (bệnh này tương tự như chứng thiếu niacin ở người) ít xảy ra ở những con chó được nuôi nấng đầy đủ. Trong những năm qua, nó là mối đe dọa đối với chó; không ai biết được nguyên do và cách chữa trị căn bệnh này. Giờ đây, căn bệnh được biết là do thiếu axit nicôtin (còn gọi là vitamin B2 trước đây nó có tên là vitamin G). Bệnh lưỡi đen có thể xảy ra trong một khoảng thời gian khá dài. Bệnh bắt đầu bằng

chứng hôn mê, bỏ ăn những thức ăn vốn dùng hàng ngày, táo bón, ói từng con, đặc biệt là miệng có mùi hôi. Khi chứng bệnh phát triển hơn, màng nhầy ở miệng, mắt, lưỡi hóa đỏ và viêm tấy lên và có những vết thâm tím ít nhiều, nhất là ở vùng ngoài của lưỡi, mội nổi mụn nhọt có mủ loét và những lớp da khô tróc hai bên má. Chứng táo bón có khả năng dẫn đến tình trạng trầm trọng hơn là tiêu chảy. Bệnh lưỡi đen là chứng bệnh âm ỉ, nó tiến triển từ từ từng thời kỳ một. Bệnh này ít xảy ra trừ phi chủ chó quá cẩu thả, ít hiểu biết và nhất là hà tiện chỉ cho chó ăn độc nhất các thứ bột ngô, thịt muối đậu bo, khoai tây ngọt, và các thức ăn thường gây ra bệnh thiếu niacin ở người. Bệnh lưỡi đen không lây lan, mặc dù sự thiếu chất này cũng có thể gây bệnh tương tự đối với những con chó khác cùng chuồng với nó.

Không có phương pháp thuốc nào dùng chữa trị chứng bệnh này được, chỉ có cách duy nhất là thay đổi chế độ ăn uống bằng cách cho chó ăn những thức ăn có chứa nhiều hợp chất vitamin B, gồm axit nicotin; như thịt bò, thịt cừu, thịt ngựa, men bia, mầm lúa mạch, sữa, trứng, và nhất là gan tươi. Còn việc chữa trị khẩn cấp, ta có thể tiêm axit nicotic dưới da. Chữa trị bệnh ở miệng theo phương cách dân gian như rửa sạch, sát trùng cũng dùng được, mặc dù

những cách này không có tác dụng gì nếu ta không sửa đổi chế độ ăn uống của chó.

*

* *

BỆNH LEPTOSPIRA HAY BỆNH SỐT Ở CHÓ

Bệnh Leptospira còn được gọi là bệnh sốt chó, có những điểm giống bệnh sốt vàng da lây lan ở người. Không nên lẫn lộn bệnh này với chứng vàng da không lây ở chó vì đó chỉ là sự tắt nghẽn ống mật dẫn đến một số rối loạn gan và dạ dày. Tuy nhiên bệnh Leptospira tương đối ít xảy ra, nhưng nếu xảy ra thì sẽ trầm trọng và lan rộng ra.

Bệnh này gây ra do một trong 2 loại khuẩn xoắn là Leptospira canicola và Leptospira icterohenorrhagiae. Các tổ chức gây bệnh này thường tìm thấy ở trong phân hoặc nước tiểu của chuột nhiễm bệnh, bệnh truyền sang cho chó do ăn nhầm thức ăn bị các chú gặm nhấm này làm ô uế. Vì thế, đối với những nhà có nhiều chuột, tốt nhất là đựng thức

ăn của chó vào những vật dụng kim loại có nắp đậy để chu
không thể tấn công vào được. Và trường hợp này cũng có t
xảy ra đối với chó (tức là chó bị bệnh sẽ truyền sang cho cl
khỏe). Và cả người cũng vậy. Song những trường hợp này rất hi
hữu.

Triệu chứng bệnh Leptospira gồm thân nhiệt tha
đổi, nôn mửa, bỏ ăn, viêm dạ dày, ruột, tiêu chảy, vàng da, v
cơ thể suy nhược. Việc phân tích máu và nước tiểu sẽ c
ích cho việc chẩn đoán bệnh. Đây là chứng bệnh cần phả
đưa chó đến bác sĩ thú y ngay, một khi nghi ngờ chó c
bệnh.

Việc tiên đoán tiến triển bệnh không cần thiết nhấ
là khi căn bệnh đã đi qua những giai đoạn đầu. Nếu phát
hiện bệnh lúc mới phát bệnh, có thể điều trị bằng thuốc
penicilin sẽ có kết quả tốt, hoặc dùng huyết thanh và
vacxin chống Leptospira cũng sẽ có hiệu quả cao.

Những biện pháp tích cực phòng chống bệnh gồm diệt
chuột ở những vùng bệnh đang hoành hành, rửa sạch và sát trùng
các vật dụng xung quanh nơi nhốt chó bệnh.

BỆNH VIÊM GAN TRUYỀN NHIỄM

Đây là chứng bệnh do virút gây ra ở gan. Dĩ nhiên không phải do cùng loại virút gây viêm gan ở người. Triệu chứng bệnh này bao gồm : khát nước bất thường, bỏ ăn, nôn mửa, tiêu chảy đau nhức khiến chó rên rĩ, và lên cơn sốt. Khi chó mắc bệnh thường cố tìm cách lẩn trốn.

Bệnh này tiến triển nhanh và thường gây tử vong. Khi chó khỏi chứng bệnh này thường vẫn còn virút trong phân một thời gian dài, do đó lại lây lan những con khác trong những tháng sau đó.

Dùng huyết thanh hoặc vacxin có thể tránh khỏi bệnh. Sự kết hợp 2 loại này ngày nay được sử dụng cho cả 2 thứ bệnh là bệnh sốt ho và viêm gan.

CHỨNG BỆNH QUẶM VÀ LÔNG QUỚC

Khi lông mi bị lộn ngược, nếu lộn vào, gọi là chứng lông quặm, nếu cong ra, gọi là lông quớc. Cả 2 dạng này dường như xảy ra đối với một số giòng chó và được xếp vào loại bệnh di truyền. Cả 2 trường hợp đều có thể được chữa trị bằng phẩu thuật. Có thể phẩu thuật mà không để lại vết thẹo nào. Cần phải nhận thức được mỗi khuyết điểm ở chó một khi ta nuôi chúng với mục đích truyền giống.

BỆNH VIÊM MÀNG KẾT

Một số chất kích thích, những tổn thương và các bệnh lây nhiễm, và một số bệnh gây sốt như bệnh sốt ho, đều dẫn đến chứng viêm màng kết, đó là chứng viêm tấy những mâng quanh mi mắt chó. Thoạt tiên màng kết hơi đỏ lên và chảy nước mắt. Khi bệnh nặng hơn, màng kết trở nên viêm tấy lên, màu mắt tối hơn. Nước tiết ra thay đổi độ đặc và

màu sắc gồm nhầy lẫn mủ và có màu vàng. Mi mắt khép dính lại và sau đó nổi hột.

Khi mắt bị nhiễm bệnh trong một thời gian dài bệnh có thể ảnh hưởng tới giác mạc. Mủ phát triển cuối cùng thâm nhập vào nhãn cầu. Đến giai đoạn này, tình hình trở nên trầm trọng, đau buốt, và xấu hơn là dẫn tới mù hoàn toàn.

Việc chẩn bệnh tại nhà, đối với người chủ chó có trình độ chăm sóc chuyên môn, gồm việc thường xuyên rửa mắt gồm dung dịch axit boric 2% và bôi một trong các loại thuốc mỡ có kháng sinh dùng cho mắt.

Nếu có gì xảy ra cho mắt chó, cách hay nhất là đến những người chuyên môn để được giúp đỡ hoặc chỉ dẫn.

BỆNH DẠI

Bệnh gây ra do virut, có thể lan truyền đối với tất cả những động vật có máu nóng, và có lẽ chó là kẻ số một chuyên gieo rắc chứng bệnh này. Tuy vậy, căn bệnh bộc phát từ những động vật dại sói, sói đồng cỏ, hoặc cáo, những con này cắn vào chó, chó lại cắn người hoặc cắn những con chó khác hay các con vật khác.

Virút, tìm thấy trong nước bọt của con vật bị bệnh dại, thường xâm nhập vào cơ thể qua các vết xước ở da. Việc này thường bắt nguồn từ việc da bị cắn hoặc bị xước và con vật dại đã liếm vào vết thương đó. Về mặt lâm sàng, bệnh bộc phát dưới 2 dạng. Một dạng có tên là "loại chỉ" và loại kia là "loại trầm". Cả 2 loại đều do một giống virút gây ra. Bệnh này hoành hành một cách dị thường đối với tính tình của chó. Một con chó già hiền lành có thể đột ngột hung dữ hơn; hoặc ngược lại cũng có, tức là chó hung dữ bướng bỉnh bỗng trở nên hiền lành và dễ dạy. Thoạt tiên chó mắc bệnh thường muốn đến gần chủ, tật ăn uống cũng thay đổi đột ngột, chó trở nên tham ăn và ăn bất cứ thứ gì - đá, những mẩu gỗ, thậm chí kim loại nữa. Kế đó là phát tật thích lang thang, chó dường như muốn đi xa khỏi chủ nó càng nhiều càng tốt.

Ở tất cả những động vật mắc bệnh dại có một khuynh hướng tự vệ rất cao. Hay nói cụ thể hơn là chó thường cắn, mèo thường kêu tru tréo và cào cấu, ngựa hay cắn hoặc đá, bò thường tấn công bất ngờ vật gì di động được.

Khi một con vật bị nhiễm bệnh dại, nó không thể nuốt thức ăn được bởi vì các cơ nuốt thường bị tê liệt. Và khi khát nước dữ dội, nó thường cố nuốt nước hoặc bất cứ chất nước

nào mà nó có thể tìm được. Do hai hàm răng nhai liên tục nên nước bọt tụ lại và sủi bọt, mà ta thường gọi là sủi bọt mép. Một trong những dấu hiệu đầu tiên của chứng bệnh dại ở chó là chứng hạ hàm dưới. Dấu hiệu này thuộc "loại trầm". Con vật có cái nhìn "xa xăm", tiếng kêu và tiếng sủa bị lạc giọng. Phát hiện những triệu chứng này, người chủ thường mang chó đi chữa trị và cho rằng chó bị mắc xương trong cổ họng. Hai chân sau, và dần dần cả toàn bộ phận sau, cuối cùng bị tê liệt và dẫn đến tử vong.

Nhiều nước trong khối cộng đồng Anh đã ra đạo luật bắt tất cả chó phải được tiêm vắcxin ngừa bệnh dại. Bản thân việc tiến hành đạo luật này cũng phải mất một thời gian dài mới có thể trừ tiệt được chứng bệnh dại trên. Một số người thắc mắc tại sao phải nhốt chó vào chuồng khi nó chỉ mới "táp" vào ai đó và chỉ làm rách da thôi - Nếu phải làm như thế, họ không thể nào hiểu được.

Việc tiêm ngừa có tác dụng gì. Theo thống kê cho thấy việc tiêm vắcxin ngừa bệnh có tác dụng 88% trong các trường hợp. Các nhà chuyên trách về vấn đề sức khỏe thì muốn là phải có 100% hiệu lực kia. Vì như thế mới nhổ sạch nguồn gốc lo lắng trong đầu họ. Bởi vì việc vắcxin phòng bệnh không có hiệu lực 100% ta không thể nào dựa vào nó mà mặc hên

xui may rủi. Vì thế con vật phải được nhốt kín và được theo dõi hàng ngày dưới con mắt nhà nghề của một chuyên gia quan sát, thường việc theo dõi kéo dài khoảng 2 tuần. Ta sẽ nhận thấy rõ ràng rằng nếu chó cứ muốn cắn do có bệnh dại, thì sẽ xuất hiện triệu chứng lâm sàng trong suốt thời gian ấy, nếu không, ta thả nó ra và "không có gì cả".

Chó đốm Nam Tư *Dalmatian*, những ngôi sao nổi tiếng trong phim hý họa *"101 Con Chó Đốm Dalmatian"*

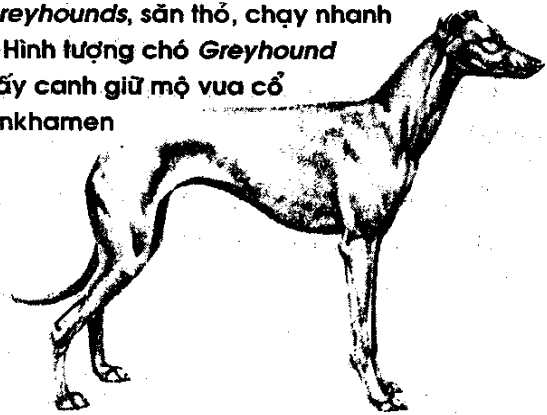
Việc cắt buồng trứng ở chó cái

Vấn đề phẩu thuật cắt buồng trứng ở chó cái là một vấn đề tranh luận khá sôi nổi. Vì việc phẩu thuật này có những mặt tốt và mặt xấu của nó. Nếu muốn phẩu thuật cắt buồng trứng ở chó cái, con chó ấy phải từ 6 đến 8 tháng tuổi. Ở độ tuổi này, chó đó khá lớn, các tuyến nội tiết đã cân bằng và các cơ quan sinh dục cũng đã phát triển. Nếu tiến hành mổ lúc chó mới 3,4 tháng tuổi sẽ có nhiều vấn đề đối với hệ bài tiết của chó. Một số ít trường hợp, người ta nhận thấy các cơ thắt của bọng đái mất khả năng. Nhưng trường hợp này có thể được chữa trị bằng cách tiêm vào một lượng hóc môn stilbestrol.

Có nhiều ý nghĩ sai lầm về những hậu quả sau việc cắt buồng trứng chó cái. Một số người lý luận rằng việc cắt buồng trứng sẽ làm thay đổi tính nết chó, rằng một con chó hiền lành bỗng trở nên hung tợn, và khá lạ lùng là một con chó vốn hung tợn bỗng trở nên dễ bảo.

Một số người nuôi chó cho rằng sau khi chó bị cắt buồng trứng sẽ trở nên mập mạp, lười biếng và hay ngủ. Theo những tài liệu thống kê về hậu quả sau khi tiến hành cắt buồng trứng cho thấy rằng những việc trên không đúng. Thật là sai sót khi đổ lỗi cho việc phẫu thuật cắt buồng trứng trong khi chính người chủ chó có lỗi - lỗi đã cho chó ăn quá nhiều.

Chó xám *Greyhounds*, săn thỏ, chạy nhanh 60Km/1giờ. Hình tượng chó *Greyhound* được tìm thấy canh giữ mộ vua cổ Ai Cập Tutankhamen

Thiến chó

Thiến chó có nghĩa là cắt bỏ hoàn toàn tinh hoàn của chúng. Thông thường thì việc thiến chó là một điều rất hãn hữu. Tuy nhiên, cũng có những trường hợp cần phải thiến. Việc thiến chó có thể trở nên cần thiết nhằm giải quyết một số những điều kiện bệnh lý nhất định chẳng hạn như khối u (bướu), viêm tuyến tiền liệt kinh niên và những bệnh thuộc phần đáy chậu khác. Do mất giới tính nên chó sẽ đỡ lúc tiết mồ hôi bất chợt.

Cũng nên nhớ rằng đối với chó cái cắt bỏ buồng trứng cần phải xích hoặc nhốt cẩn thận.

CÁC TUYẾN HẬU MÔN

Ở hai bên hậu môn của chó có một tuyến hậu môn tiết ra một thứ chất nhờn giúp cho chúng bài tiết dễ dàng hơn. Nhưng tuyến này thường hay bị nghẹt và tích tụ những chất bã hôi hám. Sự tích tụ ấy, nói cho cùng, không phải là một căn bệnh chừng nào nó gây nên nhiễm trùng và mưng mủ. Hầu như tất cả chó đều mắc triệu chứng này và dù không được chăm sóc mấy chúng cũng không hề mang hậu quả gì nghiêm trọng. Tuy nhiên, nếu chó được chăm sóc kỹ hơn chúng sẽ trở nên phấn khởi, mắt sáng lông mọc dần một cách mượt mà hơn. Nếu những chất bẩn ấy được thải ra khỏi hậu môn.

Muốn giúp một con chó bài tiết được những chất bẩn ấy ta cầm đuôi nó bằng tay trái, ôm ngang vùng chân của nó bằng ngón cái và ngón trỏ của bàn tay phải rồi ấn mạnh vào vùng quanh hậu môn bằng các ngón tay. Làm như vậy chó có thể bị đau trong giây lát và thường đờ người ra, song không có gì đáng ngại cả. Một thứ chất bã đặc quánh có mùi hôi thối sẽ được hậu môn thải ra. Cần phải làm như vậy nhiều lần trong khoảng từ một tuần đến một tháng, tùy theo thời gian tích tụ

của tuyến hậu môn. Làm như vậy hoàn toàn không có hại gì cả.

Nếu không chú ý thực hiện nắn ép tuyến hậu môn như trên thì các tuyến này có lúc sẽ bị nhiễm trùng và cần phải được giải phẫu. Trường hợp này hiếm khi xảy ra, song nếu cần phải giải phẫu thì phải mời một bác sĩ thú y kinh nghiệm.

VIÊM TỬ CUNG

Viêm tử cung là sự đau buốt hay viêm nhiễm kinh niên của dạ con ở chó cái và có thể do nhiều nguyên nhân khác nhau. Có lẽ nguyên nhân chủ yếu và thông thường nhất, đặc biệt là ở chó cái có tuổi từ 8 đến 12 năm, là sự mang thai giả. Viêm tử cung thường đi kèm với sự sinh đẻ. Nó có thể là hậu quả của hiện tượng sót nhau hoặc nhiễm trùng dạ con do sự tách rời bụng mẹ của chó con.

"Bọc mủ tử cung" thường được dùng để chỉ những trường hợp mà dạ con của chó sưng phồng lên và đầy mủ. Trong những trường hợp như vậy cần phải tiến hành mổ.

CÁC TUYẾN HẬU MÔN

Ở hai bên hậu môn của chó có một tuyến hậu môn tiết ra một thứ chất nhờn giúp cho chúng bài tiết dễ dàng hơn. Nhưng tuyến này thường hay bị nghẹt và tích tụ những chất bã hôi hám. Sự tích tụ ấy, nói cho cùng, không phải là một căn bệnh chừng nào nó gây nên nhiễm trùng và mưng mủ. Hầu như tất cả chó đều mắc triệu chứng này và dù không được chăm sóc mấy chúng cũng không hề mang hậu quả gì nghiêm trọng. Tuy nhiên, nếu chó được chăm sóc kỹ hơn chúng sẽ trở nên phấn khởi, mắt sáng lông mọc dần một cách mượt mà hơn. Nếu những chất bẩn ấy được thải ra khỏi hậu môn.

Muốn giúp một con chó bài tiết được những chất bẩn ấy ta cầm đuôi nó bằng tay trái, ôm ngang vùng chân của nó bằng ngón cái và ngón trỏ của bàn tay phải rồi ấn mạnh vào vùng quanh hậu môn bằng các ngón tay. Làm như vậy chó có thể bị đau trong giây lát và thường đờ người ra, song không có gì đáng ngại cả. Một thứ chất bã đặc quánh có mùi hôi thối sẽ được hậu môn thải ra. Cần phải làm như vậy nhiều lần trong khoảng từ một tuần đến một tháng, tùy theo thời gian tích tụ

Chuồng của chó

Bất cứ người nuôi chó nào cũng sẽ phải gặp và giải quyết vấn đề chuồng trại cho chó sao cho thích hợp. Tùy theo từng hoàn cảnh riêng biệt mà mỗi người chủ sẽ quyết định làm một chiếc chuồng ra sao. Ở đây chỉ có thể nói lên một vài điều chung chung mà thôi.

Cần phải nói thêm rằng những kiểu chuồng thích hợp cho chó cần phải được vững vàng, sạch sẽ, khô ráo và ấm áp. Đối với những chuồng lớn có nhiều chó thì những người chủ phải quan tâm đến mức độ tiện lợi của chuồng trại. Chỉ dẫn dưới đây sẽ được dành cho những ai nuôi khoảng từ 3 đến 4 con chó lớn cùng với một lứa chó con.

Trước hết, cần phải biết rằng loài chó không nhạy cảm đối với những đặc điểm thẩm mỹ của chuồng trại.

Chẳng không biết cảm nhận vẻ đẹp của môi trường xung quanh. Chúng chỉ thích những chỗ được lót dày và mềm mại đủ để ngăn cái lạnh của sàn chuồng. Những chiếc "giường" ấy cần phải được tách rời và bọc phủ để giữ thân nhiệt cho chó. Cần phải có một chiếc thùng hay hộp đủ kích thước để chó có thể nằm vừa người trên đó. Nệm lót nên làm bằng một chiếc bao tải nhồi giấy vụn (không nên dùng rơm hay cỏ).

Nên dùng giấy là vì giấy có tác dụng làm giảm khả năng mắc bệnh ngoài da của chó. Hầu hết loài chó đều dễ bị dị ứng do nấm trong các dạng thực vật như rơm hay cỏ. Mạt cưa hay vỏ bào cũng có thể sử dụng để lót chỗ ngủ cho chó.

Chuồng chó phải sáng sủa, trừ chỗ ngủ của chúng. Nếu ban ngày có chút ánh nắng rọi vào thì càng tốt. Cửa chuồng cần phải làm bằng dây thép vững chắc để chó không thể dùng răng cắn xé và phải đủ cao để chó có thể treo hoặc nhảy qua. Những gờ mối hướng vào bên trong ở đỉnh lưới cửa cần phải làm thế nào đó để chó không nhảy qua. Những mảnh ván, gạch đá hay xi măng chung quanh hàng rào phải đủ vững để chó không đào bới tìm đường thoát ra.

Chuồng chó không cần phải rộng nếu như chó thường được thả ra ngoài hay tập luyện. Tuy nhiên, chuồng

Chuồng của chó

Bất cứ người nuôi chó nào cũng sẽ phải gặp và giải quyết vấn đề chuồng trại cho chó sao cho thích hợp. Tùy theo từng hoàn cảnh riêng biệt mà mỗi người chủ sẽ quyết định làm một chiếc chuồng ra sao. Ở đây chỉ có thể nói lên một vài điều chung chung mà thôi.

Cần phải nói thêm rằng những kiểu chuồng thích hợp cho chó cần phải được vững vàng, sạch sẽ, khô ráo và ấm áp. Đối với những chuồng lớn có nhiều chó thì những người chủ phải quan tâm đến mức độ tiện lợi của chuồng trại. Chỉ dẫn dưới đây sẽ được dành cho những ai nuôi khoảng từ 3 đến 4 con chó lớn cùng với một lứa chó con.

Trước hết, cần phải biết rằng loài chó không nhạy cảm đối với những đặc điểm thẩm mỹ của chuồng trại.

chó cũng phải đủ rộng để chúng không cảm thấy tù túng. Sàn chuồng bằng bê tông lại không có độ dãn nở và chân chó nếu bị nhốt lâu ngày trên sàn bê tông sẽ có xu hướng choãi ra, lưng chó còng xuống. Một điểm bất lợi khác của sàn bê tông là rất nóng vào mùa hè nhưng lại rất lạnh vào mùa đông. Nếu sàn chuồng làm bằng bê tông thì mỗi chuồng nên có một mảng sàn thấp lót ván đủ rộng để chó có thể nằm duỗi người ra.

Sàn chuồng nếu được lót bằng đất thấm nước thì tiện hơn bằng bê tông, nhưng cần phải đào sâu xuống khoảng 3 inch và thay đất thường xuyên vì nếu không sự tích tụ của nước tiểu sẽ khiến cho đất chua và hôi hám. Có thể dùng bột đá vôi rắc hàng tháng để khử độ chua trong đất.

Cửa, bản lề, then gài và những vật dụng bảo vệ khác phải chắc chắn. Công dụng duy nhất của những vật dụng ấy là nhằm ngăn không cho chó xổng ra ngoài. Người nuôi chó nào cũng muốn đảm bảo rằng nếu anh ta đã nhốt chó của mình vào chuồng thì dứt khoát nó phải ở đó khi anh ta quay trở lại. Một chuồng gà được sửa lại để nhốt chó sẽ không đảm bảo bởi vì người chủ không thể biết được chiếc chuồng ấy có giữ nổi chó hay không.

Thông thường thì hai con chó cái gần gũi nhau có thể được nhốt chung, hay một con chó đực cũng có thể nhốt chung với một con cái. Nếu người nuôi không hiểu rõ quan hệ của chó đực thì không nên nhốt hai con chó đực chung một chuồng. Tốt hơn hết là nên làm chuồng riêng cho từng con chó đực lớn nếu có thể. Nhưng nếu chó được nhốt gần nhau và chỉ ngăn cách bằng một hàng rào thép thì giữa chúng sẽ rất hòa thuận mà không hề có xích mích gì. Nếu chó có tật sủa đêm thì có thể nhốt chúng trong nhà hay trong chuồng.

Những con chó lớn thường cần có nhiệt nhân tạo khi gặp thời tiết quá lạnh nếu chúng phải nằm trên những chiếc hộp nhỏ, chó con cần phải được sưởi ấm khi thời tiết lạnh mãi cho đến lúc cai sữa, và thậm chí cũng còn phải được sưởi ấm nếu sau đó chúng không được ngủ chung với nhau. Nằm bên nhau trong một chiếc hộp nhỏ lót giấy chúng có thể chịu đựng được cái lạnh mà không hề hấn gì. Nếu không được sưởi ấm vào mùa đông thì chó cần phải được tăng thêm khẩu phần ăn, nhất là những thức ăn có nhiều chất béo.

Cho dù nguồn nhiệt nhân tạo sưởi ấm cho chó phải an toàn cũng cần phải thận trọng : Các dây điện không được để trần, lò sưởi không được ở vị trí dễ đổ và không nên để tàn lửa gây hỏa hoạn. Nhiều vụ cháy ở chuồng chó, do hậu quả của sự

khiếm khuyết trong hệ thống sưởi hoặc sự thiếu thận trọng trong sử dụng, đã gây nên tử vong cho những người trong nhà. Chính vì vậy mà sự nhắc nhở có vẻ như không cần thiết này cần được nêu ra.

Đối với một con chó không có nơi trú ngụ nào tuyệt vời bằng căn nhà của chính chủ nó. Một con chó như vậy thật hết sức hạnh phúc. Tuy nhiên số chó có thể nuôi được trong nhà rất giới hạn. Một người chủ có chiếc chuồng nhỏ có thể cho chó sống chung với mình trong nhà để từ đó tạo cho chó cảm giác thoải mái và không tù túng. Cũng cần phải quan tâm đến chỗ tập và nghỉ ngơi của chó được nuôi trong nhà. Một khoảng sân kín đáo sẽ là chỗ thích hợp, hoặc là chó có thể được tập với dây xích quanh cổ.

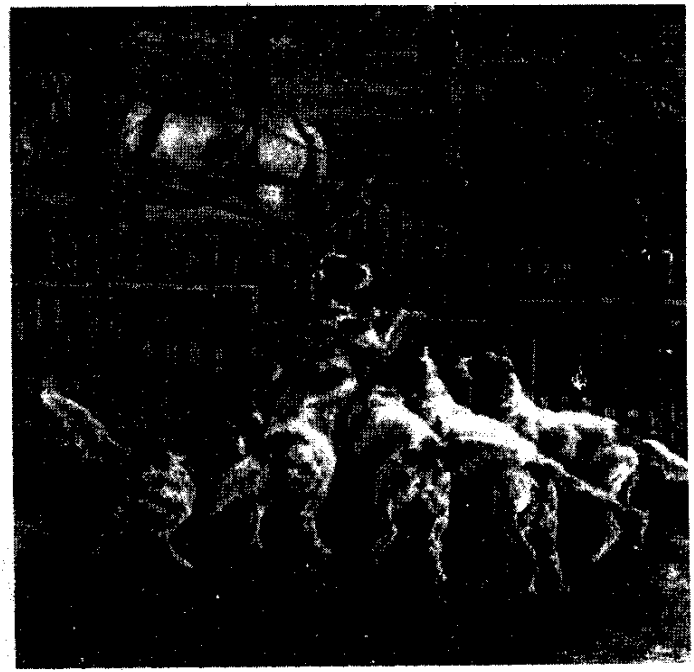
Chuồng chó ấm chưa đủ mà quan trọng lion là cần phải khô ráo nữa. Một chiếc chuồng ẩm ướt, dơ bẩn là nguyên nhân gây bệnh tật và sự khó chịu. Để cho chó đi ra ngoài trong thời tiết khắc nghiệt một cách tùy tiện cũng không có hại gì cho lắm, miễn là cần phải có một chiếc giường được che chắn cẩn thận để chó có thể nằm nghỉ cho ấm.

Sự sạch sẽ ở đây chính là sự cải thiện điều kiện vệ sinh, nghĩa là không có sâu bọ và vi khuẩn. Một ít bụi hoặc một

chút lộn xộn không làm cho chó cảm thấy khó chịu hay ảnh hưởng đến sức khỏe của nó, nhưng một người nuôi chó giỏ phải là những người sống ngăn nắp. Ít nhất họ cũng không bao giờ để cho rơm lót giường và những mẩu xương khô vương vãi trên giường của chó, và họ không hề trễ nải việc phun thuốc sát trùng hoặc dùng xà phòng để cọ rửa chuồng chó khi rảnh rỗi. Những chất bẩn trong chuồng chó cần phải được quét dọn và tiêu hủy ít nhất là một hay hai lần mỗi ngày. Những chất bẩn tích tụ trong chuồng không chóng thì chầy sẽ trở thành mộlt nguồn bệnh cho chó. Lời nhắc nhở cần thiết, nhưng thực ra không phải vậy. Số chó bị bệnh vì được nuôi trong những chiếc chuồng dơ bẩn, mất vệ sinh rất cao. Một điều đương nhiên trong việc nuôi chó là chuồng của chúng phải vệ sinh, nếu không thì bệnh tật chắc chắn sẽ xảy đến.

Người chủ sẽ cảm thấy tự hào hơn khi giữ cho chó của mình trong điều kiện tối ưu bất cứ lúc nào. Sự chải chuốt kỹ lưỡng sẽ không những làm cho chó trở nên dễ coi hơn mà còn làm cho người chủ cảm thấy thích thú hơn. Là một trong những thói quen hàng ngày việc chải lông cho chó không hề khó khăn hay mất thời giờ. Nó sẽ giúp tránh được sự cần thiết phải đặt ra một chương trình khắc nghiệt để sửa đổi sự lôi thôi nhếch nhác của chó mà nhiều người nuôi chó hay gặp phải.

Tất nhiên, mỗi ngày bỏ ra vài phút sẽ không vô ích vì bù lại bạn sẽ có một "người bạn" khỏe khoắn hơn, hạnh phúc hơn và đáng mến hơn.

Mùi của chó

Nhiều người ghê sợ và không muốn nuôi chó vì họ sợ "mùi của chó". Dĩ nhiên, hầu như cái gì cũng có mùi đặc trưng của nó trong khi ai cũng chỉ quen ngửi hoa hồng. Chẳng ai muốn chó có mùi như hoa hồng, và ngược lại thế giới này sẽ ra sao nếu như hoa hồng lại có "mùi của chó" ? Một con chó phải có chút mùi đặc trưng vì nếu không nó sẽ không còn là chó. Đó dường như là một tặng vật của tạo hóa. Tuy nhiên, nếu mùi ấy trở nên quá mạnh và khó ngửi thì đó là lúc cần phải tìm ra nguyên nhân. Trong hầu hết các trường hợp đó là do hậu quả của bệnh nghẽn tuyến hậu môn. Nếu gặp trường hợp như vậy người chủ phải thông hậu môn cho chó và rửa kỹ hậu môn của nó bằng xà phòng.

Nếu như mùi ấy có vẻ như là mùi thối rửa thì cần phải xem kỹ trong mõm chó. Răng hư cần phải nhổ, một chiếc lợi bị viêm hoặc một vài chiếc răng sâu có thể là nguyên nhân gây nên mùi khó chịu ấy. Ở một vài con chó có một nếp gấp ở môi dưới, gần răng nanh hàm dưới, cần phải được xem xét kỹ vì đó là nơi dễ bị nấm gây nên tác hại cho cả vùng mõm. Mùi này giống như mùi chân người bị mắc chứng "nấm chân voi" vậy.

Mùi hôi này cũng có thể xuất phát từ lông nếu có bị tấn công nhiều bởi họ bọ chét hoặc rận. Hơn nữa, loài chó dường như rất thích mùi cá chết và thường hay nở rộm với một xác cá chết đã thối rửa vừa giạt lên bờ biển. Một con chó bị viêm tai nặng có thể "đuổi chủ ra khỏi phòng" với mùi khó ngửi của nó. Dĩ nhiên, muốn chó hết mùi hôi ta phải tìm xem mùi đó từ đâu mà ra và tìm cách chữa trị dần. Một số chó hay có chứng "no hơi". Đối với chó mắc chứng này cần phải thay đổi lượng thức ăn và cần phải thêm một muỗng than bột vào mỗi suất ăn để làm giảm lượng carbohydrate.

Tắm cho chó

Chẳng cần phải nói gì nhiều về việc tắm cho chó, miễn là nó phải được đặt vào một chậu nước ấm và được kỳ cọ cẩn thận. Giống như một đứa trẻ nhõng nhẽo nó có thể vùng vẫy phản đối, nhưng nếu ta biết giữ nó một cách nhẹ nhàng và chắc chắn thì nó sẽ chịu tuân theo vì nó biết rằng đó là điều không thể tránh được.

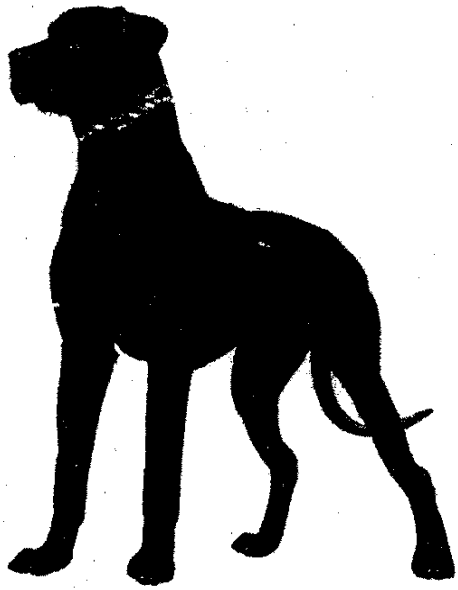
Nước tắm chỉ cần hơi ấm để không làm chó nóng hoặc lạnh. Loại xà phòng thơm dịu, không có tẩm thuốc là thích hợp nhất bởi vì những loại xà phòng này không làm ngứa hoặc hư lông của chó. Tốt hơn xà phòng là một trong những loại bột giặt được chuyên dùng để tắm cho chó. Loại bột này tẩy sạch hơn và không làm cho lông dính hay rít sau khi tắm.

Khi tắm chó trước hết nên bắt đầu từ mặt. Cần phải dùng một miếng vải sạch lau rửa kỹ càng mặt chó. Cần phải chú ý để lọt xà phòng vào mắt chó không phải vì sợ gây hại cho nó mà vì sẽ khiến nó sợ tắm sau này. Tai trong của chó cần phải được kỳ cọ cẩn thận cho đến khi không những sạch mà còn không có mùi hôi nữa. Sau đó có thể kỳ rửa đầu chó và lau khô trước khi tắm đến các phần cơ thể khác. Cần phải chú ý lau khô đôi tai từ trong ra ngoài. Nhiều trường hợp chó bị viêm tai chỉ vì không lau tai cho kỹ.

Sau khi đầu chó được tắm xong và lau khô, thân thể của nó phải được ngâm trong nước. Có thể dùng chậu hoặc múc nước dội lên người nó cho đến khi bị ướt hoàn toàn. Sau đó bôi xà phòng lên người chó và kỳ cọ cho đến khi ngầu bọt. Có thể dùng một chiếc bàn chải cứng để kỳ cọ lông và da cho chó. Tắm lưng và bụng chưa đủ mà cần phải tắm kỹ cả phần bụng, cổ, chân, đuôi và mông chó nữa.

Nếu chó quá bẩn thì nên nhẹ nhàng kỳ cọ và chà xà phòng thêm một lần nữa. Sau đó, chó cần được tắm lại bằng nước ấm cho đến khi tất cả chất xút và chất bẩn được rửa sạch hết. Nếu tắm vòi sen thì việc kỳ cọ sẽ dễ dàng hơn. Nếu chó được tắm trong nước chậu thì cần phải thay nước hai hoặc ba lần.

Sau khi chó được tắm xong cần dùng khăn quấn lên người nó, nhấc nó ra khỏi chậu nước và lau cho đến khi khô người. Có thể phải dùng đến hai hoặc ba chiếc khăn khô. Khi lau khô người chó nên lau đi lau lại đôi tai của nó.

Răng chó

Cũng như người, chó có hai lần thay răng. Loại răng được gọi là răng sữa hay răng non sẽ gãy và được thay bằng răng cứng. Loại răng sữa mới mọc khi chó con mới hai hay ba tuần tuổi thì không có vấn đề gì. Cả một hàm răng sữa (gồm sáu răng sữa và hai răng nanh ở mỗi hàm, hàm trên có bốn và hàm dưới có sáu răng cối), thường luôn mọc đủ trước lúc cai sữa. Trừ một số dị tật bẩm sinh, các răng sữa không cần phải được quan tâm gì mấy.

Được khoảng bốn tháng thì các răng sữa bắt đầu lung lay và dần dần được thay thế bởi các răng cứng. Quá trình lung lay và thay thế răng có thể kéo dài khoảng 3 hay 4 tháng. Đó là thời kỳ đáng chú ý nhất trong đời một con chó : thời kỳ thành niên. Một số chó khỏe mạnh về thể chất lướt qua thời kỳ

thay răng này rất dễ dàng mà không hề cảm thấy thay đổi gì. Còn những con chó yếu ớt hơn có thể bị viêm lợi ra máu và cần phải được chăm chút. Khi đang thay răng chó con cần phải được ngăn không cho ra nắng, phòng các loại bệnh nhiễm trùng và phải được cho ăn thức ăn nhiều dinh dưỡng, nhất là thịt và sữa.

Các răng cửng thường gồm có 42 chiếc - mỗi hàm có sáu răng sữa và hai răng nanh, hàm trên có mười hai và hàm dưới có mười bốn răng cối. Có khi những răng cối phía trước không mọc được và dị tật này cũng không có gì quan trọng.

Sự thay răng là một yếu tố di truyền ở chó và một số có răng mềm, dễ gãy và khuyết cho dù có được ăn uống tốt và chăm sóc kỹ càng đến đâu đi nữa. Những con chó có răng thật cứng thì lại có thể bị hư răng trước hoặc trong thời kỳ về già. Đến lúc đó, để cho răng phát triển bình thường chó cần phải có đủ lượng protein cần thiết.

Thường các răng cửng mọc trước khi các răng sữa bị lung lay và chó có thể có cả hai hàm răng cùng một lúc. Các răng sữa rồi cuối cùng cũng bị thay đi, nhưng chừng nào còn chưa rụng, chúng có thể làm lệch hoặc chiếm chỗ của những chiếc răng đang mọc. Những chiếc răng cửa thường là những

chiếc răng bị dị tật do hậu quả của những chiếc răng sữa không rụng kịp thời.

Những chiếc răng sữa trong trường hợp này cần phải nhổ đi. Các chân răng này có thể được nhổ bằng cách dùng ngón tay cái và các ngón khác cầm chặt mặc dù có thể cần phải dùng đến kìm để nhổ hoặc phải đưa chó đến bác sĩ thú y.

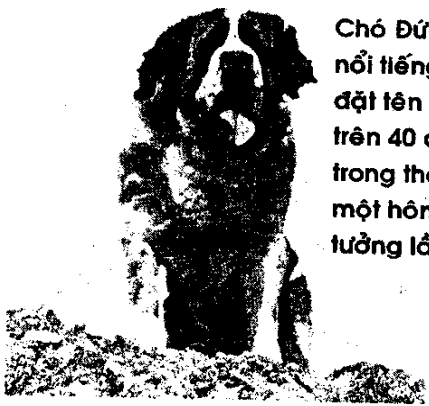
Các răng cửng của chó con luôn luôn lệch, có nghĩa là các răng cửa trên có thể lồi ra và không khớp các răng cửa ở hàm dưới.Khi chó trưởng thành, nhược điểm này có thể dần dần được hồi phục.

Những cơn sốt cao và kéo dài, nhất là đối với chó từ 4 đến 9 tháng tuổi, đôi khi khiến cho răng của chó bị phai màu, rỗ hay bị khuyết mà người ta thường gọi là răng bệnh "Chúng thường sinh do các bệnh tật khác hơn là do bệnh sốt ho. Đối với chứng này rất khó chữa trị. Răng chó sẽ trở nên rất khó coi nhưng lại bền chắc đối với chó. Các "răng bệnh" không hề do di truyền, nhưng khuynh hướng phát triển của chúng có vẻ như vậy. Ít nhất thì ở thời kỳ răng mọc những con chó có tổ tiên ông bà bị chứng "răng bệnh" dường như rất dễ bị bệnh sốt khiến răng chúng bị hư.

Những con chó già, nhất là những con được dinh dưỡng nhiều chất carbohydrates, thường có khuynh hướng tích tụ nhiều cao răng ở răng. Cao răng thường xuất phát từ kẽ lợi của các răng hàm và bám dần đến đỉnh răng. Muốn chữa chứng này răng chó cần phải được bác sĩ thú y nhổ.

Muốn cho mồm chó sạch và bớt cao răng ta phải dùng một tấm giẻ ướt tẩm muối và soda lau chùi răng cho chúng.

Một mẩu xương lớn để chó gặm hoặc nó giữa sẽ làm cho cao răng giảm đi. Nếu cao răng vẫn cứ sinh thì việc nhai và gặm mẩu xương ấy sẽ khiến cho các chất cặn bám trên răng tróc ra. Một mẩu xương đối với chó con sẽ có vai trò như một chiếc đai răng giúp gọt giũa những chiếc răng cứng.

Chó Đức *Saint Bernard*, con nổi tiếng nhất trong lịch sử đặt tên là "*Barry*", đã cứu sống trên 40 du khách trong núi Alps trong thế kỷ 19. Bất hạnh thay, một hôm nó bị bắn hạ vì bị tưởng lầm là chó sói.

Chăm chút móng chân cho chó

Những móng chân cần phải được cắt ngắn và sát cho đến phần thịt ở chân móng. Nếu không cắt móng chân cho chó thì móng chân sẽ dài và chân chó sẽ bẹt ra thành hình quạt. Một số chó có chân dẹt tự nhiên do di truyền. Không một sự giả tạo nào có thể khiến cho những móng chân ngắn ở chân chó che đậy hoàn toàn sự khuyết tật ở chân chó và khiến cho chân chó trở nên đẹp hoặc hữu dụng hơn được. Sự cắt móng chân chỉ có tác dụng làm tăng vẻ đẹp và giảm bớt sự khuyết tật ở chân chó. Tuy nhiên, những chiếc móng chân ngắn còn làm tăng vẻ khỏe khoắn của chân chó.

Một số chó có móng chân ngắn do đào bới và cào gãi. Móng chân của chúng có thể không cần phải được quan tâm

nhiều, nhưng hiếm con chó nào trở nên đẹp mà không cần chủ cắt tỉa móng chân.

Khi cắt móng chân cho chó có thể dùng bấm móng tay. Khi sử dụng bấm các cạnh móng chân, cần phải được cắt bỏ càng nhiều càng tốt mà không làm tổn thương phần thịt. Nếu cắt cẩn thận chó sẽ không cảm thấy đau đớn gì. Nhưng nếu một khi phần thịt mềm của móng chân chó bị tổn thương thì mãi mãi về sau chó sẽ phản ứng và vùng vẫy không cho chủ cắt móng chân hay thậm chí không cho xem chân nữa.

Phần sừng của móng chân có thể được cắt đi, sau đó phần thịt mềm sẽ thụt vào để cho móng dài ra và được tiếp tục cắt vào tuần sau. Quá trình cắt móng này có thể kéo dài cho đến khi móng chân ngắn và cùn đến mức tối thiểu, sau đó chỉ cần quan tâm đến móng chân của chó khoảng từ 1 tháng rưỡi đến 2 tháng một lần.

Một số người cắt móng chân chó sát tận ngón chân trong một lần duy nhất mà không quan tâm đến sự tổn thương phần thịt mềm và sự đau đớn của chó. Những móng chân sẽ rỉ máu và chó sẽ đi khập khiễng trong vòng một đến hai ngày, nhưng sự nhiễm trùng ít khi xảy ra. Một quá trình như vậy không nên được tiến hành mà không có sự gây tê. Nếu dùng

thuốc gây tê thì biện pháp "thẳng thừng" này sẽ không khiến cho chó khó chịu mỗi khi được chủ xem chân.

Chó săn bắt chim xứ Anh *English Springer Spaniel* (hình trên) và *Welsh Springer Spaniel* xứ Wals (hình dưới).

Chăm sóc chó già

Trước hết đối với loài chó già đến đâu mới là già ?

Một vài loài sống lâu hơn những loài khác, ai cũng biết. Tuổi thọ của chó chỉ có một qui tắc duy nhất : Đó là tính bất qui tắc từ loài này sang loài khác và từ con chó này đến con chó khác.

Người chủ nuôi chó có thể thấy được sự già yếu của người bạn khuyển qua về bề ngoài và hành vi con vật. Chó già cũng trở nên yếu đuối như người già vậy. Cẩu thang trở nên dốc hơn, hơi thở ngắn hơn, mắt mờ đi và khả năng nghe càng lúc càng kém.

Phòng bệnh lúc nào cũng hay hơn chữa bệnh, chó có thể sống thêm những năm sung sướng và khỏe mạnh nếu người chủ lo phòng bị từ trước. Khi quá trình già đang có

những dấu hiệu rõ rệt, người chủ phải chú tâm hơn đến tình ù lỳ, lẫn lộn và bệnh tật của chó. Nên cho chó ngủ trên 1 chiếc giường êm hơn, khô hơn và ấm hơn. Nếu có một tấm nệm cao su bọt biển càng tốt. Nếu một con chó nhốt trong chuồng lâu nay có thể chịu đựng nóng lạnh một cách kỷ lục, mưa dầm và ngày nắng cháy da thì vào tuổi già, nó có thể thích nghỉ đêm ít nhất là trong ngôi nhà tiện nghi, ấm cúng của bạn. Và nếu thời tiết bên ngoài mưa gió suốt cả ngày thì chó phải được đưa vào trong để tránh chứng sưng phổi, đó chỉ là điều kiện tiện nghi, an toàn tối thiểu.

Không nên bắt con chó già đuổi theo trái banh, hoặc bắt chim, hoặc theo một con chó khác phái. Chó cái già không nên tiếp tục sinh nở nữa.

Nếu chó có nhiều răng bị nhổ đi hoặc đang lung lay thì thức ăn cho chó phải mềm hơn. Bữa ăn phải dễ tiêu hơn - loại bỏ thức ăn nặng bụng, nhiều gia vị hoặc ngọt đường. Chó già ít cần đến mỡ carbohydrad và chất khoáng hơn trừ phi căn bệnh hoặc thời kỳ dưỡng bệnh đòi hỏi như vậy.

"Không nên để cho chó già mập ra". Như vậy là rất ác độc. Bữa ăn kiêng đặc biệt gọi là PD hay KD có thể cần cho chó nếu chó gặp rắc rối trong vấn đề kiêng ăn hay một

chứng bệnh nào đó cùng với tuổi già. Người nuôi chó cần phải hỏi ý kiến các bác sĩ thú y về các bữa ăn kiêng PD hay KD của chó. Có thể dùng Vitamin B12 hay một số loại vitamin bổ dưỡng khác.

Những căn bệnh khi về già của loài chó cũng tương tự như của người. Một số chó đực và chó cái già bị bệnh ở tuyến tiền liệt, bệnh ở phổi và tử cung. Cả chó đực lẫn chó cái đều có thể bị mù, điếc hoặc bại liệt. Chó già còn bị bệnh tim nữa. Nếu ở một con chó già có biểu hiện bệnh tật gì người chủ cần phải tìm đến bác sĩ thú y.

Nhiều người nuôi chó tỏ ra ích kỷ đối với những con chó già của mình. Vì không muốn mất người bạn khuyển trung thành nên họ cố gắng giữ cho chúng sống lâu trong cảnh bệnh tật, chẳng hạn như bệnh ung thư cấp tính. Nếu bác sĩ thú y cho biết rằng ít có hoặc không có khả năng chữa lành cho chó một căn bệnh nào đó có liên hệ đến tuổi già thì hành động tử tế nhất của người chủ là yêu cầu bác sĩ giết chó của mình thật nhẹ nhàng, không đau đớn. Với sự kiện buồn thảm ấy người chủ phải ngay lập tức tìm nuôi một con chó con để tự an ủi mình. Chó con là một nguồn an ủi tuyệt vời.

những dấu hiệu rõ rệt, người chủ phải chú tâm hơn đến tính ù lỳ, lẫn lộn và bệnh tật của chó. Nên cho chó ngủ trên 1 chiếc giường êm hơn, khô hơn và ấm hơn. Nếu có một tấm nệm cao su bọt biển càng tốt. Nếu một con chó nhốt trong chuồng lâu nay có thể chịu đựng nóng lạnh một cách kỳ lục, mưa dầm và ngày nắng cháy da thì vào tuổi già, nó có thể thích nghỉ đêm ít nhất là trong ngôi nhà tiện nghi, ấm cúng của bạn. Và nếu thời tiết bên ngoài mưa gió suốt cả ngày thì chó phải được đưa vào trong để tránh chứng sưng phổi, đó chỉ là điều kiện tiện nghi, an toàn tối thiểu.

Không nên bắt con chó già đuổi theo trái banh, hoặc bắt chim, hoặc theo một con chó khác phái. Chó cái già không nên tiếp tục sinh nở nữa.

Nếu chó có nhiều răng bị nhổ đi hoặc đang lung lay thì thức ăn cho chó phải mềm hơn. Bữa ăn phải dễ tiêu hơn - loại bỏ thức ăn nặng bụng, nhiều gia vị hoặc ngọt đường. Chó già ít cần đến mỡ carbohydrad và chất khoáng hơn trừ phi căn bệnh hoặc thời kỳ dưỡng bệnh đòi hỏi như vậy.

"Không nên để cho chó già mập ra". Như vậy là rất ác độc. Bữa ăn kiêng đặc biệt gọi là PD hay KD có thể cần cho chó nếu chó gặp rắc rối trong vấn đề kiêng ăn hay một

chứng bệnh nào đó cùng với tuổi già. Người nuôi chó cần phải hỏi ý kiến các bác sĩ thú y về các bữa ăn kiêng PD hay KD của chó. Có thể dùng Vitamin B12 hay một số loại vitamin bổ dưỡng khác.

Những căn bệnh khi về già của loài chó cũng tương tự như của người. Một số chó đực và chó cái già bị bệnh ở tuyến tiền liệt, bệnh ở phổi và tử cung. Cả chó đực lẫn chó cái đều có thể bị mù, điếc hoặc bại liệt. Chó già còn bị bệnh tim nữa. Nếu ở một con chó già có biểu hiện bệnh tật gì người chủ cần phải tìm đến bác sĩ thú y.

Nhiều người nuôi chó tỏ ra ích kỷ đối với những con chó già của mình. Vì không muốn mất người bạn khuyển trung thành nên họ cố gắng giữ cho chúng sống lâu trong cảnh bệnh tật, chẳng hạn như bệnh ung thư cấp tính. Nếu bác sĩ thú y cho biết rằng ít có hoặc không có khả năng chữa lành cho chó một căn bệnh nào đó có liên hệ đến tuổi già thì hành động tử tế nhất của người chủ là yêu cầu bác sĩ giết chó của mình thật nhẹ nhàng, không đau đớn. Với sự kiện buồn thảm ấy người chủ phải ngay lập tức tìm nuôi một con chó con để tự an ủi mình. Chó con là một nguồn an ủi tuyệt vời.

những dấu hiệu rõ rệt, người chủ phải chú tâm hơn đến tình ù lỳ, lẫn lộn và bệnh tật của chó. Nên cho chó ngủ trên 1 chiếc giường êm hơn, khô hơn và ấm hơn. Nếu có một tấm nệm cao su bọt biển càng tốt. Nếu một con chó nhốt trong chuồng lâu nay có thể chịu đựng nóng lạnh một cách kỷ lục, mưa dầm và ngày nắng cháy da thì vào tuổi già, nó có thể thích nghỉ đêm ít nhất là trong ngôi nhà tiện nghi, ấm cúng của bạn. Và nếu thời tiết bên ngoài mưa gió suốt cả ngày thì chó phải được đưa vào trong để tránh chứng sưng phổi, đó chỉ là điều kiện tiện nghi, an toàn tối thiểu.

Không nên bắt con chó già đuổi theo trái banh, hoặc bắt chim, hoặc theo một con chó khác phái. Chó cái già không nên tiếp tục sinh nở nữa.

Nếu chó có nhiều răng bị nhổ đi hoặc đang lung lay thì thức ăn cho chó phải mềm hơn. Bữa ăn phải dễ tiêu hơn - loại bỏ thức ăn nặng bụng, nhiều gia vị hoặc ngọt đường. Chó già ít cần đến mỡ carbohydrad và chất khoáng hơn trừ phi căn bệnh hoặc thời kỳ dưỡng bệnh đòi hỏi như vậy.

"Không nên để cho chó già mập ra". Như vậy là rất ác độc. Bữa ăn kiêng đặc biệt gọi là PD hay KD có thể cần cho chó nếu chó gặp rắc rối trong vấn đề kiêng ăn hay một

MỤC LỤC

Trang

- Lời giới thiệu 1
- Dạy chó vâng lời 5
- Những ngày đầu tiên 8
- Tật phóng uế trong nhà 9
- Luyện chó quen với dây cổ và dây buộc 11
- Tật nhảy sổ vào người 12
- Loại chó có vấn đề 13
- Những bài thực hành dạy chó vâng lời 17
- Cách chọn chăm sóc và nuôi dưỡng chó 21
- Nuôi chó trưởng thành như thế nào là tốt 24
- Prôtein 29
- Chất carbon hydrat 33
- Mỡ 35
- Khoáng chất 38
- Các loại sinh tố 42
- Một số lời khuyên về việc nuôi chó 59
- Thức ăn cho chó đực giống 61
- Việc nuôi dưỡng chó cái giống 63

- Việc nuôi dưỡng chó con 66
- Việc gây giống chó 70
- Một số gợi ý trong việc sử dụng chó đực giống 85
- Việc giao phối chó 87
- Lịch ghi ngày sanh của chó 92
- Sữa bị chua 96
- Sự thai nghén và đẻ con của chó 98
- Cách nuôi dưỡng chó con 105
- Ký sinh trùng ngoài da 108
- Ký sinh trùng sống ở ruột và cách chữa trị 118
- Bệnh ngoài da 133
- Chăm sóc bộ lông chó 147
- Cấpcứu 149
- Xử lý việc điều trị chó 153
- Những bệnh bên trong của chó và cách chăm sóc chúng 161
- Việc cắt buồng trứng ở chó cái 186
- Thiến chó 188
- Chuồng của chó 191
- Mùi của chó 198
- Tắm cho chó 200
- Răng chó 204
- Chăm chút móng chân cho chó 208
- Chăm sóc chó già 211

NHÀ XUẤT BẢN THANH HÓA
248 Trần Phú – TP Thanh Hóa – ĐT : 852281 – 853548

Chịu trách nhiệm xuất bản
NGUYỄN THOA

Biên tập : BÙI MỸ
Bìa : ĐÌNH DUY
Sửa bản in : HỮU NGUYÊN

In 1000 cuốn, tại Xưởng in Trường Đại học Khoa học Tự nhiên.
Số GTNKH : 248/XBTH ngày 14 tháng 04 năm 1999
Số ĐKKH : 252/12 CXB ngày 02 tháng 04 năm 1999
In xong và nộp lưu chiểu ngày 20 tháng 04 năm 1999.